

toimintakertomus ja tilinpäätös

2018

Sisältö

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS	3	Taseen liitetiedot.....	25
TILINPÄÄTÖS.....	14	Konsernirakenne 31.12.2018	66
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet 2018	14	Elon riskienhallinta	67
Tuloslaskelma	17	Hallituksen ehdotus voittovarojen käytöstä.....	73
Tase	18	Tunnusluvut	74
Rahoituslaskelma.....	20	Tunnuslukujen opas	80
Tuloslaskelman liitetiedot.....	21	Tilintarkastuskertomus	82

Julkaisemme hallituksen toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen lisäksi erillisen vuosi- ja vastuuraportin sekä selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä osoitteessa www.elo.fi.

Hallituksen toimintakertomus 2018

Taloudellinen toimintaympäristö

Suomen talouskasvu jatkui vuonna 2018, vaikkakin se heikkeni hieman verrattuna edellisvuoteen, jääden noin 2,4 prosenttiin. Vuoden 2018 talouden kasvuvauhti oli kuitenkin jo kolmatta vuotta peräkkäin korkeampi kuin Suomen kansantalouden pitkän aikavälin kestävä kasvutaso. Heikentynyt kansainvälinen kasvu heikensi viennin kasvua loppuvuoden aikana. Rakentamisen volyyymi oli ennätyskorkea, mutta kääntyi laskuun kotimaassa. Kuluttajahintojen nousuvauhti kiihtyi viime vuonna noin 1,1 prosenttiin.

Yksityinen kulutus vahvistui Suomessa yhden prosenttiyksikön verran vuonna 2018. Tätä voidaan pitää vaatimattomana suhteutettuna kohentuneeseen työllisyystilanteeseen ja suhteellisen hyvään ansiokohertykseen. Investointien kasvu oli myös vuonna 2018 edellisvuotta vaatimattomampi ollen 2,5 prosenttia. Työllisyysaste kohosi edelleen noin 72 prosenttiin Suomessa. Arvioiden mukaan tuotantokuilu eli toteutuneen ja potentiaalisen tuotannon ero on Suomessa kurottu umpeen. Näin ollen tulevat kasvunäkymät riippuvat yhä keskeisemmin tuottavuuden kehityksestä.

Maailmantalouden kasvu vuoden aikana vastasi vuoden alun odotuksia, ja pysyi vuonna 2018 arviolta 3,7 prosentissa. Odotusten vastaisesti talouskasvu alkoi kuitenkin eriytyä päätalosalueiden kesken. Yhdysvaltain melkein 3 prosentin talouskasvu oli stimuloivan finanssipolitiikan myötä vahva veturi globaalille kasvulle. Negatiiviset kasvuyllätykset saatiin euroalueelta (1,9 %)

ja Japanista (0,8 %). Kiinan kansantalouden kasvu on madaltunut kuluneena vuonna kauppakiistojen ja luotonannon supistumisen vuoksi. Kehittyvien talouksien kokonaiskasvu on kuitenkin pysynyt vuonna 2018 kutakuinkin edellisen vuoden liki 5 prosentin tasolla muun muassa madaltuneen energian hinnan ansiosta.

Maailmantalouden keskipitkän ajan näkymä on pysynyt edelleen huolestuttavana. Globaali velkaantuneisuus on edelleen kasvanut ja näyttää siltä, että keskuspankkien on vaikeaa normalisoida viime vuosien poikkeuksellisen elyttävää rahapolitiikkaa. Globalisaatio ja teknologinen rakennemuutos asettavat paineita työmarkkinoille. Tästä on aiheutunut tulonjaollisia ja sosiaalisia ongelmia, jotka ovat näkyneet muun muassa ennakoimattomina vaalituloksina monissa maissa. Demografiatrendit alkavat olla haasteellisia pitkällä aikavälillä ja heikon tuottavuuskehityksen myötä potentiaalinen talouskasvu näyttää heikentyneen pitkäaikaisesti.

Työeläkejärjestelmän kehitys

Vuoden 2017 alusta voimaan tulleesta eläkeuudistuksesta on nyt kahden vuoden kokemus. Uudistus muun muassa nostaa eläkeikää asteittain vuodesta 2019 alkaen. Uudistus kannustaa työskentelemään pidempään, mutta mahdollistaa myös kevennetyn työn osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä sekä huomioi työuraeläkkeen avulla yksilöllisen tarpeen siirtyä raskaista töistä aiemmin eläkkeelle. Tilastokeskus julkaisi

loppuvuodesta 2018 uuden väestöennusteen. Julkisuudessa on käyty keskustelua erityisesti syntyvyyden alentumisesta. Alentumisella voi olla pitkällä aikavälillä vaikutuksia myös eläkejärjestelmän kestävyysasteeseen.

Vuonna 2019 asiakkaat saavat ensimmäisen kerran hyvitykset uuden yhtiökohtaisen mallin mukaan. Elo jakaa hyvitykset pyrkien oikeudenmukaisuuteen, ylijäämää kohden netaan ylijäämän syntymisen mukaan. Elon hyvitykset ovat kilpailukykyiset ja asiakkaiden tyytyväisyys on näkynyt hyvinä siirtotuloksina.

Kansallinen tulorekisteri otettiin käyttöön 1.1.2019. Tulorekisteri on sähköinen tietokanta tulotiedoille ja käyttöön otosta alkaen tulorekisteriin ilmoitetaan reaaliaikaisesti palkkatiedot. Hanke etenee ja laajenee etuus- ja eläketietojen ilmoittamiseen vuonna 2020. Työeläkealalle tulorekisteri tuo muutoksia monesta näkökulmasta. Erityisesti asiakkaiden palkkatietojen ilmoittaminen työeläkeyhtiöön, mutta myös vakuutusmaksun maksaminen, muuttuu.

Vuoden 2018 aikana on selvitelty julkisen eläkejärjestelmän yhdistämistä yksityiseen työeläkejärjestelmään. Selvitystyön perusteella eläkejärjestelmien yhdistäminen ja Kevan muuttuminen työeläkeyhtiöksi selkeyttäisi eläkejärjestelmää ja vastaisi yhteiskunnallisiin muutoksiin. Muutos on mahdollinen, mikäli siinä ei vaaranneta työeläketurvan rahoitusta ja keskeisiä periaatteita. Hajautettu toimeenpano ja vakuutusperiaate ovat keskeinen osa työeläkejärjestelmää. Yhdistämisen jälkeen toimijoilla tulee olla samat säännöt.

Vuoden 2018 aikana on selvitelty myös yrittäjien eläkejärjestelmän kehittämistä. Elo pitää tärkeänä, että yrittäjien luottamus eläkejärjestelmään lisääntyy. Tietoa vakuuttamisen tuomasta turvasta ei ole vielä riittävästi. YEL:in uudistamiselle on tarvetta, koska alivakuuttaminen on yleistä ja osa työstä ei pääse vakuuttamisen piiriin.

Uudistuksen myötä työtulon määrän tulisi kasvaa ja alivakuuttamisen vähetä. Uusille yrittämisen muodoille tulee mahdollistaa vakuuttaminen. Toimintavuonna Elo selvitti yhdessä Uusi Työ ry:n kanssa laskutuspalvelujen käyttäjien kokemuksia ja mielipiteitä YEL-järjestelmästä.

Tulos ja vakavaraisuus

Vakavaraisuuspääoman määrä laski vuoden alusta 880,4 miljoonaa euroa ja se oli vuoden lopussa 3 935,1 (4 815,5) miljoonaa euroa. Eläkevarat suhteessa vastuuelkaan eli vakavaraisuusaste oli vuoden 2018 lopussa 120,6 (125,9) prosenttia. Vakavaraisuuspääoma oli vuoden lopussa 1,6-kertainen (1,6-kertainen) vakavaraisuusrajaan nähden. Vakavaraisuuspääoman vähimmäismäärä oli 810,4 (1 013,4) miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoon oli -331,9 (1 607,6) miljoonaa euroa. Vastavaltalta ajalta laskettu vastuuelalle hyvitetty tuotto oli 495,5 (1 014,9) miljoonaa euroa, josta osaketuottosidonnaisen vastuuelan osuus oli -315,5 (238,4) miljoonaa euroa. Näin ollen vuoden 2018 sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoon oli -827,4 (592,7)

miljoonaa euroa. Hoitokustannustulos oli 31,8 (23,3) miljoonaa euroa. Vakuutusliikkeen tulos oli -14,2 (-13,3) miljoonaa euroa ja muu tulos 3,6 (5,8) miljoonaa euroa. Elon yhteenlaskettu käypien arvojen mukainen kokonaistulos oli -806,2 (608,5) miljoonaa euroa.

Vakavaraisuuspääoman ja hoitokustannustuloksen perusteella asiakashyvityksiin käytettäväksi siirrettiin vuoden 2018 lopussa 71,9 (72,1) miljoonaa euroa. Hyvityssiirto on 0,54 (0,57) prosenttia vakuutettujen palkkasummasta.

Vakuutustoiminta

Vakuutusten kappalemäärällä mitattuna Elo on edelleen selkeä markkinajohtaja YEL-vakuutuksissa. Työnantajayrityksistä joka kolmas on vakuutettuna Elossa. Vuoden 2018 lopussa Elon hoidossa oli 45 814 (45 061) työntekijöiden TyEL-vakuutusta ja 83 724 (83 978) yrittäjien YEL-vakuutusta. Elossa vakuutettujen työntekijöiden ja yrittäjien kokonaismäärä oli vuoden lopussa kaikkiaan yli puoli miljoonaa eli 523 900 (508 400) henkilöä.

Vuonna 2018 Elon TyEL-vakuutusten maksutulo nousi 3 244,7 (3 105,2) miljoonaan euroon ja TyEL-vakuutettujen palkkasumma oli 13 312,7 (12 717,0) miljoonaa euroa. Yrittäjien YEL-vakuutusten maksutulo oli 420,7 (428,8) miljoonaa euroa ja YEL-työtulosumma 1 783,7 (1 824,2) miljoonaa euroa. Vakuutusmaksuista syntyviä luottotappioita kirjattiin vuoden 2018 aikana 25,6 (23,2) miljoonaa euroa.

Vakuutuksenottajilla on vuoden aikana neljänä ajankohtana mahdollisuus vaihtaa eläkeyhtiötä, kun edellisestä siirrosta on kulunut vähintään vuosi. Vuoden 2018 siirtoliikkeen tulos oli maksutulovaiikutukseltaan

positiivinen. Nettona Eloon siirtyi uuden vuositilastointitavan mukaan TyEL-vakuutuksia -327 (261) kappaletta ja YEL-vakuutuksia 68 (630) kappaletta. TyEL-maksutulo kasvoi siirtoliikkeessä lähes 35,9 (2,7) miljoonaa euroa. Uusmyynnin kautta Eloon saatiin vuoden aikana 5 475 (5 299) TyEL-vakuutusta ja 8 609 (8 430) YEL-vakuutusta.

Elo tekee tiivistä yhteistyötä kumppaneidensa Fennian, LähiTapiolan ja Turvan kanssa ja toimii näiden kaikkien yhtiöiden työeläkevakuutuskumppanina. Elon palvelut ovat saatavilla kaikkialla Suomessa kumppaneiden kattavan palveluverkoston kautta. Onnistunut ja toimiva yhteistyö kumppanien kanssa on edesauttanut merkittävästi Elon aseman vahvistumista yritysten ja yrittäjien työeläkevakuuttajana.

Vuoden 2018 aikana keskityttiin erityisesti kansallisen tulorekisterin käyttöönottoon. Vaikutimme työeläkealan yhteisissä työryhmissä, teimme muutoksia ja päivityksiä järjestelmiimme, koulutimme asiakkaitamme, henkilökuntaamme ja kumppaneitamme sekä viestimme aktiivisesti eri kanavissa asiakkaillemme tulevista muutoksista. Myös sähköisen laskutuksen kasvattamiseen panostettiin vahvasti. Sekä TyEL- että YEL-laskujen osalta sähköisen laskutuksen osuus nousikin merkittävästi ja asetetut tavoitetasot ylitettiin.

Elon vakuutuspalvelut voitti toukokuussa 2018 alle sadan asiakaspalvelijan sarjan Bisnoden järjestämässä Asiakkaan Ääni-kilpailussa, jossa mitataan asiakaspalveluiden laatua. Asiakaspalvelun laadun kehittämistä jatkettiin edelleen erinomainen asiakaskokemus -projektilla. Vuoden 2018 osalta saavutettiin asiakaskokemuksen mittauksessa (NPS) erinomainen tulos 84,0

ja lisäksi reilut 92 prosenttia asiakkaistamme sai asiansa hoidettua yhdellä puhelinsoitolla. Puhelinvastausprosentti oli edelleen korkea, lähes 98 prosenttia.

Eläkepalvelut

Vuonna 2018 eläkepäättöksiä annettiin hakemuksesta yhteensä 25 200 (26 100) kappaletta. Alkuvuonna vanhuuseläkkeen hakemiseen tuli eläkeiän nostosta johtuva suvantovaihe ja vanhuuseläkepäättöksiä annettiin hakemuksesta aikaisempia vuosia vähemmän 7 844 (9 101) kpl. Lisäksi osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen suosio tasaantui edellisestä vuodesta, vaikkakin uusi eläkelaji pysyi suosittuna eläkemuotona. Osittaisia varhennettuja vanhuuseläkkeitä annettiin 1 913 (2 393) kpl. Koko työeläkealalla näkynyt työkyvyttömyyseläkehakemusten kasvu näkyi myös Elossa. Vuonna 2018 annoimme hakemuksesta 11 502 (10 767) työkyvyttömyyseläkepäättöä, mikä on noin 7 prosenttia enemmän kuin vuonna 2017.

Elo maksoi kuukausittain eläkettä noin 237 900 (227 200) eläkkeensaajalle, ja maksettujen eläkkeiden määrä kuukaudessa oli yhteensä noin 272,1 (261,3) miljoonaa euroa. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet ovat kaksi suurinta korvauserää. Vanhuuseläkkeitä maksettiin 2 741,4 (2 620,3) miljoonaa euroa ja työkyvyttömyyseläkkeitä 303,3 (306,2) miljoonaa euroa.

Maksetut eläkkeet

Eläkelaji	kpl	milj. e
Vanhuuseläke	179 857	2 733
Työkyvyttömyyseläke	24 130	303
Perhe-eläke	30 387	191
Osa-aikaeläke	230	4
Osittainen varhennettu vanhuuseläke	3 300	25
Työuraeläkkeet	0	0
Yhteensä	237 904	3 255

Eläkkeiden ratkaisutoiminta oli nopeaa ja laadukasta. Eläkepäättökset tehtiin vuoden 2018 aikana keskimäärin noin 8 (11) päivää eli 20 (25) prosenttia muiden työeläkeyhtiöiden keskiarvoa nopeammin. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta muutti 8,8 (11,8) prosenttia Elon työkyvyttömyyseläkepäättöksistä, joista Elon asiakkaat olivat valittaneet. Kaikkien eläkelaitosten osalta vastaava luku oli 13,6 prosenttia.

Eläkepalveluissa panostettiin edelleen monikanavaisen asiakaspalvelun kehittämiseen. Elo laajensi esimerkiksi sähköisten palvelujen kattavuutta ja otti käyttöön tekstiviestit eläkekäsittelyn etenemisestä kertomiseen. Lisäksi paperitonta palvelua laajennettiin eläkepäättöksiin ja eläkkeensaajan asiakaskirjeisiin sekä otettiin käyttöön huolenpitomalli kuntoutustuen asiakkaille.

Eläkepalveluiden asiakastytyväisyyskyselyyn vastanneista 86 (86) prosenttia antoi kiitettävän arvosanan palvelusta. Elossa vastattiin asiakkaan soittoihin nopeasti, keskimäärin noin 10 (9) sekunnissa ja vastausprosentti oli 99,5 (99,6). Puhelinpalvelun NPS oli 72,5. Satsaukset sähköisen palvelun kehittämiseen näkyvät hyvinä asiakaspalautteina. Vakuutettujen ja eläkkeensaajien

verkkopalvelun asiakastytyväisyyden NPS oli 55,2. Keskeisenä tekijänä asiakaspalautteissa nousee osaava ja tavoitettava asiakaspalvelu, nopea ja laadukas eläkekäsittely sekä helppokäyttöiset sähköiset palvelut.

Vuonna 2018 kehitettiin ja laajennettiin Elon verkkopalvelua, joka auttaa asiakasyri-tysten henkilöstöhallintoa ennakoimaan, ehkäisemään ja hallitsemaan työkyvyttömyysriskejä ja niistä aiheutuvia kuluja. Lisäksi kehitettiin edelleen kuntoutuksen ja työkyvyttömyysriskinhallinnan palveluja ja palvelumallia työnantaja-asiakkaille.

Työkyvyttömyysriskin hallinta

Elo tarjoaa asiakasyrityksilleen tukea työkykyjohtamiseen, jonka tavoitteena on työurien pidentäminen, työelämän laadun parantaminen ja työkyvyttömyyden ennaltaehkäisy. Elon tarkoituksena on auttaa yrityksiä parantamaan johtamistaan ja työkykyjohtamisen prosesseja. Ennaltaehkäisevällä toiminnalla pyritään yrityksen työkykyriskin pienentämiseen sekä sairauspoissaoloista ja työkyvyttömyydestä aiheutuvien kustannusten alentamiseen. Finanssivalvonnan antamat työeläkevakuutusyhtiöiden työkyvyttömyysriskin hallintaan tähtäävää toimintaa koskevat ohjeet ja raportointimääräykset ohjaavat osaltaan työhyvinvointipalvelujemme kehitystä ja tarjontaa.

Työhyvinvoinnin toimenpiteillä tulee olla vaikuttavuutta eli niiden tulee edesauttaa työkyvyttömyysriskin pienentymistä. Elon tavoitteena on huolehtia, että asiakkaiden työhyvinvointiohjelmat, joiden rahoitukseen se osallistuu, tukevat työurien pidentämistä ja näin vähentävät työkyvyttömyyseläkejä. Työkykyjohtamisella tuetaan myös

henkilöstön kykyä toimia yrityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Yksi keskeisen osa työhyvinvointipalvelujen kehittämisestä kohdistuu Elon verkkopalveluihin. Verkkopalvelua käyttäen Elon asiakkaat saavat kokonaiskäsityksen yrityksen työkykyjohtamisen tilasta ja voivat seurata työkyvyttömyyseläkkeiden kustannuksia ja ennakoita niitä paremmin.

Elon käyttämä työyhteisömittari otettiin käyttöön vuonna 2017. Kyselyä on hyödyn- tänyt jo noin 250 asiakasorganisaatiotamme, joista suurin osaa tekee kyselyn säännöllisesti 1–2 vuoden välein seurataksaan työyhteisönsä työhyvinvoinnin kehittymistä. Tähän mennessä kyselyyn on vastannut noin 16 000 henkilöä.

Kaikille asiakkaille avoimia työhyvinvointikoulutuksia järjestettiin 11 paikkakunnalla yhteensä 35 tilaisuutta tai webinaaria. Asiakkaat kokivat työhyvinvointikoulutukset laadukkaiksi ja innostaviksi. Osallistujat antoivat koulutuksille arvosanan 4,4 asteikolla 1–5. Osallistuneista 94,3 prosenttia suosittelisi koulutuksia.

Elo haluaa varmistaa, että hankkeiden ja toimenpiteiden vaikuttavuus korostuu vahvasti työkykyjohtamisen palveluissa. Vuonna 2018 Elo jatkoi tiivistä yhteistyötä Työterveyslaitoksen kanssa tarjotakseen työpaikoille tutkittuun tietoon perustuvia työkykyjohtamisen työkaluja. Elo oli myös mukana tutkimuksen keinoin selvittämässä yhdessä S-ryhmän kanssa Nuori Mieli Työssä -hankkeessa kaupan alan nuorten odotuksia ja toiveita työkyvystä ja työhyvinvoinnista. Suomen Yrittäjien kanssa Elo selvitti tutkimuksella suomalaisten yrittäjien työhyvinvoinnin tilaa.

Vastuuvelka

Elon vastuuvelka oli vuoden 2018 lopussa 20 431,7 (20 134,5) miljoonaa euroa. Vastuuvelkaan sisältyi työntekijöiden maksuosuudesta kertynyt osa, joka oli noin 3 158,2 (2 815,0) miljoonaa euroa.

Vastuuvelka

milj. e	2018	2017
Vakuutusmaksuvastuu		
Vastaiset eläkkeet	10 047,0	9 350,6
Ositettu lisävakuutusvastuu	72,3	72,5
Osittamaton lisävakuutusvastuu	1 312,1	1 468,8
Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu	-144,6	412,0
	11 286,9	11 303,8
Korvausvastuu		
Alkaneet eläkkeet ja tasausvastuu	9 144,8	8 830,6
Yhteensä	20 431,7	20 134,5

Vakuutusmaksuvastuulla katetaan tulevista vakuutustapahtumista johtuva yhtiön vastuu. Vakuutusmaksuvastuussa on myös kolme lisävakuutusvastuuta, joista osittamattomalla lisävakuutusvastuulla katetaan paitsi sijoitusriskiä myös vakuutusliikkeen tulos. Ositetulla lisävakuutusvastuulla varaudutaan asiakasalennusten maksamiseen ja osaketuottosidonnaisella puskuroidaan osakeriskiä. Osaketuottosidonnaisesta jäi varoja käytettäväksi vanhuuseläkkeiden lisärahoitointiin vuoden 2017 lopussa, nyt toisen kerran. Vakuutusliikkeen tulos vuonna 2018 oli kokonaisuutena negatiivinen, mikä johtui lähinnä työkyvyttömyysliikkeestä.

Korvausvastuulla vastataan jo sattuneiden vakuutustapahtumien vastuusta. Korvausvastuussa on myös jakojärjestelmän puskuri ns. tasausvastuu, joka sisältää ns. Emu-puskurin.

Vastuuvelkaan siirrettävä eläkejärjestelmän keskimääräinen osaketuotto 31.12.2018 oli -8,4 (9,6) prosenttia, ja osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun määrä 31.12.2018 oli -144,6 (412,0) miljoonaa euroa. Vastuuvelalle on hyvitetty tuottovaatimus, jonka kokonaismäärä on 495,5 (1 014,9) miljoonaa euroa. Koska sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvo on 827,4 miljoonaa euroa tuottovaatimusta pienempi, euromääräinen vakavaraisuus on vähentynyt.

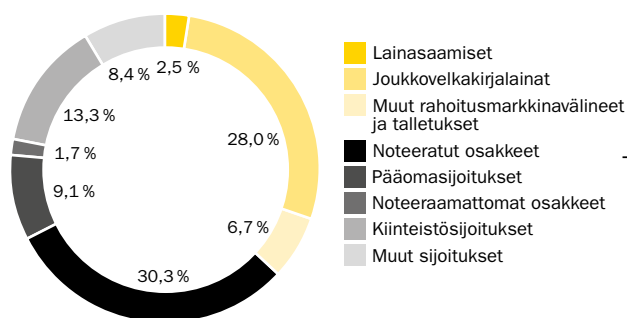
Sijoitustoiminta

Sijoitusten perusjakauma ja tuotot

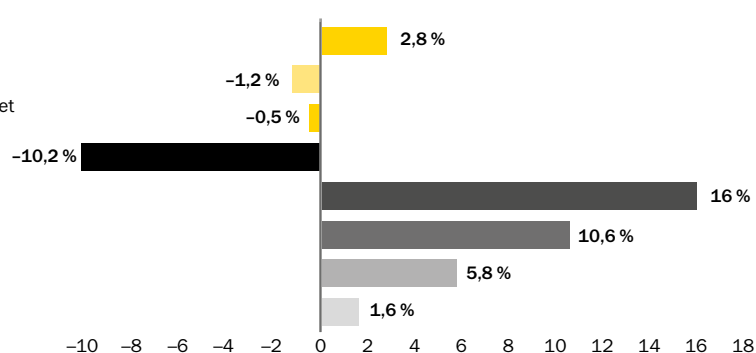
Elon sijoitustuotto vuonna 2018 oli -1,4 prosenttia. Osakemarkkinoita on koko vuoden leimannut hermostuneisuus ja korkea volatiliiteetti. Arvopaperisijoitusten tuotot ovat olleet alhaisella tasolla koko vuoden. Listaamattomista sijoituksista parhaiten tuottivat pääomarahastosijoitukset ja kiinteistösijoitusten tuotto jatkui myös vakaana. Osakemarkkinoiden tuotoissa maantieteellisten alueiden välillä on vuoden aikana ollut merkittäviä eroja. Sijoitusmarkkinoiden heilahtelusta ja haastavasta tilanteesta huolimatta sijoitusstrategioiden ja -toiminnan määrätietoinen ja pitkäjänteinen kehittäminen jatkui.

Eläkeyhtiön tyyppiselle toimijalle, joka hajauttaa omistuksensa laajasti useisiin eri omaisuusluokkiin ja sijoittaa globaalille

Sijoitusten perusjakauma

Sijoitustuotot

Sijoitusjakauma ja tuotto 31.12.2018

	Perusjakauma		Riskijakauma		Tuotto	Volatiliteetti
	milj. e	%	milj. e	%		
Korkosijoitukset	8 441,9	37,4	6 302,0	27,9	-0,8	
Lainasaamiset	560,2	2,5	560,2	2,5	2,8	
Joukkovelkakirjalainat	6 435,1	28,5	6 327,4	28,0	-1,2	2,6
Julkisyhteisöjen joukkovelkakirjalainat	3 221,1	14,3	3 160,5	14,0	-0,9	
Muiden yhteisöjen joukkovelkakirjalainat	3 214,0	14,2	3 166,9	14,0	-1,5	
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset sis. sij. kohdistuvat saamiset ja velat	1 446,6	6,4	-585,5	-2,6	-0,5	
Osakesijoitukset	9 251,4	40,9	9 303,7	41,2	-4,7	
Noteeratut osakkeet	6 802,4	30,1	6 854,7	30,3	-10,2	9,2
Pääomasijoitukset	2 067,4	9,1	2 067,4	9,1	16,0	
Noteeraamattomat osakkeet	381,7	1,7	381,7	1,7	10,6	
Kiinteistösijoitukset	3 002,8	13,3	3 002,8	13,3	5,8	
Suorat kiinteistösijoitukset	2 284,4	10,1	2 284,4	10,1	5,7	
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitusyritykset	718,4	3,2	718,4	3,2	6,3	
Muut sijoitukset	1 899,2	8,4	1 887,0	8,4	1,6	
Hedge-rahastosijoitukset	1 860,8	8,2	1 860,8	8,2	1,7	3,6
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0	-12,2	-0,1	-	
Muut sijoitukset	38,4	0,2	38,4	0,2	-	
Sijoitukset yhteensä	22 595,3	100,0	20 495,6	90,7	-1,4	3,1
Johdannaisten vaikutus			2 099,8	9,3		
Yhteensä	22 595,3	100,0	22 595,3	100,0		

Valuuttajohdannaisten tuotto on arvioitu omaisuuslajeille raportointikauden aikana keskimääräisen valuuttamääräisen omaisuuden suhteessa.

Kokonaistuottoprosentti sisältää sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut. Joukkolainojen modifioitu duraatio on 3,7 vuotta. Avoin valuuttapositio on 20,6 % markkina-arvosta.

markkinalle, vuoden 2008 finanssikriisin jälkeiset vuodet ovat pääsääntöisesti olleet hyvien tuottojen vuosia. Keskuspankit ovat pitäneet rahapolitiikan erittäin stimuloivana korkojen ja arvopapereiden tukiohjelmien avulla. Samaan aikaan yritysten tulokset ovat parantuneet ja ne ovat olleet historiallisen korkealla tasolla suhteessa BKT:hen. Ekspansiivisen rahapolitiikan ansiosta paljon rahaa on ohjautunut eri omaisuusluokkiin ja riskillisten omaisuusluokkien tuotto-odotukset näyttävät matalilta. Finanssikriisin jälkeinen kehitys huomioiden on hyvä varautua selvästi alhaisempien tuottojen aikakauteen.

Sijoitusmarkkinoiden finanssikriisin jälkeen keskuspankeilta saama vetoapu ekspansiivisen rahapolitiikan muodossa on tasaantunut vuoden 2018 aikana ja alkanut supistua. Edellä mainittujen asioiden seurauksena Elo aloitti riskitasojen pienentämisen myymällä erityisesti kehittyvien maiden sijoituksia ja pienentämällä osakepainoa ennen kesää.

Vuonna 2018 sijoitustoiminnassa korostuivat Fedin kiristämisen rahapolitiikan vaikutus sijoitusmarkkinoiden likviditeettiin, sijoitusten monipuolinen hajauttaminen sekä aktiivinen salkunhoito.

Yrityslainamarkkinat heikkenivät vuonna 2018. Eurooppalaisten investointiluokan yrityslainojen marginaalit kasvoivat noin 0,7 prosenttia ja korkeamman riskin joukkovelkakirjoissa noin 2,2 prosenttia. Toteutuneita konkursseja oli edelleen vähän, mutta vuoden viimeisellä neljänneksellä epävarmuus kasvoi. Italian budjettineuvottelut, Brexit, Yhdysvallat-Kiina kauppaneuvottelut ja EKP:n osto-ohjelman loppuminen olivat epävarmuutta aikaansaavia tekijöitä. EKP:n netto-ostot loppuvat, mutta nykyomistukset ja korot sijoitetaan edelleen markkinaan vuonna

2019. Epävarmuudet jatkuvat siirryttäessä vuoteen 2019. Elon yritysten joukkovelkakirjalainojen tuotto oli -1,5 (3,5) prosenttia.

Länsimaisten valtiolainojen korkokehitys oli epäyhtenäistä vuoden 2018 aikana. Korot kääntyivät Euroopassa laskuun jo keväällä ja vuoden lopussa myös Yhdysvalloissa. Yhdysvaltain keskuspankki Fed nosti ohjauskorkoaan tasaisesti jokaisella vuosineljänneksellä kerran. Yhdysvalloissa markkinakorot olivatkin nousussa läpi lähes koko vuoden lukuun ottamatta marras- ja joulukuuta. Euroopan keskuspankki EKP ilmoitti hyvissä ajoin lopettavansa nykyisen arvopaperien osto-ohjelman vuoden 2018 lopussa. Siitäkin huolimatta Saksan valtiolainojen korot sekä Euroopan koronavaihtosopimusten korot laskivat vuoden aikana.

Italian budjettikriisi ja Iso-Britannian Brexit-sopimusneuvotteluiden haasteet ravisuttelivat paikallisia korkoja erityisen voimakkaasti vuoden aikana. Ruotsin keskuspankki nosti joulukuussa omaa ohjauskorkoaan ensimmäistä kertaa seitsemään vuoteen.

Valtiolainasijoitusten hajauttaminen euroalueen ulkopuolella sekä korkosijoitusten välttäminen euroalueen reunamaihin oli kannattavaa vuoden 2018 aikana. Erityisesti Australian valtiolainat yllättivät positiivisesti yli neljän prosentin tuotolla.

Kehittyvien markkinoiden joukkovelkakirjalainojen markkinatuotot vaihtelivat sen mukaan missä valuutassa sijoituksia tarkastelee. Lainojen tuottokehitys heikkeni dramaattisesti huhtikuun puolivälin jälkeen. Syyskuun alussa saavutetun pohjan jälkeen alkanut hidas toipuminen ei valitettavasti onnistunut kääntämään tuottoja takaisin plussan puolelle. Dollarimääräiset ns. hard

currency -lainat tuottivat indeksitasolla -4,3 prosenttia. Paikallisvaluuttamääräisten lainojen tuotot olivat -1,5 prosenttia eurosi-joitajalle ja 6,2 prosenttia dollarimääräiselle sijoittajalle. Elo onnistui erinomaisesti dollarimääräisissä lainasijoituksissaan yltäen lähes 3 prosenttiyksikköä indeksiä parempaan tuottoon.

Osaketuotot heilahtelivat vuoden aikana voimakkaasti ja kääntyivät jyrkkään laskuun loppuvuoden aikana. Parhaiten kehittivät suomalaiset osakkeet, joiden osalta vaikeasakin markkinatilanteessa Elo saavutti markkinoita paremman tuoton. Heikointen tuottivat kehittyneiden markkinoiden osakkeet, joskin näiden markkinoiden kehitys tasaantui vuoden loppua kohden.

Osakemarkkinoilla yleinen tunnelma muuttui varovaiseksi vuoden loppua kohden. Kurssit laskivat voimakkaasti lokakuussa ja joulukuussa koettiin jälleen voimakasta markkinalaskua eri markkinoilla. Pääajureita olivat rahapolitiikan kiristyminen yhdessä Yhdysvaltain dollarin likviditeetin vähentämisen kanssa sekä kauppakiistat. Markkinoiden sisällä huolet näkyivät voimakkaimmin pienissä yhtiöissä, joiden kurssien lasku oli merkittävää sekä Yhdysvalloissa että Euroopassa. Osakemarkkinoiden kurssitaso on laskenut, mutta niin ovat myös tulosennusteet. Epävarmuus on kasvanut niin talous- kuin tuloskasvun suhteen.

Hedge-rahastosalkun painoa sijoitusallokaatiossa pienennettiin edelleen samalla, kun salkun riskitasoa nostettiin hallitusti. Elon hedge-rahastosijoitukset tuottivat selvästi enemmän kuin samoihin hedge-rahastostrategioihin keskittyvä vertailuindeksi. Yleisesti kulunut vuosi oli hedge-rahastomarkkinalle

vaikea. Hedge-rahastosijoitusten tuotto vuonna 2018 oli 1,7 (1,9) prosenttia.

Elon sijoitusomaisuuteen liittyvään valuuttariskiin kiinnitettiin erityistä huomiota vuoden 2018 aikana. Erityisesti Yhdysvaltain dollarin suhteen oltiin aktiivisia läpi vuoden. Valuuttasijoituksiin liittyvät kustannukset ovat merkittävä osa tulosta ja näitä kyettiin vähentämään aktiivisella salkunhoidolla. Näkemyksenotto avoimen valuuttaposition osalta toimi hyvin vuonna 2018. Myös muiden valuuttojen osalta oltiin aktiivisia.

Kotimaisten kiinteistösijoitusten transaktiivolyymi jatkui vilkkaana jo kolmatta vuotta peräkkäin. Erityisesti kansainvälisten sijoittajien kiinnostus oli vahvaa, ja uusia ulkomalaisia sijoittajia tuli myös asuntomarkkinoille. Viime vuosien suuresta sijoituskysynnästä aiheutunut merkittävä hintojen nousu taittui ja vuonna 2018 hinnat kohosivat yleisesti enää vain hieman. Eniten hinnat nousivat Helsingin keskustassa ja parhaissa logistiikkakohteissa. Sijoitukset uuteen vuokra-asuntotuotantoon lisääntyivät edelleen ja samalla asuntorakentamisen määrä oli ennätystasolla. Vuokrien maltillinen positiivinen kehitys jatkui kasvukeskuksissa, mutta liiketilapuolella lisääntynyt tarjonta ja kuluttajakäyttäytymisen muutokset tuovat haasteita jatkossa. Tästä huolimatta Elon omistuksessa olevien kaupakeskusten kävijämäärät ja myynnit säilyivät entisellään. Markkinoiden eriytyminen hyvien ja heikompien kohteiden sekä alueiden välillä jatkui sekä vuokrauksissa että sijoituksien arvostuksissa.

Vuokrat nousivat yleisesti edelleen euroalueella ja tuottovaatimukset laskivat. Britanniassa Brexit aiheuttaa epävarmuutta ja tuotot siellä jäivät vaatimattomiksi. Kansainvälisissä kiinteistösijoituksissa uusia

rahastositoumuksia annettiin reilulla 100 miljoonalla eurolla ja salkun koko kasvoi noin 40 miljoonalla eurolla.

Kotimaisissa kiinteistöinvestoinneissa jatkettiin nykysalkun kehittämistoimenpiteitä strategian mukaisesti. Suoria kiinteistöinvestointeja tehtiin kotimaassa yhteensä noin 200 miljoonalla eurolla ja myyntejä noin 50 miljoonalla eurolla. Suurin yksittäinen investointi oli osuuskien ostaminen Exilion Real Estate 1 Ky:stä. Elon suoraan asuntokantaan valmistui vuoden aikana 200 uutta asuntoa. Lisäksi kotimaassa tehtiin lisäinvestointeja kiinteistörahastoihin yhteensä noin 40 miljoonalla eurolla. Suorat kiinteistösijoitukset tuottivat 5,7 (7,4) prosenttia ja kiinteistösijoitusrahastot 6,3 (8,2) prosenttia.

Infrastruktuurisijoitukset kasvoivat reilulla 100 miljoonalla eurolla. Merkittävän lisäsijoitus tehtiin kahteen olemassa olevaan tuulivoimapuistoon Suomessa. Ostetut puistot ovat valtion tukitariffin piirissä ja antavat pitkäaikaisesti tasaisen kohtuullisen vuosituoton. Infrastruktuurisijoitukset tuottivat 10,9 (10,4) prosenttia. Suomessa uusiutuvan energian tuotantoa ollaan ympäristösyistä lisäämässä lähivuosina merkittävästi ja Elon tavoitteena on löytää siihen liittyviä hyviä investointikohteita.

Yritysten rahoituksen kysyntä oli viime vuoden alun positiivisessa taloustilanteessa vilkasta, mutta hiipui hieman loppuvuotta kohden taloudellisen epävarmuuden kasvassa. Rahoituksen kysyntä kohdistui pääosin yritysjärjestelyihin ja kasvun tuomaan käytöpääomarahoitukseen tarpeisiin sekä jonkin verran yritysten investointeihin. Rahoituksen tarjonta yrityksille sekä julkisten tahojen että pankkien toimesta jatkui aktiivisena. Euroopan

investointipankin EIB:n antamien takausten sekä suoran rahoituksen määrä lisääntyivät osana yritysten rahoitusjärjestelyjä. Elon lainakanta kasvoi jonkin verran. Lainojen tuotto oli kohtuullinen 2,8 (2,6) prosenttia matalassa korkoympäristössä. Hyvässä taloustilanteessa luottotappiot olivat vähäiset.

Pääomasijoitusten tuotot kehittyivät vahvasti koko vuoden. Tuotot nostivat erinomaiselle tasolle merkittävät irtaantumiset ja kohdeyhtiöiden hyvä tuloskehitys. Yrityskauppa-aktiiviteetti on maailmanlaajuisesti jatkunut aktiivisena ja volyyymi oli edellisvuotta korkeampi. Lainarahastojen yleistyminen mahdollistaa hyvätuottoisen vakuudellisen rahoituksen pienille ja keskisuurille yrityksille valituilla markkinoilla. Lainarahastot toimivat hyvänä tukijalkana pääomasijoitussalkussa ja niiden osuus on pääomasijoituksista jo lähes 20 prosenttia. Uusien sitoumuksien määrä pääoma- ja lainarahastoihin pysyi samalla tasolla kuin vuonna 2017.

Riskienhallinta ja -valvonta

Elossa tavoitteena on kokonaisvaltainen riskienhallinta, joka tukee yhtiön strategian ja liiketoiminnan tavoitteiden toteuttamista sekä turvaa liiketoiminnan jatkuvuutta. Yhtiön riskienhallintapolitiikan mukaan riskienhallinnan tulee olla kaikki toiminnot ja riskilajit kattavaa sekä systemaattista.

Elon viidettä toimintavuotta voi pitää riskienhallinnan näkökulmasta onnistuneena aiempien vuosien tavoin.

Työeläkeyhtiön merkittävin riski liittyy vakavaraisuuden hallintaan. Vakavaraisuuteen vaikuttavat monet yksittäiset tekijät, mutta suurin yksittäinen vaikutus on sijoitusriskien toteutumisella. Kilpailijoihin suhteutettuun suhteelliseen vakavaraisuuteen vaikuttaa

myös vastuuelva, jonka vaikutusta vakavaraisuuseroon selvitettiin vuoden 2018 aikana. Sijoitusten markkinariskiä ottamalla yhtiö tavoittelee vastuuelvan tuottovaatimuksen ylittävää tuottoa. Mikäli sijoitusten tuotto ylittää tuottovaatimuksen, yhtiön vakavaraisuusaste paranee ja kun sijoitusten tuotto jää alle tuottovaatimuksen, vakavaraisuus heikentyy. Sijoitusten riskitasoa säätelee ensisijaisesti viranomaisen määrittämä vakavaraisuussäännöstö, jonka puitteissa Elon hallitus myöntää sijoitustoiminnolle valtuudet toimia. Hallitus asettaa sijoitussuunnitelman kautta riskinottohalukkuuden sekä yleiset turvaavuus-, hajautus- ja likviditeettitavoitteet. Sijoitussuunnitelmassa määritellään sijoitustoiminnolle vuosittaiset tavoitteet tuoton ja riskitason suhteen sekä valtuudet riskin ottamiseen hallituksen ja toimitusjohtajan rajoitteiden puitteissa.

Elolla on käytössään yhtiössä kehitetty vakavaraisuuden hallinnan ohjausmalli. Vakavaraisuutta tarkastellaan yhtiössä käytössä olevien sisäisten mallien sekä skenaario- ja stressitestien avulla. Ohjausmallissa sijoituksille asetetaan sopivat riskinottotasot, joissa huomioidaan vallitseva markkinatilanne, sijoituskäytännöt ja vakavaraisuus. Vakavaraisuuden hallinnan ohjausmalli sisältää Elon hallituksen, toimivan johdon, operatiivisen sijoitustoiminnan sekä raportointi- ja valvontatoimintojen roolit.

Elon vakavaraisuusaste heikkeni selvästi vuonna 2018 verrattuna vuoden 2017 lopun tasoon, sillä sijoitustuotot jäivät huomattavasti vastuuelvan tuottovaadetta pienemmäksi. Sijoitusten tuottoja heikensi erityisesti viimeisellä neljänneksellä alkanut osakemarkkinan lasku sekä luottoriskiä sisältävät sijoitukset. Vakavaraisuusaste ja riskinottomahdollisuudet

olivat vuoden lopussa edelleen kohtalaisella tasolla. Sijoitusten riskejä pienennettiin vuoden aikana huomattavasti ja riskitaso oli vuoden 2018 lopulla kohtuullisella tasolla suhteessa riskinottokykyyn. Kokonaisriskitaso oli vuoden lopussa selvästi matalammalla tasolla edelliseen tilinpäätökseen verrattuna.

Vakavaraisuuden ohella muut strategiset riskit koskevat muun muassa toimintaympäristön muutoksia, kumppanuuksia, kilpailumekanismeja, suorituskykyä tai osaamista.

Vuoden 2018 merkittävimmät operatiiviset riskit kohdistuivat henkilöstön osaamisen varmistamiseen alati muuttuvassa toimintaympäristössä sekä ulkoisiin palveluihin ja tietoturvaan. Myös tietojärjestelmäriskit ovat merkittäviä, mutta stabiileja. Elon sisäisesti käytetyn poikkeamatapausten luokittelun mukaan vuonna 2018 ei realisoitunut merkittäviä riskejä ja vakavimmat olivat vaikuttavuudeltaan enintään kohtalaisia. Vuoden aikana operatiivisen riskienhallinnan kehitys kohdistui muun muassa vaarallisten työyhdistelmien kartoitukseen, poikkeamatapausten analysointiin sekä edelleen jatkuvuusarjoitteluun ja henkilöstön tietoisuuden nostamiseen eri tavoin.

Aiempien vuosien tavoin valmisteltiin ja hallitus vahvisti yhtiön riskienhallintasuunnitelman. Vuonna 2018 laadittiin riskienhallinnan ja strategisen päätöksenteon osana hallituksen vahvistettavaksi työeläkeyhtiölain mukainen vakavaraisuus- ja riskiarvio ORSA eli own risk and solvency assesment. Vakavaraisuus- ja riskiarviossa arvioidaan oleellisten riskien vaikutusta yhtiön toimintaan sekä tarvittavia toimenpiteitä.

Tarkemmin yhtiön riskienhallintaa kuvaataan toimintakertomuksen liitteessä Elon riskienhallinta.

Kokonaisliikekulut

Kokonaisliikekulut vuodelta 2018 olivat 133,3 (134,6) miljoonaa euroa. Hoitokustannustulolla katettavat liikekulut olivat 94,8 (98,7) miljoonaa euroa ja sijoitustoiminnan tuotoilla katettavat liikekulut 28,1 (25,8) miljoonaa euroa. Vakuutusmaksun työkyvyttömyysosalla kustannettiin työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneita liikekuluja 2,8 (2,1) miljoonaa euroa. Kokonaisliikekuluihin sisältyi 7,6 (8,0) miljoonaa euroa lakisääteisiä maksuja, jotka katetaan omalla maksuosuudellaan.

Henkilöstökulujen osuus kokonaisliikekuluista oli 29,7 (27,5) prosenttia. Hoitokustannustuloa kertyi koko vuodelta 126,6 (121,9) miljoonaa euroa. Hoitokustannustulos oli 31,8 (23,3) miljoonaa euroa ylijäämäinen. Liikekulut olivat 74,9 (80,9) prosenttia vakuutusmaksun hoitokustannustulosta.

Henkilöstö

Elossa oli vuonna 2018 keskimäärin 514 työsuhdetta (506) ja henkilötyövuosina laskettu henkilötyöpanos oli keskimäärin 466 (462). Koko henkilöstöstä vakituisia työntekijöitä oli 90 (89) prosenttia ja määräaikaisia 10 (11) prosenttia. Henkilöstön keski-ikä oli 45 (44) vuotta. Henkilöstöstä 65 (67) prosenttia oli naisia ja 35 (33) prosenttia miehiä.

Syksyllä 2018 toteutettiin Elon kuudes henkilöstötutkimus. Henkilöstön omistautuneisuutta ja sen edellytyksiä kuvaava PeoplePower-indeksi parantui edelleen ja se oli 71,1, kun se vuotta aiemmin oli 69,8 ja ensimmäisessä tutkimuksessa 61,6. Elon tulos ylittää suomalaisten asiantuntijayritysten normitason. Henkilöstötutkimuksen lisäksi toteutettiin psykososiaalisia kuormitustekijöitä

kartoittava tutkimus ja henkilöstötutkimuksen yhteydessä yhdenvertaisuutta mittaava tutkimus.

Eloaiset käyttivät keskimäärin n. 2,5 päivää vuodessa koulutukseen. Vuoden 2018 koulutusten painopisteitä olivat työelämän muutokseen valmistautuminen, parhaan asiakaskokemuksen tuottaminen, GDPR-tietosuojasetuksen haltuunotto ja tulorekisteriin valmistautuminen.

Elossa on käytössä koko henkilöstön kattava palkkausjärjestelmä, Hay-tehtävien vaatavuusjärjestelmä. Palkitsemisen tavoitteena on edistää Elon strategisten tavoitteiden saavuttamista. Peruspalkan lisäksi rahallisina palkitsemismuotoina ovat eri henkilöstöryhmille samoilla periaatteilla määritellyt tulospalkkiot sekä niin sanotut kertapalkkiot. Palkitseminen nähdään kokonaisuuksena, johon rahallisen palkitsemisen lisäksi kuuluvat kattavat henkilöstöedut ja aineeton palkitseminen, esimerkiksi koulutus- ja kehitysmahdollisuudet.

Elossa käytiin vuoden 2018 aikana työehtosopimuksen mukainen palkkakeskustelukierros. Palkkakeskusteluerän suuruus oli 1,4 prosenttia palkkatotista. Palkkakeskustelukierros toteutui suunnitelmien mukaisesti ja kaksiosaiseen palkkakeskusteluun esimiehen kanssa osallistui yhteensä 448 elolaista.

Vuonna 2018 henkilöstön tulospalkkiojärjestelmään kuului 76 prosenttia, sijoitusjohdon ja -organisaation tulospalkkiojärjestelmään 10 prosenttia, johdon tulospalkkiojärjestelmään 4 prosenttia, myynnin tulospalkkiojärjestelmään 5 prosenttia sekä riippumattoman riskienvalvonnan ja raportoinnin tulospalkkiojärjestelmään 5 prosenttia henkilöstöstä. Henkilö voi kuulua kerrallaan

vain yhden palkkiojärjestelmän piiriin. Tulospalkkiot maksetaan pääsääntöisesti kerran vuodessa ennalta sovittujen tavoitteiden toteuman selvittyä.

Elon palkka- ja palkkioselvityksessä kerrotaan yksityiskohtaisemmin Elon palkitsemisesta ja palkitsemisen perusteista. Selvitys on luettavissa Elon verkkosivuilla osoitteessa www.elo.fi.

Hallinto ja johtaminen

Elon hallitus muodostuu työmarkkinaosa-puolten, asiakkaiden ja sidosryhmien edustajista. Hallitukseen kuului vuonna 2018 kaksitoista varsinaista jäsentä ja neljä varajäsentä. Vuonna 2018 hallituksen puheenjohtajana toimi Eeva-Liisa Inkeroinen ja varapuheenjohtajina toimivat Ann Selin ja Antti Aho. Hallituksen jäseninä toimivat Jari Karlson, Antti Kuljukka, Jorma Malinen, Janne Makkula, Marjo Matikainen-Kallström, Erkki Moisander, Olavi Nieminen, Susa Nikula ja Niklas Sonkin. Varajäseninä toimivat Jouko Liimatainen, Sinikka Näätäsaari, Penna Urrila ja Daniela Yrjö-Koskinen.

Hallituksen nimitys- ja palkitsemisvaliokuntaan kuuluivat vuonna 2018 Eeva-Liisa Inkeroinen, Ann Selin ja Antti Aho. Hallituksen tarkastusvaliokunnan muodostivat Jari Karlson, Marjo Matikainen-Kallström ja Niklas Sonkin.

Elon hallintoneuvoston jäsenet valitaan varsinaisessa yhtiökokouksessa. Vuonna 2018 hallintoneuvoston puheenjohtajana toimi Klaus Saarikallio ja varapuheenjohtajina Håkan Nystrand ja Ilkka Brotherus.

Hallintoneuvoston vaalivaliokuntaan kuuluivat vuonna 2018 vakuutusnottajien ehdottamina jäseninä Ilkka Brotherus, Klaus Saarikallio ja Harri Miettinen. Vakuutettujen

ehdottamina jäseninä vaalivaliokuntaan kuuluivat Håkan Nystrand, Mika Varjonen ja Jaana Ylitalo. Vaalivaliokunnan puheenjohtajana toimi Klaus Saarikallio ja varapuheenjohtajana Håkan Nystrand.

Elon toimitusjohtajana toimii Satu Huber. Elolle ei ole nimetty varatoimitusjohtajaa tai toimitusjohtajan sijaista.

Elon johtoryhmään kuuluivat Satu Huberin lisäksi Mika Ahonen (lakiasiat, viestintä ja vaikuttaminen, compliance), Matti Carpén (asiakkuudet ja kanavat, ICT), Hanna Hiidenpalo (sijoitukset), Mikko Karpoja (aktuaari-toimi, vastuullinen vakuutusmatemaatikko), Erja Ketko (riippumaton riskienvalvonta ja business control), Sarianne Kirvesmäki (talous ja sijoitusriskien valvonta), Hilikka Malinen (henkilöstöpalvelut), Jonna Ryhänen (arvopaperisijoitukset), Jouni Seppänen (vakuutukset ja eläkkeet) ja Timo Stenius (listaamattomat sijoitukset).

Johtoryhmän lisäksi asioita käsitellään toimitusjohtajan johdolla myös asiakasjohtoryhmässä, sijoitusjohtoryhmässä sekä hallintojohtoryhmässä.

Elon yhtiökokous päätti kokouksessaan 23.4.2018 hallintoneuvoston jäsenmääräksi 44. Hallintoneuvoston jäseniksi valittiin:

- erovuorossa olevista jäsenistä uudelleen toimikaudeksi 2018–2021 Ilkka Brotherus (EK), Antti Hakala (STTK), Maija Hjelt, Sauli Huikuri, Kalle Kujanpää, Veli-Matti Kuntonen (SAK), Timo Mäki-Ullakko, Jukka Tikka (EK), Pentti Virtanen (EK), Jaana Ylitalo (SAK) ja Satu Yrjänen.
- uusina jäsenenä toimikaudeksi 2018–2021 Lasse Laurikainen (AKAVA) ja Antti Rantalainen.

- kesken toimikauden eronneiden jäsenten tilalle toimikaudeksi 2018–2020 Nanna Hietala ja Tommi Sova sekä toimikaudeksi 2018–2021 Esa Neuvonen.

Varsinainen yhtiökokous valitsi Elon tilintarkastajaksi tilintarkastusyhteisö Ernst & Young Oy:n, jossa päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Ulla Nykky.

Elo antaa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yhteydessä erillisen selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä.

Elon oma pääoma ja ylijäämä

Elon oma pääoma muodostui 31.12.2018 sidotusta omasta pääomasta, johon kuului pohjarahasto 6 693 879,47 (6 693 879,47) euroa sekä vapaasta omasta pääomasta, johon kuuluivat varmuusrahasto 63 705 786,46 (63 705 786,46) euroa, käyttörahasto 29 101 618,90 (29 096 550,26) euroa sekä edellisten tilikausien voitto 1 841 728,24 (1 841 728,24) euroa. Elolla ei ole takuupääomaa.

Tilikauden ylijäämä oli 5 574,40 (5 068,64) euroa.

Hallitus ehdottaa, että tilikauden ylijäämä 5 574,40 euroa siirretään käyttörahastoon.

Elo ja sen konserni

Elo on keskinäinen vakuutusyhtiö, jonka yhtiökokouksissa äänivaltaa käyttävät vakuutusnottajat ja vakuutetut.

Vuoden 2018 lopussa emoyhtiö Elon konserniin kuului tytäryhtiöinä 104 asunto- ja kiinteistöyhtiötä. Lisäksi konserniin kuului 3 muuta yhtiötä, jotka on esitetty liitetiedoissa, sekä Probus Holding Oy, Tammi-Kodit Ky ja

Exilion Real Estate Ky alakonsernit. Konserniin on yhdistelty 9 osakkuusyhtiötä.

Tulevaisuuden näkymät

Vuoteen 2019 lähdeettäessä odotukset talouksien kehityksestä ovat vielä suhteellisen positiiviset, mutta riskit kasvun hidastumiseen ovat kasvaneet ennakoitua enemmän. Kuluttajien luottamus on kautta maailman yhä varsin korkealla ja myös yritysten näkymiä mittaavat indikaattorit viittaavat heikennyttyäänkin suotuisan taloussyklin jatkumiseen. Yhdysvalloissa ja euroalueella pohjainflaatio hieman nopeamman palkkakehityksen vuoksi näyttää vihdoin kohoavan lähemmäksi keskuspankkien tavoitetasoja. Markkinoilla lähivuosien inflaatio-odotukset ovat kuitenkin edelleen hyvinkin matalia.

Globaalin talouskasvun odotus vuodelle 2019 on 3,5 prosenttia eli hieman matalampi kuin vuoden 2018 toteutunut kasvu. Euroalueen kasvun odotetaan hieman heikenevän 1,5 prosenttiin ja myös Yhdysvaltain kasvun odotetaan heikenevän hieman 2,5 prosenttiin. Suurten kehittyvien talouksien, niin sanottujen BRICS-maiden kasvu näyttäisi pysyvän ennallaan noin 5 prosentissa.

Euroalueen tavoin myös Suomen talouskasvun odotetaan heikenevän ja odotus Suomen talouskasvulle vuonna 2019 on 1,9 prosenttia. Odotukset voivat kuitenkin olla tällä hetkellä liian positiiviset, sillä kansainvälisen vientikysynnän näkymät ovat heikentymässä ja erityisesti Aasian kasvun hidastuminen näkyisi Suomen pääomatavaroihin painottuneessa viennissämme, jonka kasvu saattaa jäädä alle 3 prosentin vuonna 2019. Investointien kasvusta ei voi odottaa kasvutukea kuluvalle vuodelle, kun julkisten investointien odotetaan pysähtyvän täysin

vuonna 2019 ja yksityisten investointien kasvunäkymä on alle 1 prosentin. Lisäksi rakentamisen huippu ohitettiin vuonna 2018. Kulutuskysynnän kasvun odotetaan vuonna 2019 pysyvän reilun prosenttiyksikön tasolla edellisvuoden tapaan. Heikentyneen kasvun vuoksi kestävyysvajeen umpeen kuromisen kannalta olennainen työllisyysaste ei todennäköisesti kohene vuonna 2019 juurikaan nykyisestä noin 72 prosentista.

Euroalueen ja Suomen kestävä kasvun arvioidaan olevan alle 1,5 prosenttia vuodessa, joten tämän hetken kasvuennusteen odotetaan edelleen kohentavan työllisyyttä. Paremman kasvun ja talouspoliittisten päätösten myötä julkisen sektorin bruttovelan kasvu suhteessa kansantalouden kokoon on saatu Suomessa taittumaan, mikä osaltaan tukee taloutemme pohjaa pitkällä aikavälillä.

Finanssikriisin jälkeinen kasvujakso on jatkunut jo 9 vuotta. Suurissa teollisuusmaissa kuten Yhdysvalloissa, Saksassa ja Japanissa talouksien tuotantokapasiteetti alkaa olla täysin käytössä, mutta tälle syklin vaiheelle tyyppilliset palkka- ja inflaatiopaineet ovat pysyneet hyvinkin maltillisina. Näin ollen keskuspankkien on mahdollista normalisoida erittäin elvyttävää rahapolitiikkaa rauhalliseen tahtiin.

Talouksien ja markkinoiden riskit vuonna 2019 ovat kasvaneet ja ne liittyvät lähinnä kehittyvien talouksien, ennen kaikkea Kiinan pyrkimykseen hillitä velkaantumistaan tukahduttamatta kasvua. OECD-talouksien osalta merkittävimmät talousriskit liittyvät käynnissä oleviin kauppakiistoihin, energiamarkkinoiden epävakauteen, globaaliin poliittiseen epävarmuuteen, EU:n taloudellisiin ja poliittisiin ongelmiin sekä markkinoiden reaktioihin

keskuspankkien rahapoliittisiin kiristystoimiin nähden.

Alkuvuoden talouskehitys on vastannut koko vuodelle asetettuja odotuksia. Sijoitusmarkkinoilla alkuvuosi on kuitenkin ollut vahva, mikä lienee suurelta osin selitettävissä markkinoiden palautumisella vuoden 2018 lopun poikkeuksellisesta markkinoiden laskusta. Talouskasvu on yleisesti ottaen kauttaaltaan hidastumassa ja erityisesti Euroopassa. Talouspäättäjät ovat globaalisti kuitenkin alkaneet reagoida talouden uhkakuviin. Kiinassa taloutta elvytetään helpotamalla yksityisten yritysten luotonsaantia sekä yksityisen kulutuskysynnän kasvuun tähtäävillä toimenpiteillä. USA:n keskuspankki on selvästi pehmentänyt aiemmin julkistettuja linjauksia korkojen nostamisesta ja taseen supistamisesta. Toisaalta kauppakiistoilla ja monilla poliittisilla epävarmuuksilla voi vielä olla vaikutuksia talousnäkymien kehitykseen. Saattaakin olla, että talouksien myönteisen kehityksen aikaansaaminen vaatii nyt parempaa talouspolitiikan kansainvälistä koordinaatiota ja viime kädessä aktiivisempaa finanssipoliittikkaa OECD-alueella.

Elon hallitus kiittää yhtiön henkilöstöä ja toimivaa johtoa vuoden 2018 aikana tehdystä työstä.

SELVITYS MUISTA KUIN TALOUDELLISISTA TIEDOISTA

Liiketoimintamallin kuvaus

Elon perustehtävään, nykyisistä ja tulevista eläkkeistä huolehtimiseen, sisältyy suuri vastuu. Elo vaikuttaa yhteiskuntaan hoitamalla oman lakisääteisen työeläketurvan toimeenpanotehtävänsä tehokkaasti, sijoittamalla työeläkevarat turvaavasti ja tuottavasti sekä

huolehtimalla asiakkaistaan vastuullisesti ja tasapuolisesti asiakaskokemusta kehittäen. Nämä näkökulmat sisältyvät Elon strategiaan päätavoitteisiin, jotka ovat vakavaraisuus, suorituskyky ja kasvu.

Elon sijoitusvarallisuuden määrä on yli 22,5 miljardia euroa. Elo vastaa yli 520 000 työntekijän ja yrittäjän tulevista eläkkeistä. Tavoitteena on, että asiointi Elon kanssa sujuu mahdollisimman vaivattomasti, virheettömästi ja asiakkaita kohdellaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. Elo huolehtii muun muassa noin 238 000 nykyisen eläkkeensaajan eläkkeen maksusta. Eläkkeelle jäanti on ainutkertainen ja iso elämänmuutos ja siksi on tärkeää, että asiakkaat saavat asiantuntevaa ja nopeaa palvelua eläkeratkaisujensa tueksi.

Työkyvyttömyysriskinhallinnan ja kuntoutuksen avulla Elo on mukana pidentämässä työuria, mikä on keskeistä niin yksilön kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Työkyvyttömyysriskinhallinnan toimenpiteillä, kuten esimerkiksi sairauspoissaolojen ehkäisyllä ja työkyvyn ylläpidon avulla myös autetaan asiakasyrityksiä ehkäisemään niistä aiheutuvia kustannuksia.

Elon vastuullisuus näkyy muun muassa työeläkevarojen vastuullisena hoitamisena ja hyvänä asiakaskokemuksena, henkilöstöstä huolehtimisessa ja hallinnon huolellisena hoitamisena. Ympäristövastuun ja ihmisoikeuksien osalta laajimmat vaikutukset on Elon sijoitustoiminnalla.

Elo käynnisti vuoden 2018 lopussa yritys-vastuuohjelman valmistelemisen. Elo julkaisee maaliskuussa 2019 vuosi- ja vastuuraportin, jossa kerrotaan tarkemmin Elon vastuullisuudesta osana liiketoimintaa. Raportoinnin viitekehyksenä käytetään GRI-standardeja.

Henkilöstövastuu

Elon henkilöstötyötä ohjaa henkilöstöstrategia. Henkilöstövisiona mukaan Elo haluaa olla arvostettu ja kehittyvä työyhteisö, jossa jokainen voi kokea onnistumista. Vision toteuttamisessa on neljä painopistealuetta: uudistuva osaaminen, vastuullinen ja innostava johtaminen, kehittämiseen sitoutunut ja muutokseen valmis henkilöstö sekä joustava resursointi.

Elossa on varauduttu henkilöstön osamiseen liittyviin riskeihin, kuten osaavan työvoiman saatavuuteen ja osaamisvaateiden kasvuun. Vuoden 2018 koulutusten painopisteitä olivat työelämän muutokseen valmistautuminen, parhaan asiakaskokemuksen tuottaminen, tietosuoja-asetuksen haltuunotto ja tulorekisteriin valmistautuminen.

Vuoden 2018 aikana Elossa käynnistettiin Elossa 2030 -ohjelma, jonka tarkoituksena on valmistella henkilöstöä työelämän muutoksiin ja tulevaisuuden työelämätaitoihin. Elon ensimmäinen Talent-ohjelma, johon osallistui 15 lahjakasta ja motivoitunutta elolaista eri puolilta organisaatiota, saatiin päätökseen vuoden 2018 lopussa. Koko henkilöstön osamista kasvatettiin omaa verkkokurssitarjontaa edelleen lisäämällä. Elon eettisiä liiketoimintaperiaatteita, tietoturvaa, turvallisuutta, jatkuvuuden hallintaa, Hay-palkkausjärjestelmää sekä henkilötietojen suojaa koskevat kurssit on kaikkien elolaisten suoritettava.

Elossa tehdään vuosittain henkilöstötyytyväisyystutkimus. Vuonna 2018 kyselyyn vastasi 87,5 prosenttia elolaisista. Kokonais-tyytyväisyyttä kuvaava PeoplePower-indeksi oli 71,1 (69,8). Elon tulos on hieman parempi kuin suomalaisissa asiantuntijayrityksissä keskimäärin. Tavoitteena on nostaa tulos

asiantuntijanormin selvästi ylittävälle tasolle. Elossa toteutettiin ensimmäistä kertaa myös psykososiaalisia kuormitustekijöitä ja yhdenvertaisuuden toteutumista mittaavat erilliset tutkimukset. Psykososiaalisten kuormitustekijöiden tutkimuksen tuloksia hyödynnetään muun muassa vaara- ja haittatekijöiden arvioinnissa, joka on työturvallisuuslakiin perustuva työturvallisuus- ja työterveysriskien kartoitus ja se toteutetaan Elossa kolmen vuoden välein.

Työhyvinvointi ja työkyky

Elossa on tavoitteena huolehtia henkilöstön työhyvinvoinnista ja työkyvystä siten, että eri-ikäiset työntekijät kokevat tekevänsä mielekästä työtä ja säilyttävät sekä työmotivaationsa että toimintakykynsä korkeana koko työuransa ajan. Työhyvinvoinnin osa-alueita kehitetään ja seurataan yhteistoiminnassa, johon osallistuvat mm. työsuojelutoimikunta, henkilöstöpalvelut, työterveyshuolto ja muut yhteistyöryhmät.

Työsuojelun ja työhyvinvoinnin kehittämistä koordinoi työsuojelutoimikunta, joka kokoontui vuoden 2018 aikana viisi kertaa. Työsuojelutoimikunnan toimintaan osallistuu työnantajan ja henkilöstön edustajien lisäksi työterveyshuollon asiantuntijoita. Työsuojelutoiminnan piiriin kuuluu koko Elon henkilöstö. Työsuojelun painopistealueina vuoden 2018 aikana olivat psykososiaaliset kuormitustekijät, tuki- ja liikuntaelinsairaudet ja työkykyjohtamisen tukeminen.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Elossa laaditaan vähintään joka toinen vuosi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Suunnitelma päivitettiin vuodelle 2018. Elon

johto ja esimiehet vastaavat tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumisesta, mutta se laaditaan yhteistyössä henkilöstön kanssa. Tavoitteena on kehittää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa pitkäjänteisesti.

Elossa naisten ja miesten sijoittuminen eri tasoihin tehtäviin on tasapuolista. Naisten osuus kaikissa Elon toimihenkilö- ja asiantuntijatehtävissä vuonna 2018 oli 66 prosenttia ja miesten osuus 34 prosenttia. Naisten osuus esimiestehtävissä oli 60 prosenttia ja miesten osuus 40 prosenttia. Naisten osuus johdossa on 58 prosenttia ja miesten osuus 42 prosenttia.

Elossa on laadittu ohje kiusaamistapausten selvittämisestä ja se on koko henkilöstön saatavilla intranetissä. Kiusaamisen ja häirinnän suhteen Elossa on nollatoleranssi. Kiusaamistapausten selvittämisen ohjetta samoin kuin yhdenvertaisuuteen liittyviä käytäntöjä käytiin syksyn aikana läpi niin koko yhtiön johtoryhmässä kuin yksiköidenkin johtoryhmissä.

Elo ei hyväksy iästä, sukupuolesta tai muusta syrjivästä perusteesta johtuvia palkkaeroja. Koko henkilöstö kuuluu yhden palkkausjärjestelmän piiriin ja Elossa on käytössä Hay-tehtävien vaativuuden arviointijärjestelmä koko henkilöstölle.

Elossa toteutettiin syksyllä 2018 ensimmäistä kertaa yhdenvertaisuustutkimus. Elossa tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvien asioiden koetaan yleisesti olevan hyvällä tasolla, sillä kaikkien kysymysten keskiarvot olivat yli 3 arviointiasteikolla 1–5.

Elon yhteistyöfoorumi seuraa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista. Sen tärkeimpänä tehtäväalueena on erilaiset henkilöstökysymykset silloin, kun ne koskevat

koko henkilöstöä tai valtaosaa siitä. Yhteistyöfoorumi kokoontui vuoden 2018 aikana 4 kertaa.

Elon hallinto- ja ohjausjärjestelmä

Elon hallinto- ja ohjausjärjestelmä perustuu lainsäädäntöön. Elon hyvää hallintotapaa koskevan ohjeistuksen pohjana ovat listayhtiöiden hallinnointikoodin 2015 suositukset, joita Elossa noudatetaan työeläkeyhtiölle soveltuvien osien. Elon hallinto- ja ohjausjärjestelmän sekä hyvää hallintotapaa koskevan ohjeistuksen hyväksyy Elon hallitus. Selvitys Elon hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (CG-selvitys) on julkaistu Elon verkkosivuilla.

Compliance-toiminta

Compliance-toiminta on osa Elon sisäistä valvontaa, jonka järjestämisen lähtökohtana on noudattaa viranomaisten antamia säännöksiä sekä yleisiä sisäisen valvonnan parhaita käytäntöjä. Compliance-toiminta on myös osa Elon riskienhallintaa, jossa sen tavoitteena on tukea liiketoimintaa erityisesti juridisten ja compliance-riskien tunnistamisessa ja hallinnassa sekä valvoa ja raportoida näistä tarkastusvaliokunnalle ja johdolle.

Elon compliance officerilla on ohjausvastuu Elon compliance-organisaatiosta. Compliance-organisaation muodostavat compliance officerin lisäksi Elon eri yksiköissä toimivat compliance-vastaavat. Compliance-toiminta alkaa ylimmästä johdosta eli toimitusjohtajasta ja hallituksesta, jotka vastaavat yhtiön toiminnan laillisuudesta.

Elossa on vahvistettu havaittujen compliance-riskien käsittelyprosessi, jossa on huomioitu niiden vakavuusaste. Riskien käsittelystä vastaa ensisijaisesti compliance

officer, joka raportoi tilanteista hallitukselle ja toimitusjohtajalle. Kriittisten riskien osalta raportointi toteutetaan välittömästi. Elossa toimii compliance board, jossa on toimitusjohtajan lisäksi kolme jäsentä. Boardin tehtävänä on käsitellä kriittisiä tai muuten Elon toiminnalle merkittäviä havaintoja ja vakavampia compliance-tilanteita sekä tehdä niiden osalta päätökset. Kriittisiä compliance-riskkejä ei ollut vuonna 2018.

Elossa on käytössä whistleblower-kanava, jonka tavoitteena on mahdollistaa eettisiin liiketoimintaperiaatteisiin liittyvistä huolenaiheista ja rikkeistä ilmoittaminen anonymisti. Tehdyt ilmoitukset käsittelee compliance officer, joka esittelee asian tarvittaessa compliance boardille päätettäväksi. Whistleblow-kanavan kautta tuli yksi ilmoitus vuonna 2018.

Lahjonnan ja korruption vastaiset periaatteet ja sisäpiiriohjeistus

Uudet lahjonnan ja korruption vastaiset periaatteet tulivat voimaan vuonna 2018. Kaikki Elon liiketoiminnat ja niiden korruptioon liittyvät riskit arvioitiin kevään 2018 aikana uusiin ohjeistuksiin perustuen. Elon liiketoimintayksiköille pidettiin omat koulutukset lahjonnan ja korruption vastaisista periaatteista. Vuonna 2019 avataan aiheesta oma verkkokoulutus. Elossa ei ole tullut tietoon lahjontatapauksia vuonna 2018.

Sponsorointi- ja yhteistyöhankeohjeistus uudistettiin vuoden 2018 aikana osana lahjonnan ja korruption vastaisia periaatteita. Jatkossa Elon yhteistyökumppanuudet julkaistaan vuosittain Elon kotisivuilla.

Elossa noudatetaan työeläkevakuutusyhtiötä koskevan lain mukaista sisäpiiriohjetta. Sisäpiiriohjetta sovelletaan Elon sijoitustoimintaan sekä sisäpiiriin kuuluvan henkilöstön

omiin arvopaperikauppoihin. Pysyvään sisäpiiriin kuuluu henkilöitä joko asemansa tai tehtävänsä perusteella. Sisäpiiriohjetta sovelletaan myös tilapäisiin sisäpiiriläisiin, jotka saattavat saada hankekohtaisesti sisäpiiritietoa.

Elon eettiset liiketoimintaperiaatteet

Elon eettiset liiketoimintaperiaatteet (Code of Conduct) määrittävät, miten Elo toimii erilaisissa tilanteissa. Ne perustuvat Elon yrityskulttuurin kulmakiviin ja toimintamalleihin. Eettisissä liiketoimintaperiaatteissa otetaan kantaa muun muassa hyvään hallintoon, tietosuojasiin, lahjonnan vastaisuuteen, työelämään ja ihmisoikeuksiin. Jokaisella elolaisella on vastuu noudattaa periaatteita ja ilmoittaa epäilyistä menettelyohjeiden rikkomuksista. Elon vastuullisen sijoittamisen periaatteet sisältävät myös ihmisoikeuksien toteuttamisen seurannan.

Elossa arvioitiin vuonna 2018 ihmisoikeusriskit osana riskikartoituksia kaikissa toiminnoissa ja riskeistä tehtiin yhtiötasoinen kooste. Vuoden 2019 aikana tullaan arvioimaan tarkemmalla tasolla riskien todennäköisyyttä ja hallintakeinoja eri liiketoiminnissa. Elon oma liiketoiminta ja toimitusketju ovat pääosin Suomessa ja Elossa ei ole ilmoitettu toteutuneita ihmisoikeuksien rikkomiseen liittyviä riskejä.

Sijoitustoiminnan vastuullisuus

Vastuullinen sijoittaminen on kiinteä osa Elon sijoitustoimintaa ja sijoituskohteiden arviointia. Sijoituskohteiden vastuullisuutta arvioidaan ns. ESG-tekijöiden (Environment, Social, Governance) avulla ja sijoittamista ohjaavat hallituksen hyväksymät Elon strategia ja sijoitussuunnitelma sekä vastuullisen

sijoittamisen- ja omistajaohjauksen periaatteet. Periaatteiden laatimisesta ja päivittämisestä vastaa sijoitustoiminnan johtoryhmä. Sen tukena toimivat vastuullisen sijoittamisen ja omistajaohjauksen ohjausryhmät.

Elon tavoitteena on varmistaa, että sijoitustuotot ovat kestäväällä pohjalla huomioiden myös ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat haasteet rahoitusmarkkinoille ja sijoituskohteille. Tämän vuoksi Elossa on laadittu vastuullista sijoittamista täydentävä ilmastostrategia.

Elon vastuullisen sijoittamisen periaatteet muodostuvat seuraavista osa-alueista: omien toimintatapojen vastuullisuus, kansainvälisten normien huomioiminen, sijoituskohteiden vastuullisuuden analysointi osana sijoitusten valmistelua, päätöksentekoa ja seuranta sekä omistajaohjaus ja muu vaikuttaminen.

Ympäristövastuu sijoittamisessa

Ilmastonmuutoksen huomioiminen liittyy sijoituskohteiden ympäristövastuun arviointiin. Elon ilmastostrategia pyrkii huomioimaan ilmatoriskit monipuolisesti ja hyödyntämään ilmastonmuutoksen tarjoamia sijoitusmahdollisuuksia.

Elo on antanut julkisen tukensa TCFD:n (Task Force on Climate-related Financial Disclosures) raportointisuosituksille. Yhteinen, globaali raportointikehys tuo tarvittavaa ymmärrystä ilmatoriskeistä ja -mahdollisuuksista. Olennaista TCFD:n raportointisuosituksissa on pyrkimys tunnistaa ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit liiketoiminnalle skenaarioanalyysijä hyödyntämällä. Vuodelta 2018 Elo raportoi vastuullisen sijoittamisen osalta TCFD:n neljän pääteeman eli hallinto, strategia, riskienhallinta ja mittarit sekä

tavoitteet mukaisesti vuosi- ja vastuuraportissa, joka julkaistaan maaliskuussa 2019.

Elon jatkuvana tavoitteena on pyrkiä varmistamaan, ettei sijoituksiin liity liiallista ilmatoriskia. Ilmatoriskillä tarkoitetaan ilmastonmuutoksen vaikutuksesta aiheutuvia riskejä yrityksen liiketoiminnalle sekä yhteiskunnalle laajemmin. Sijoittajan kannalta riskit voidaan jakaa ainakin ilmastonmuutoksen fyysisiin vaikutuksiin, transitoriskisiin eli siirtymiseen vähähiiliseen yhteiskuntaan sekä rahoitusmarkkinoiden systeemiriskisiin. Elon tavoitteena on varmistaa, että sijoitustuotot ovat kestäväällä pohjalla huomioiden myös ilmastonmuutoksen mukanaan tuomat haasteet rahoitusmarkkinoille ja sijoituskohteille.

Elon tavoitteena on, että vuoteen 2025 mennessä suorista osake- ja yrityslainojen sijoituskohteista sekä infra- ja reaalisijoituskohteista yli puolella olisi mitattavissa oleva positiivinen vaikutus ympäristöön tai yhteiskuntaan. Vuonna 2018 45 prosenttia Elon suorien osakesijoitusten yhtiöistä, 53 prosenttia yritysainasijoitusten yhtiöistä ja 44 prosenttia infra- ja reaalisijoituksista tuotti ratkaisuja ympäristöön tai yhteiskuntaan.

Elo julkistaa sijoitusten hiilijalanjäljen vuosittain Montréal Pledgen allekirjoittajana.

Elon osakesijoitusten hiilijalanjälki oli kaikilla mittareilla laskettuna hieman yli 10 prosenttia alempi kuin Elon osakesijoitusten vertailuindeksillä. Elon noteerattujen osakesijoitusten hiilijalanjälki vuonna 2018 oli 180 (tCO₂/sijoitettu mUSD) ja se nousi edeltävään vuoteen verrattuna 17 prosenttia. Noteerattujen osakesijoitusten hiili-intensiteetti oli 215 (tCO₂/liikevaihto mUSD) ja se pieneni 7 prosenttia vuodesta 2017. Noteerattujen osakkeiden painotettu hiili-intensiteetti oli

219 (tCO₂/liikevaihto mUSD) ja se pieneni 14 prosenttia vuodesta 2017.

Elon noteerattujen yrityslainojen painotettu hiili-intensiteetti oli 225 (tCO₂/liikevaihto mUSD) ja se pieneni viime vuoteen verrattuna 27 prosenttia.

Elon suorien kiinteistösijoitusten sijoitusomaisuudella normalisoitu hiilijalanjälki oli 17 (tCO₂/liikevaihto mEUR) ja se oli edellisvuonna 16. Kiinteistöissä energiakulutuksen sääkorjattu trendi oli laskeva sekä lämmön että sähkönkulutuksen osalta.

Hiilijalanjäljen laskenta kattaa 48 prosenttia Elon sijoitusomaisuudesta.

Elon metsäsijoitusten metsän vuotuisesta kasvusta tuleva positiivinen ympäristövaikutus eli ns. hiilinielu kasvoi 26 prosenttia vuonna 2018 ja oli arviolta noin 220 000 tCO₂.

Vaikuttaminen sijoituskohteisiin on yksi keskeinen tapa toteuttaa vastuullisuutta. Elo suosii vaikuttamisprojekteja, joissa on mukana merkittävä määrä muita sijoittajia, sillä vaikuttaminen yhtiöihin on yleisesti näin tehokkaampaa. Elo oli vuonna 2018 mukana useissa vaikuttamisaloitteissa muun muassa ilmastonmuutosta torjuvan institutionaalisten sijoittajien yhteistyöverkoston IIGCC:n (Institutional Investor Group on Climate Change) aloitteiden kautta.

Elokuun lopussa Elo päätti liittyä CDP:n (entinen Carbon Disclosure Project) Investor Action -request aloitteeseen, jonka avulla sijoittajien näkyvyys salkkuyhtiöiden tapaan

hallita hiilipäästöjään ja energiatehokkuuttaan paranee.

Elo osallistui elokuussa myös Investor Agendaan, joka on kehitetty globaalille sijoitusyhteisölle nopeuttamaan ja laajentamaan toimia, jotka ovat kriittisiä ilmastonmuutoksen torjumisessa. Elo teki lupauksen linjauksesta kivihiilen osalta.

Ihmisoikeudet ja aktiivinen omistajuus

Sijoituskohteiden vastuullisuuden määrittelyssä huomioidaan lähtökohtana kansainväliset normit, kuten YK:n Global Compact -aloite, johon sisältyvät muun muassa ihmisoikeudet. Global Compact -yritysvastuunormi sisältää 10 ympäristöä, ihmisoikeuksia ja työvoimaa koskevaa periaatetta. Sijoituskohteiden yritysvastuunäkökulmien seurantaan sisältyy Global Compactista nousevien ihmisoikeuksiin liittyvien periaatteiden toteutumisen seuranta. Ihmisoikeuksien huomioiminen on osa sijoituskohteiden sosiaalista vastuuta ja sitä arvioidaan osana sijoituskohteiden vastuullisuuden arviointia. Ihmisoikeuksien rikkominen ei kuulu kestävään liiketoimintaan ja ihmisoikeuksien huomioiminen osana vastuullista sijoittamista on niin inhimillisestä kuin sijoitusriskinhallinnan näkökulmasta tärkeää.

Jos sijoituskohteeseen ei täyty vastuullisuusperiaatteitamme, voimme aloittaa tai olla osallisena vaikuttamisprosessissa sijoituskohteen toiminnan muuttamiseksi. Elossa on käytössä normirikkomusten seurantaprosessi,

jossa käytetään apuna palveluntarjoajana MSCI:tä. Normirikkomusten seuranta kattaa 85 prosenttia listatuista osakkeista ja 87 prosenttia yrityslainoista, Elon koko sijoitusomaisuudesta 40 prosenttia.

Elon omistajaohjauksen periaatteet uudistettiin vuoden 2018 aikana. Uudistamistarve tuli Euroopan komission uudesta omistajaohjausdirektiivistä (SHRD II), jonka jäsenmaiden edellytetään implementoivan kesäkuuhun 2019 mennessä. Vuonna 2019 julkaistaviin omistajaohjauksen periaatteisiin on sisällytetty myös yritysvastuunäkökulmia. Elo pitää tärkeänä, että yhtiöt raportoivat taloudellisten tietojen lisäksi kulloinkin voimassa olevan hallinnointikoodin mukaisesti hallintotavastaan ja palkitsemisestaan sekä olennaisia tietoja yritysvastuun tavoitteista ja niiden toteuttamisesta. Suosittelemme ilmastoasioiden raportointia TCFD:n raportointisuositusten mukaisesti sisältäen arvioinnin ilmastonmuutoksen vaikutuksista liiketoimintaan. Yhtiöiden on myös suositeltavaa raportoida miten ne liiketoiminnallaan edistävät YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista.

Elo toteutti aktiivista omistajuutta osallistumalla suomalaisten pörssi-yhtiöiden nimitystoimikuntiin ja osallistumalla yhtiökokouksiin. Elon vastuullisessa sijoittamisessa on vuosittain vaihtuva teema, jota erityisesti kehitetään ja josta järjestetään mm. sisäinen koulutusseminaari. Vuonna 2018 teemana oli hyvä hallintotapa.

Yritysvastuunäkökulmista ja vuoden 2018 tuloksista kerrotaan lisää Elon vuosi- ja vastuuraportissa. Elon hallitus allekirjoittaa yritysvastuutiedot osana tilinpäätösraportointia vuosittain.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet 2018

Tilinpäätös on laadittu kirjanpitolain ja -asetuksen, osakeyhtiölain, työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain ja vakuutusyhtiölain mukaisesti. Tilinpäätöksessä on noudatettu eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja sijoitusten hajauttamisesta annettua lakia, sosiaali- ja terveysministeriön asetusta vakuutusyhtiön tilinpäätöksestä ja konserniti-linpäätöksestä, sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamia laskuperusteita sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan antamia määräyksiä ja ohjeita.

Konserniti-linpäätös

Elon konserniti-linpäätökseen on määräysval-taan perustuen yhdistelty tytäryhtiöt, joissa konsernin osuus äänivallasta on yli puolet. Elon konserniin vuonna 2018 yhdisteltiin 104:n asunto- ja kiinteistöyhtiömuotoisen tytäryhtiön lisäksi 4 muuta yhtiötä, jotka on esitetty liitetiedoissa, sekä Probus Holding Oy ja Tammi-Kodit Ky alakonsernit.

Konserniti-linpäätös on laadittu emoyrityk-sessä noudatettujen tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti emo- ja tytäryhtiöiden tuloslas-kelmien ja taseiden yhdistelminä. Sisäiset tuotot ja kulut, voitonjako, saamiset, velat sekä keskinäinen osakeomistus on eliminoitu. Tilikauden aikana hankitut tytäryhtiöt on yhdistelty hankintahetkestä lähtien ja myydyt tytäryhtiöt luovutushetkeen saakka.

Vähemmistön osuus tuloksesta ja omasta pääomasta on erotettu omaksi eräkseen.

Konsernin sisäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen.

Syntynyt konserniaktiiva on jaettu tytäryhti-öiden omaisuuserille niiden käypien arvojen sallimissa rajoissa. Omaisuuserän käyvän arvon ylittyessä aktiiva on kirjattu liikearvoksi. Konserniaktiivan poistossa noudatetaan vastaavan omaisuuserän suunnitelman mukaisia poistoja. Liikearvo poistetaan 10 vuodessa. Konserniosakkeisiin aikaisempina tilikausina tehdyt arvonorotukset, on konsernitaseessa merkitty tytäryhtiön omistaman kiinteistön arvonorotukseksi.

Liitetiedoissa esitetyt omistusyhteyssi-tykset, joiden äänivallasta konserni omistaa 20 - 50 % on yhdistelty konserniti-linpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Elon konserniin ei kuulu huomattavan vaikutus-vallan perusteella yhdisteltäviä osakkuus-yhtiöitä. Asunto- ja kiinteistöyhtiömuotoisia omistusyhteyksiyhtiöitä ei ole yhdistelty konserniti-linpäätökseen, koska niiden vaikutus konsernin tulokseen ja vapaaseen omaan pääomaan on epäolennainen.

Konserniti-linpäätöksen jäljennökset ovat saatavissa osoitteesta Revontulentie 7, Espoo.

Vakuutusmaksutulo

TyEL-maksutulo määräytyy vakuutettujen TyEL-kokonaispalkkasumman ja maksupro-sentin mukaan. Tilikauden aikana perittyä, palkkasumma-arvioon perustuvaa ennako-maksua on oikaistu tilinpäätöksessä tarkis-tusmaksuarviolla. Tilikauden maksutuloon on kirjattu myös edellisen vuoden arvioidun ja toteutuneen tarkistusmaksun aiheuttamat erot.

YEL-vakuutusmaksutulo määräytyy yrittäjien työtulojen ja maksuprosentin perusteella.

Korvauskulut

Korvauskulut muodostuvat eläkkeensaajille maksetuista eläkkeistä, kuntoutuskuluista, kustannustenjaon korvauksista, työkyvyn ylläpitotoimintaan ja korvaustoimintaan kohdistuvista liikekuluista sekä korvausvas-tuun muutoksesta.

Sijoitusten kirjanpitoarvo

Kiinteistösijoitukset

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä, tai ne on kirjattu sitä alempaan käypään arvoon.

Kiinteistöihin tehdyt arvonalennukset ja arvonalennusten palautukset on kirjattu tulos-vaikutteisesti. Myytyihin kiinteistöihin on tehty tulosvaikutteiset arvonalennusten palautukset ennen myyntivoittojen kirjaamista. Tilivuonna 2018 kiinteistöjen kirjanpitoarvoihin ei ole tehty arvonorotuksia.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet ja osuudet on merkitty taseeseen hankintamenuon tai sitä alempaan käypään arvoon. Osakkeisiin ja osuuksiin aiempina vuosina tehdyt arvonalennukset palautetaan tulosvaikutteisesti hankintamenuon käyvän arvon nousua vastaavalla osalla. Osakkeet ja osuudet on merkitty kirjanpitoon keskihinta-menetelmää käyttäen.

Rahoitusmarkkinavälineet

Rahoitusmarkkinavälineisiin kuuluvat joukkolainat ja rahamarkkinainstrumentit. Rahoitusmarkkinavälineiden tasearvona on hankintamenu, joka lasketaan keskihintaa käyttäen. Korkotason vaihtelusta aiheutuvia arvomuutoksia ei kuitenkaan kirjata. Hankintamenu on oikaistu nimellisarvon ja hankintamenuon jaksotetulla erotuksella. Nimellisarvon ja hankintamenuon erotus jakso-tetaan korkotuoton vähennykseksi tai lisäyk-seksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Hankintamenuon sisällytetty vastaerien määrä on ilmoitettu taseen liitetiedoissa.

Lainasaamiset, muut saamiset ja talletukset

Lainasaamiset, muut saamiset ja talletukset on arvostettu nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Johdannaisopimukset

Johdannaisia käytetään Elossa sijoitusriskien pienentämiseen ja suojaamiseen, markki-nariskin lisäämiseen ja sijoitustoiminnan tehostamiseen. Tilikauden aikana on käytetty osake-, korko-, luottoriski-, hyödyke-, volatili-teetti- inflaatio- ja valuuttajohdannaisia.

Tilikauden aikana sopimusten sulkemi-sesta tai raukeamisesta syntyneet voitot ja tappiot on kirjattu tilikauden tuotoksi tai kuluksi.

Kirjanpidollista suojauslaskentaa sovelle-taan vain niihin johdannaisopimuksiin, jotka täyttävät Finanssivalvonnan ohjeistuksen

tälle asettamat edellytykset. Johdannaissopimukset, joihin on sovellettu suojauslaskentaa, on arvostettu kokonaisuutena suojattavan erän kanssa.

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset arvostetaan kokonaisuutena suojattavan tase-erän kanssa. Jos suojattava tase-erästä ei kirjata arvonmuutosta, ei myöskään suojaavasta sopimuksesta tehdä tulosvaikutteista kirjausta tilinpäätökseen, ellei sen negatiivinen arvonmuutos ylitä suojattavan tase-erän positiivista arvonmuutosta. Jos suojauksen kohteesta kirjataan arvonalennuksen palautusta, kirjataan käytetyn johdannaisen arvonmuutos kokonaisuudessaan kuluksi. Kirjanpidossa ei ole sovellettu suojauslaskentaa.

Muiden kuin suojaamistarkoituksessa tehtyjen johdannaissopimusten (lukuun ottamatta pörssijohdannaista) realisoitumaton tappio kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi. Realisoitumatonta voittoa ei kirjata tuotoksi. Ei-suojaavilla pörssijohdannailla päivittäinen vakuudenvaihto realisoi tuloksen, minkä perusteella voitot ja tappiot on kirjattu tilikauden tuotoksi tai kuluksi.

Vakuutusmaksusaamiset

Vakuutusmaksusaamiset koostuvat tarkistamattomista maksuvarioista ja tilivuoden päättyessä maksamattomina olevista erääntyneistä vakuutusmaksuista. Vakuutusmaksusaamiset merkitään taseeseen nimellisarvoon tai tätä alempaan todennäköiseen arvoon.

Erääntyneistä vakuutusmaksuista on kirjattu luottotappioiksi maksusteelliseksi todetut saamiset sekä sellaisten yhtiöiden saamiset, joiden konkurssi on alkanut. Lisäksi luottotappioihin on kirjattu vahvistettujen

yrityssaneerauksien leikatut saamiset sekä saamiset, joiden perinnästä on luovuttu saatavan pienuuden vuoksi. Lisäksi vuoden vaihteessa kesken olevista merkittävistä saneerauksista kirjataan arvioperusteisesti luottotappio. YEL:n vakuutusmaksusaamisista luottotappiot kirjataan pääsääntöisesti vanhenemisen johdosta.

Poistot ja laskentaperiaatteet -yleinen periaate

Kuluvan omaisuuden hankintameno on aktivoitu ja kirjataan kuluksi vaikutusaikanaan suunnitelman mukaisin poistoin. Myös kuluvan omaisuuden tuloutetut arvokorotukset poistetaan suunnitelman mukaisesti.

Aineettomina oikeuksina esitetyt tietokoneohjelmien lisenssit sekä järjestelmähankkeisiin liittyvät muiden pitkävaikutteisten menojen hankintamenot on aktivoitu ja kirjataan kuluksi vaikutusaikanaan suunnitelman mukaisin poistoin.

Tasapoistoina lasketut poistot tehdään alkuperäisestä hankintahinnasta seuraavien taloudellisten käyttöaikojen mukaan:

Asuin-, toimisto- ja liikerakennukset	50 v
Teollisuus- ja varistorakennukset	40 v
Hotellit	50 v
Aineettomat oikeudet	5 v
Autot	5 v
Atk-laitteet	3 v
Kalusto	10 v
Konttorikoneet	3 v
Muut pitkävaikutteiset menot	3 ja 5 v

Menojäännöspoistoina lasketut poistot alkuperäisestä hankintahinnasta: Rakennusten tekniset laitteet, koneet ja kalusto 20 %

Sijoitusten käyvät arvot

Kiinteistösijoitukset

Suorat kiinteistösijoitukset on arvioiteltu kokonaisuudessaan ulkopuolisen auktorisoidun kiinteistöarvioijan toimesta, lukuun ottamatta muutamaa erilliskohdetta sekä vuoden 2018 aikana valmistuneita uudisrakennuksia ja peruskorjauksessa olleita kohteita. Arviot on tehty kaikista kiinteistösijoituksista arvohetkellä 31.12.2018.

Toimitilakohteet on arvioitu tuottoarvomenetelmällä 10 vuoden kassavirtamenetelmää soveltaen. Peruskorjauksessa olevat kiinteistöt ja uudisrakennukset on arvioitu kustannusarvomenetelmällä. Tontit ja niille tehdyt hankesuunnitelmat on arvioitu kokonaisuutena rakennusoikeuden arvo ja kirjanpitoon aktivoitavat keskeneräiset työt huomioiden. Asunnot (suoraan omistetut ja tytäryhtiössä olevat suorat asunto-omistukset) on arvioitu sekä tuottoarvomenetelmällä kassavirtapohjaisesti että kauppa-arvomenetelmällä kokonaisarvonkorjaus huomioiden siten, että markkina-arvo on määritetty näillä menetelmillä saatujen arvojen keskiarvona. Asuntokohteen markkina-arvo ei saa ylittää kauppa-arvomenetelmän mukaista markkina-arvoa.

Osakkeet ja osuudet

Noteerattujen osakkeiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona käytettävä kauppamarkkina-arvo on osakkeen päätöshuutokaupan perusteella määräytynyt päätöskurssi. Mikäli osakkeella ei käydä kauppaa päätöshuutokaupassa, on päätöskurssi viimeisimmän toteutuneen kaupan hintanoteeraus.

Noteeraamattomien osakkeiden ja osuuksien käypänä arvona on käytetty todennäköistä luovutushintaa, hankintahintaa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa.

Käyttöomaisuusosakkeet on arvostettu taseessa hankintameno, koska tämän katsotaan vastaavan niiden käypää arvoa.

Osake- ja korkorahastojen osalta noteerukset perustuvat pääasiassa rahastoyhtiön julkisessa hinnanseurantajärjestelmässä ilmoittamaan rahasto-osuuden arvoon.

Pääomasijoitusrahastojen käypänä arvona on käytetty hankintamenoa tai hallinnointiyhtiön ilmoittamaa arviota rahaston käyvästä arvosta.

Hedge-rahastojen käypänä arvona käytetään rahaston markkina-arvoa, joka perustuu rahaston säilytysyhteisöltä saatavaan rahaston arvostukseen.

Rahoitusmarkkinavälineet

Rahoitusmarkkinavälineiden, joukkolainat ja rahamarkkinainstrumentit, käypä arvo perustuu ensisijaisesti markkinahintoihin. Ellei markkinahintaa ole saatavissa tai sijoituksen käypä arvo ei ole luotettavasti määritettävissä, käytetään ulkopuolisten tahojen antamia arvostuksia tai käypä arvo lasketaan käyttäen yleisesti hyväksytyjä markkinahinnan laskentamalleja tai käypänä arvona käytetään jaksotettua hankintahintaa.

Johdannaissopimukset

Pörssinoteerattujen johdannaissopimusten käypänä arvona käytetään pääsääntöisesti päätöshuutokaupan perusteella määräytynyttä päätöskurssia tai viimeisintä hintanoteerausta. Johdannaissopimusten käyvät arvot, vastuut sekä johdannaiskaupan vakuudeksi

saadut ja annetut vakuudet esitetään liite-tiedoissa. Kahdenvälisille johdannaisille eli ns. OTC-johdannaisille lasketaan käypä arvo yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla.

Ulkomaanrahanmääräiset saamiset ja velat

Ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muutettu euroiksi Euroopan Keskuspankin tilinpäätöspäivänä julkaisemaan kurssiin.

Muiden sijoitusten osalta on käytetty hankinta-ajankohdan kurssia tai sitä alemmaa tilinpäätöspäivän kurssia kuitenkin siten, että arvostuksessa huomioidaan myös arvopaperin markkinahinnan muutoksen vaikutus. Mikäli tilinpäätöspäivän käypä arvo on alkuperäistä hankintamenoa alempi, on sijoituksesta tehty arvonalennus.

Kohdistetut valuuttakurssierot on käsitelty kyseisten tulojen ja menojen oikaisuina.

Tilikaudella syntyneet kohdistamattomat valuuttakurssierot on kirjattu sijoitustoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin.

Toimintokohtaiset liikemenot ja poistot

Yhtiön liikekulut on jaettu toiminnoille Finanssivalvonnan määräysten mukaisesti liitetiedoissa esitetyllä tavalla. Kaluston ja pitkävaikutteisten menojen poistot sisällytetään toimintokohtaisesti tuloslaskelman eriin. Korvaustoiminnan hoitokulut ja työkyvyttömyysriskin hallinnan kulut sisältyvät tuloslaskelmassa maksettuihin korvauksiin. Sijoitusten hoitamiseen liittyvät kulut sekä rakennusten suunnitelmapoistot sisältyvät sijoitustoiminnan kuluihin. Liikekuluina esitetään vakuutusten hankinnan ja hoidon sekä hallinnon kulut.

Lakisääteiset maksut sisältyvät hallintokuluihin.

Välittömät verot

Tuloslaskelmaan merkitään tilikauden ja aikaisempien tilikausien välittömät verot suoriteperusteisesti.

Varaukset ja verovelka

Sijoitusten arvostuseroista, jotka on esitetty liitetietona, ei ole laskettu laskennallista verovelkaa eikä -saamista, koska niiden realisoituminen on epätodennäköistä. Konsernitilinpäätöksessä kertynyt poistoero ja verotuserusteiset varaukset on jaettu laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen sekä laskennalliseen verovelkaan ja omaan pääomaan.

Muut velat

Muut velat kuin vakuutustekninen vastuuelva on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Eläkejärjestelyt

Henkilöstön lakisääteinen eläketurva on järjestetty TyEL-vakuutuksella. Osalle henkilöstöä on järjestetty myös lisäeläketurva, joka on määräytynyt työsuhteen alkamisen, keston ja työsuhtehistorian perusteella. Yhdelle johtajalle on järjestetty lisäeläketurva vapaa-muotoisella eläkejärjestelyllä. Toimitusjohtajan eläkeikä on 64 vuotta. Toimitusjohtajalla on lisäeläkevakuutus, joka kartuttaa eläkettä vuosittain 0,2 prosenttia.

Tilikauden eläkemenot on kirjattu kirjanpitoon suoriteperusteisesti.

Vakuutustekninen vastuuelva

Vakuutus sopimuksista aiheutuva vastuu on kirjattu vastuuelaksi. Vastuuelva lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti. Vastuuelva koostuu vakuutusmaksuvastuusta ja korvausvastuusta.

Vakuutusmaksuvastuu muodostuu vastaisten eläkkeiden vastuusta, ositetusta lisävakuutusvastuusta, joka sisältää vakuutuksenottajille annettaviin asiakashyvi-tyksiin varatun määrän ja osittamattomasta lisävakuutusvastuusta, joka luetaan mukaan vakavaraisuuspääomaan. Vakuutusmaksu- vastuuseen sisältyy myös osaketuottosi- donnainen lisävakuutusvastuu, jonka määrä riippuu eläkelaitosten osakesijoitusten keskimääräisestä tuotosta.

Korvausvastuu muodostuu alkaneiden eläkkeiden vastuusta ja tasausvastuusta.

Vakavaraisuusvastuuelvää laskettaessa vastuusta vähennetään osittamaton lisävakuutusvastuu sekä yrittäjän eläkelain vakuutusmaksuvastuu.

Vakavaraisuuspääoma

Vakavaraisuuspääoma on määrä, jolla yhtiön varat käypiin arvoihin arvostettuina ylittävät yhtiön velat. Vakavaraisuuspääomaan sisälty- vällä osittamattomalla lisävakuutusvastuulla tasoitetaan sijoitusten arvoissa tuloksen kautta tapahtuvia heilahteluja ja varaudutaan vakuutusriskeihin.

Muut vakavaraisuuspääoman erät ovat yhtiön oma pääoma, omaisuuden käypien arvojen ja kirjanpitoarvojen erotus ja mahdol- linen poistoero vähennettynä taseen aineetto- milla hyödykkeillä.

Tilikauden voitto

Elon tilikauden voitto määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön etukäteen vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti.

Tunnusluvut ja analyysi

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut ja analyysit on laskettu ja esitetty Finanssi- valvonnan liitetietoja koskevien määräysten mukaisesti.

Keskeisimpien tunnuslukujen määritelmät ja laskentatavat kuvataan liitetietojen kohdassa Tunnuslukujen opas.

Tuloslaskelma

1 000 euroa		Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Vakuutustekninen laskelma					
Vakuutusmaksutulo	1	3 639 773	3 510 803	3 639 773	3 510 803
Sijoitustoiminnan tuotot	3	2 911 175	3 203 739	2 974 097	3 251 580
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	2	-3 661 151	-3 474 133	-3 661 151	-3 474 133
Korvausvastuun muutos					
Kokonaismuutos		-313 951	-194 155	-313 951	-194 155
Vastuunsiirto			1 722		1 722
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Kokonaismuutos		17 009	-1 412 928	17 009	-1 412 928
Vastuunsiirto			6 777		6 777
Liikekulut	4	-78 696	-78 796	-78 696	-78 796
Sijoitustoiminnan kulut	3	-2 505 422	-1 556 637	-2 549 508	-1 595 423
Vakuutustekninen tulos		8 737	6 392	27 572	15 446
Muu kuin vakuutustekninen laskelma					
Muut tuotot		633	688	215	247
Muut kulut		-22	-12		
Liikearvon poistot				-106	-108
Muut				-22	-12
Osuus osakkuusyritysten voitosta/tappiosta				1 923	2 874
Tilinpäätössiirrot					
Poistoeron muutos		-17	-63		
Tuloverot					
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot		-9 326	-7 000	-16 979	-7 891
Laskennalliset verot				2 451	-89
Voitto/tappio varsinaisesta toiminnasta		6	5	15 054	10 466
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta				-3 791	533
Tilikauden voitto/tappio		6	5	11 263	10 999

Tase

1 000 euroa		Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
VASTAAVAA					
Aineettomat hyödykkeet	13				
Aineettomat oikeudet		2 468	4 767	2 531	4 830
Liikearvo				757	865
Muut pitkävaikutteiset menot		9 330	14 098	9 330	14 098
Keskeneräiset hankinnat		1 962	143	1 962	143
Ennakkomaksut		2 517	1 857	2 517	1 857
		16 277	20 865	17 097	21 793
Sijoitukset	6				
Kiinteistösijoitukset	8				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet		689 027	702 459	1 478 942	1 395 848
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä		430 554	445 069		
Lainasaamiset omistusyhteyserityksiltä		66 397	66 397		
Lainasaamiset kiinteistöyhtiöiltä		1 069	1 109	1 069	1 109
Lainasaamiset kiinteistöiltä				66 397	59 397
		1 187 046	1 215 034	1 546 407	1 456 354
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteyserityksissä					
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä	9	165 851	74 877		
Osakkeet ja osuudet omistusyhteyserityksissä	9	4 681	4 756	20 906	19 718
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä		165 269	101 578		
Lainasaamiset omistusyhteyserityksiltä		2 949	2 949	2 949	2 949
		338 750	184 160	23 855	22 667
Muut sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	10	11 700 556	12 216 635	11 709 607	12 224 807
Rahoitusmarkkinavälineet		4 813 858	4 667 142	4 813 858	4 667 142
Kiinnelainasaamiset	11	128 629	154 977	128 629	154 977
Muut lainasaamiset	11	407 414	365 688	407 414	372 688
Muut sijoitukset				2 119	2 117
		17 050 456	17 404 442	17 061 627	17 421 731
		18 576 253	18 803 637	18 631 889	18 900 752
Saamiset					
Ensiluottotustoiminnasta					
Vakuutusentottajilta		281 824	326 220	281 824	326 220
Muut saamiset		470 064	442 412		
Muut saamiset				460 780	413 934
Laskennalliset verosaamiset				2 353	2 444
		751 888	768 631	744 957	742 598
Muu omaisuus					
Aineelliset hyödykkeet	13				
Koneet ja kalusto		3 979	4 097	3 980	4 097
Muut aineelliset hyödykkeet		380	380	380	380
		4 359	4 477	4 360	4 477
Rahat ja pankkisaamiset		1 398 557	818 507	1 427 738	840 307
		1 402 917	822 984	1 432 098	844 784
Siirtosaamiset					
Korot ja vuokrat		55 011	54 366	54 897	53 896
Muut siirtosaamiset	14	73 323	32 912	74 967	35 088
		128 335	87 278	129 864	88 985
Vastaavaa yhteensä		20 875 670	20 503 395	20 955 906	20 598 912

1 000 euroa		Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
VASTATTAVAA					
Oma pääoma	15				
Pohjarahasto		6 694	6 694	6 694	6 694
Rakennusrahasto				88	88
Lainanlyhennysrahasto				84	84
Arvonkorotusrahasto				185	185
Muut rahastot		92 807	92 802	93 035	93 030
Edellisten tilikausien voitto/tappio		1 842	1 842	-17 046	-8 546
Tilikauden voitto/tappio		6	5	11 263	10 999
		101 349	101 343	94 303	102 534
Vähemmistöosuus				45 383	55 734
Tilinpäätössiirtojen kertymä					
Poistoero		828	811		
Konsernireservi				1 221	300
Vakuutustekninen vastuovelka	16				
Vakuutusmaksuvastuu		11 286 904	11 303 849	11 286 904	11 303 849
Korvausvastuu		9 144 783	8 830 605	9 144 783	8 830 605
		20 431 687	20 134 453	20 431 687	20 134 453
Pakolliset varaukset				1 436	2 179
Velat					
Ensivakuutustoiminnasta		20 503	15 115	20 503	15 115
Laskennalliset verovelat				8 807	11 326
Muut velat		277 547	171 779	301 581	194 612
		298 050	186 894	330 891	221 052
Siirtovelat	14	43 757	79 894	50 985	82 659
Vastattavaa yhteensä		20 875 670	20 503 395	20 955 906	20 598 912

Rahoituslaskelma

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Liiketoiminnan rahavirta				
Voitto/tappio varsinaisesta toiminnasta	8 737	6 392	27 572	15 446
Oikaisut				
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	297 233	1 607 084	297 233	1 607 084
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonnkorotukset	502 435	291 966	502 435	291 966
Suunnitelman mukaiset poistot	8 374	9 499	48 242	50 996
Myyntivoitot ja -tappiot	-602 260	-811 767	-607 421	-823 932
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	214 520	1 103 174	268 062	1 141 560
Käyttöpääoman muutos:				
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-) / vähennys (+)	-24 314	-138 051	-43 330	-141 874
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+) / vähennys (-)	75 018	28 945	77 422	32 901
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	265 225	994 068	302 155	1 032 587
Maksetut välittömät verot	-9 326	-7 000	-16 979	-7 891
Liiketoiminnan muiden erien rahavirta	611	676	193	236
Liiketoiminnan rahavirta	256 510	987 744	285 368	1 024 932
Investointien rahavirta				
Investoinnit sijoituksiin	327 209	-538 443	345 493	-540 195
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot	-3 669	-2 775	-43 429	-44 164
Investointien rahavirta	323 540	-541 218	302 064	-584 359
Rahavarojen muutos	580 050	446 526	587 432	440 573
Rahavarat tilikauden alussa	818 507	371 981	840 307	399 734
Rahavarat tilikauden lopussa	1 398 557	818 507	1 427 738	840 307

Tuloslaskelman liitetiedot

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
1. VAKUUTUSMAKSUTULO				
Ensivakuutus				
TyEL:n mukainen eläkevakuutus				
Työnantajan osuus	2 339 604	2 266 215	2 339 604	2 266 215
Työntekijän osuus	884 307	820 850	884 307	820 850
	3 223 911	3 087 065	3 223 911	3 087 065
TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus		10		10
YEL:n mukainen vakuutus	415 862	423 728	415 862	423 728
Vakuutusmaksutulo	3 639 773	3 510 803	3 639 773	3 510 803
Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät				
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista				
TyEL	20 763	18 167	20 763	18 167
YEL	4 788	5 049	4 788	5 049
	25 550	23 216	25 550	23 216
2. MAKSETUT KORVAUKSET				
Ensivakuutus				
Maksettu eläkkeensaajille				
TyEL:n mukainen vakuutus	2 827 587	2 711 999	2 827 587	2 711 999
TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus	29 509	30 045	29 509	30 045
YEL:n mukainen vakuutus	406 421	390 802	406 421	390 802
YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus	1 686	1 705	1 686	1 705
	3 265 203	3 134 552	3 265 203	3 134 552
Maksettu/saatu kustannustenjakokorvauksia				
TyEL-eläkkeet	480 052	429 901	480 052	429 901
YEL-eläkkeet	83 020	81 538	83 020	81 538
Osuus työttömyysvakuutusrahaston (TVR) vakuutusmaksusta ja palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjaosta	-91 620	-126 083	-91 620	-126 083
YEL:n valtion osuus	-101 029	-74 967	-101 029	-74 967
VEKL:n valtion korvaus	-994	-783	-994	-783
	369 430	309 606	369 430	309 606
	3 634 633	3 444 158	3 634 633	3 444 158
Korvaustoiminnon hoitokulut	23 697	27 868	23 697	27 868
Työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneet kulut	2 821	2 107	2 821	2 107
Maksetut korvaukset yhteensä	3 661 151	3 474 133	3 661 151	3 474 133

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
3. SIOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY				
Sijoitustoiminnan tuotot				
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin				
Osinkotuotot	12 130			
Korkotuotot	4 214	2 642		
	16 344	2 642		
Tuotot sijoituksista omistusyhteisyhtiöihin				
Osinkotuotot	637	878		-878
Tuotot kiinteistösijoituksista				
Korkotuotot				
Saman konsernin yrityksiltä	9 198	10 184		
Muilta kuin saman konsernin yrityksiltä	451	478	748	775
Muut tuotot				
Muilta kuin saman konsernin yrityksiltä	130 208	137 277	211 488	185 498
	139 857	147 938	212 236	186 273
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	461 783	351 138	461 783	351 965
Korkotuotot	132 126	127 109	132 232	127 367
Muut tuotot	883 451	1 537 394	885 708	1 537 474
	1 477 361	2 015 640	1 479 723	2 016 806
Yhteensä	1 634 199	2 167 098	1 691 959	2 202 201
Arvon alentumisten palautukset	167 507	103 328	167 507	103 328
Myyntivoitot	1 109 469	933 313	1 114 630	946 051
Yhteensä	2 911 175	3 203 739	2 974 097	3 251 580
Sijoitustoiminnan kulut				
Kulut kiinteistösijoituksista	-81 001	-80 938	-84 815	-77 748
Kulut muista sijoituksista	-1 100 196	-816 424	-1 100 246	-816 438
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	-147 074	-142 434	-147 535	-142 435
	-1 328 271	-1 039 796	-1 332 595	-1 036 621
Arvon alentumiset ja poistot				
Arvon alentumiset	-667 622	-392 924	-667 622	-395 519
Rakennusten suunnitelmapoistot	-2 321	-2 371	-42 083	-41 164
	-669 942	-395 294	-709 704	-436 683
Myyntitappiot	-507 209	-121 546	-507 209	-122 119
Yhteensä	-2 505 422	-1 556 637	-2 549 508	-1 595 423
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvонkorotuksia ja niiden oikaisua	405 753	1 647 103	424 588	1 656 156
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	405 753	1 647 103	424 588	1 656 156

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
4. TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT				
Vakuutusten hankintamenot				
Ensivakuutuksen palkkiot	11 497	10 427	11 497	10 427
Muut vakuutusten hankintamenot	9 426	10 346	9 426	10 346
	20 923	20 773	20 923	20 773
Vakuutusten hoitokulut	35 740	38 400	35 740	38 400
Hallintokulut				
Lakisääteiset maksut				
ETK:n kustannusosuus	6 299	6 808	6 299	6 808
Oikeushallintomaksu	806	770	806	770
FIVA:n valvontamaksu	464	424	464	424
	7 569	8 002	7 569	8 002
Muut hallintokulut	14 464	11 622	14 464	11 622
Yhteensä	78 696	78 796	78 696	78 796
KOKONAISLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN				
Maksetut korvaukset				
Korvaustoiminnon hoitokulut	23 697	27 868	23 697	27 868
Työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneet kulut	2 821	2 107	2 821	2 107
	26 518	29 975	26 518	29 975
Liikekulut	78 696	78 796	78 696	78 796
Sijoitustoiminnan kulut				
Kulut kiinteistösijoituksista	5 657	4 981	9 758	7 178
Kulut muista sijoituksista	22 416	20 800	22 416	20 800
	28 073	25 781	32 173	27 978
Muut kulut	22	12	22	12
Kokonaisliikekulut yhteensä	133 309	134 564	137 410	136 761

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
5. HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	32 776	30 280	32 782	30 280
Eläkekulut	5 702	5 395	5 703	5 395
Muut henkilösivukulut	1 137	1 356	1 138	1 356
Yhteensä	39 616	37 031	39 623	37 031
Johdon palkat ja palkkiot				
Toimitusjohtaja	771	750	776	750
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet	321	360	321	365
Hallintoneuvoston jäsenet ja varajäsenet	74	69	74	69
Yhteensä	1 166	1 180	1 171	1 184
Toimitusjohtajan Satu Huberin maksuperusteiset palkat ja luontoisedut olivat 536.834,25 euroa.				
Toimitusjohtajan eläkeikä on 64 vuotta. Toimitusjohtajalla on Elon edeltäjäyhtiöstä siirtynyt lisäeläkevakuutus, joka kartuttaa eläkettä vuosittain 0,2 prosenttia. Lisäeläkevakuutuksen kustannus vuodelta 2018 oli 33.371,43 euroa.				
Hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille ei ole annettu eläkesitoumuksia, rahalainoja eikä vakuuksia.				
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana				
	466	462	466	462
Tilintarkastajille maksetut palkkiot				
Ernst & Young Oy:lle maksetut palkkiot				
Tilintarkastus	317	253	392	298
Veroneuvonta	37	82	37	82
Muut palvelut	11	29	15	29

Taseen liitetiedot

1 000 euroa	Jäljellä oleva hankintameno 2018	Kirjanpitoarvo 2018	Käypä arvo 2018	Jäljellä oleva hankintameno 2017	Kirjanpitoarvo 2017	Käypä arvo 2017
6. SIIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO, EMOYHTIÖ						
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	53 075	53 075	71 259	53 961	53 961	70 799
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	491 140	498 756	893 761	501 258	508 874	881 027
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyriyksissä	127 712	130 571	307 259	128 018	130 878	305 922
Muut kiinteistöosakkeet	6 625	6 625	12 180	8 747	8 747	11 896
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	430 554	430 554	430 554	445 069	445 069	445 069
Lainasaamiset omistusyhteisyriyksiltä	66 397	66 397	66 397	66 397	66 397	66 397
Lainasaamiset kiinteistöyhtiöiltä	1 069	1 069	1 069	1 109	1 109	1 109
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	165 851	165 851	344 118	74 877	74 877	179 776
Lainasaamiset	165 269	165 269	165 269	101 578	101 578	101 578
Sijoitukset omistusyhteisyriyksissä						
Osakkeet ja osuudet	4 681	4 681	6 621	4 756	4 756	6 696
Lainasaamiset	2 949	2 949	2 949	2 949	2 949	2 949
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	11 700 556	11 700 556	13 378 148	12 216 635	12 216 635	14 632 608
Rahoitusmarkkinavälineet	4 813 858	4 813 858	4 829 678	4 667 142	4 667 142	4 747 792
Kiinnelainasaamiset	128 629	128 629	128 629	154 977	154 977	154 977
Muut lainasaamiset	407 414	407 414	407 414	365 688	365 688	365 688
	18 565 778	18 576 253	21 045 304	18 793 162	18 803 637	21 974 283
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:						
Korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenoerotusta	-27 390			-33 216		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia	10 475			10 475		
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			2 469 051			3 170 647

1 000 euroa	Jäljellä oleva hankintameno 2018	Kirjanpitoarvo 2018	Käypä arvo 2018	Jäljellä oleva hankintameno 2017	Kirjanpitoarvo 2017	Käypä arvo 2017
6. SIIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO, KONSERNI						
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	1 326 396	1 326 396	1 905 471	1 210 758	1 218 374	1 649 818
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyhteisöissä	127 712	130 571	307 259	128 018	130 878	305 922
Muut kiinteistöosakkeet	21 975	21 975	27 530	46 597	46 597	49 746
Lainasaamiset omistusyhteisyhteisöiltä	66 397	66 397	66 397	66 397	66 397	66 397
Lainasaamiset kiinteistöyhtiöiltä	1 069	1 069	1 069	1 109	1 109	1 109
Sijoitukset omistusyhteisyhteisöissä						
Osakkeet ja osuudet	20 906	20 906	22 847	19 718	19 718	21 658
Lainasaamiset	2 949	2 949	2 949	2 949	2 949	2 949
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	11 709 607	11 709 607	13 387 199	12 224 807	12 224 807	14 640 781
Rahoitusmarkkinavälineet	4 813 858	4 813 858	4 829 678	4 667 142	4 667 142	4 747 792
Kiinnelainasaamiset	128 629	128 629	128 629	154 977	154 977	154 977
Muut lainasaamiset	407 414	407 414	407 414	365 688	365 688	365 688
Muut sijoitukset	2 119	2 119	2 119	2 117	2 117	2 117
	18 629 030	18 631 889	21 088 560	18 890 278	18 900 752	22 008 954
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää:						
korkotuotoiksi (+) tai niiden vähennykseksi (-) jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenoerotusta	-27 390			-33 216		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia	10 475			10 475		
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			2 456 671			3 108 202

1 000 euroa	Kirjanpitoarvo 2018	Käypä arvo 2018	Arvostusero 2018	Kirjanpitoarvo 2017	Käypä arvo 2017	Arvostusero 2017
7. JOHDANNAISET, EMOYHTIÖ						
Ei-suojaavat johdannaiset						
Muut saamiset						
Johdannaiset	194 042	197 501	3 459	63 937	69 249	5 312
Muut velat						
Johdannaiset	-156 267	-146 654	9 612	-78 670	-68 225	10 445
Muut siirtosaamiset ja -velat						
Johdannaiset	-4 511	50 496	55 007	-10 799	68 207	79 006
Yhteensä	33 264	101 343	68 079	-25 532	69 230	94 763
7. JOHDANNAISET, KONSERNI						
Ei-suojaavat johdannaiset						
Muut saamiset						
Johdannaiset	194 042	197 501	3 459	63 937	69 249	5 312
Muut velat						
Johdannaiset	-156 267	-146 654	9 612	-78 670	-68 225	10 445
Muut siirtosaamiset ja -velat						
Johdannaiset	-4 511	50 496	55 007	-10 799	68 207	79 006
Yhteensä	33 264	101 343	68 079	-25 532	69 230	94 763

1 000 euroa	Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet 2018	Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä 2018	Lainasaamiset kiinteistöyhtiöiltä 2018	Lainasaamiset Omistusyhteys- yrityksiltä 2018
8. KIINTEISTÖSIJOITUKSET, EMOYHTIÖ				
Kiinteistösijoitusten muutokset				
Hankintameno 1.1.	832 018	504 466		
Lisäykset	39 853	102 734	1 069	
Vähennykset	-31 445	-117 249		
Siirrot erien välillä	-33 775	-59 397		66 397
Hankintameno 31.12.	806 651	430 554	1 069	66 397
Kertyneet poistot 1.1.	-22 564			
Tilikauden poistot	-2 321			
Siirrot erien välillä	-52			
Kertyneet poistot 31.12.	-24 937			
Arvonalentumiset 1.1.	-117 470			
Tilikauden arvonalentumiset	-23 784			
Arvonalentumisten palautukset	4 265			
Siirrot erien välillä	33 827			
Arvonalentumiset 31.12.	-103 162			
Arvonkorotukset 1.1.	10 475			
Arvonkorotukset 31.12.	10 475			
Kirjanpitoarvo 31.12.	689 027	430 554	1 069	66 397

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018
OMASSA KÄYTÖSSÄ OLEVAT KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖOSAKKEET	
Jäljellä oleva hankintameno	23 087
Kirjanpitoarvo	23 087
Käypä arvo	23 150

1 000 euroa	Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet 2018	Lainasaamiset kiinteistöyhtiöiltä 2018	Lainasaamiset Omistusyhteys- yrityksiltä 2018
8. KIINTEISTÖSIIJOITUKSET, KONSERNI			
Kiinteistösijoitusten muutokset			
Hankintameno 1.1.	1 864 570	59 397	
Lisäykset	230 949		
Vähennykset	-107 999		
Siirrot erien välillä		-58 328	66 397
Hankintameno 31.12.	1 987 521	1 069	66 397
Kertyneet poistot 1.1.	-360 857		
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	18 990		
Tilikauden poistot	-39 323		
Kertyneet poistot 31.12.	-381 190		
Arvonalentumiset 1.1.	-133 568		
Tilikauden arvonalentumiset	-23 789		
Arvonalentumisten palautukset	4 265		
Arvonalentumiset 31.12.	-153 092		
Arvonkorotukset 1.1.	25 703		
Arvonkorotukset 31.12.	25 703		
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 478 942	1 069	66 397
	Konserni 2018		
1 000 euroa			
OMASSA KÄYTÖSSÄ OLEVAT KIINTEISTÖT JA KIINTEISTÖOSAKKEET			
Jäljellä oleva hankintameno	23 087		
Kirjanpitoarvo	23 087		
Käypä arvo	23 150		

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018
9. OSAKKEET JA OSUudet SAMAN KONSERNIN YRITYKSISSÄ JA OMISTUSYHTEYSYRITYKSISSÄ	
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä, emoyhtiö	
Hankintameno 1.1.	74 877
Lisäykset	91 168
Vähennykset	-270
Siirrot erien välillä	75
Hankintameno 31.12.	165 851

Nimi	Kotipaikka	Omistusosuus
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä, emoyhtiö		
Exilion Capital Oy	Helsinki	100,00 %
Exilion Real Estate I Ky	Helsinki	100,00 %
Probus Holding Oy	Helsinki	79,47 %
Tammi-kodit GP Oy	Espoo	100,00 %
Tammi-Kodit Ky	Espoo	100,00 %

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018	Konserni 2018
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä		
Hankintameno 1.1.	4 756	19 718
Lisäykset		1 264
Siirrot erien välillä	-75	-75
Hankintameno 31.12.	4 681	20 906

Nimi	Kotipaikka	Omistusosuus
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä, emoyhtiö ja konserni		
Amplus Holding Oy	Helsinki	49,12 %
Avara Oy	Helsinki	49,12 %
Agore Kiinteistöt GP Oy	Helsinki	49,89 %
Exilion Pasilan Asemahotelli GP Oy	Helsinki	40,00 %
Vierumäki Hotelli GP Oy	Helsinki	50,00 %
Suomen Metsäsijoitus Oy	Espoo	25,00 %
Tyvene Oy	Helsinki	40,00 %
Vakuutusneuvonta Aura Oy	Espoo	33,33 %
Vakuutusneuvonta Pohja Oy	Espoo	33,33 %

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
10. MUUT SIIJOITUKSET, EMOYHTIÖ				
Kotimaiset ja ulkomaiset ei-noteeratut osakkeet ja osuudet				
3Step IT Group Oy	17,64	6 199	19 311	Suomi
BraveDo Oy	2,50	2 891	2 891	Suomi
CAP-Group Oy	17,96	3 556	3 556	Suomi
CPEC Prefere Luxembourg I S.a r.l.	12,66	2 902	2 902	Luxemburg
ER Prefere Luxembourg I S.a r.l.	12,66	7 091	7 091	Luxemburg
Fingrid Oyj	4,51	34	250	Suomi
Futurice Oy	19,02	4 916	7 742	Suomi
HappySpace Oy	10,04	1 200	2 479	Suomi
Keskinainen Vakuutusyhtio Turva	6,63	702	702	Suomi
Keski-Pohjanmaan Kirjapaino A	3,31	306	417	Suomi
Kotkamills Group Oy A	9,58	1 403	1 403	Suomi
Midinvest Oy	7,93	673	781	Suomi
OS_Sponfyr Oy	15,75	2 799	2 799	Suomi
Oy Wedeco Ab	8,89	956	1 998	Suomi
Sato Oyj	12,89	52 760	156 755	Suomi
S-Pankki Oyj	1,50	6 584	6 584	Suomi
Suomi Power Networks TopCo B.V.	7,50	12 878	68 930	Alankomaat
TA-Yhtymä Oy B	14,53	566	566	Suomi
Teknikum-Yhtiot Oy	19,60	2 470	2 470	Suomi
Muut kotimaiset ja ulkomaiset ei-noteeratut osakkeet		228	232	
Kotimaiset ja ulkomaiset ei-noteeratut osakkeet ja osuudet yhteensä		111 114	289 859	
Kotimaiset noteeratut osakkeet ja osuudet				
Alma Media Oyj	2,06	4 994	9 418	Suomi
Amer Sports Oyj	1,20	13 338	53 718	Suomi
Asiakastieto Group Oyj	1,71	5 561	10 099	Suomi
Aspo Oyj	0,19	419	477	Suomi
Atria Yhtymä Oyj	0,66	831	831	Suomi
Bittium Oyj	1,40	901	3 805	Suomi
Cargotec Oyj B	0,58	8 550	8 550	Suomi
Caverion Corp	0,76	5 395	5 395	Suomi
Citycon Oyj	0,11	1 615	1 615	Suomi
Componenta Oyj	5,02	1 333	1 333	Suomi
Digitalist Group Oyj	0,23	71	71	Suomi
DNA Oy	1,44	17 100	32 452	Suomi

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Elisa Oyj	0,35	11 201	21 395	Suomi
Fit Biotech Oy	0,02			Suomi
Fortum Oyj	0,50	68 669	84 422	Suomi
F-Secure Oyj	3,78	11 868	13 890	Suomi
Gofore Oyj	0,93	770	1 025	Suomi
Heeros Oyj	7,47	657	657	Suomi
HKScan Oyj A	2,30	1 625	1 625	Suomi
Ilkka-Yhtymä Oyj	1,97	1 469	1 469	Suomi
Ilkka-Yhtymä Oyj 1	2,22	372	372	Suomi
Kamux Corp	6,95	15 111	15 111	Suomi
Kesko Oyj B	0,44	6 472	14 175	Suomi
Kone Oyj B	0,41	48 374	77 325	Suomi
Konecranes Oyj	0,57	11 876	11 876	Suomi
Kotipizza Oyj	8,08	3 212	11 701	Suomi
Lassila & Tikanoja Oyj	3,17	15 170	18 387	Suomi
Lehto Group Oyj	0,72	1 773	1 773	Suomi
Metso Oyj	0,40	13 740	13 740	Suomi
Metsä Board B	0,71	11 607	11 607	Suomi
Neste Oyj	0,55	49 965	94 237	Suomi
NoHo Partners Oyj	1,44	1 249	2 352	Suomi
Nokia Oyj	0,30	86 013	86 013	Suomi
Nokian Renkaat Oyj	0,29	10 728	10 728	Suomi
Nordea Bank Abp	0,35	102 325	102 325	Suomi
Oma Saastopankki Oyj	2,66	5 519	5 519	Suomi
Orion Oyj	0,79	4 073	8 872	Suomi
Orion Oyj B	1,19	34 614	37 373	Suomi
Outokumpu Oyj	0,60	7 988	7 988	Suomi
Pihlajalinna Oyj	5,60	10 923	10 923	Suomi
Pöyry Oyj	3,23	12 557	20 800	Suomi
Raisio PLC	1,80	5 619	5 619	Suomi
Rapala VMC Oyj	0,40	473	473	Suomi
Robit Oyj	7,46	2 581	2 581	Suomi
Rovio Entertainment Oy	1,51	4 584	4 584	Suomi
Sampo Oyj A	0,45	80 213	95 833	Suomi
Siili Solutions Oyj	9,93	5 139	5 630	Suomi
Silmaasema Oyj	4,42	2 737	2 737	Suomi
Solteq Oyj	10,36	2 200	2 600	Suomi
Soprano OYJ	9,67	433	433	Suomi

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
SSH Communications Security	3,87	2 520	2 520	Suomi
Stora Enso R	0,76	47 198	47 198	Suomi
Suominen Oyj	5,19	6 201	6 201	Suomi
Terveystalo Oy	4,00	41 112	41 112	Suomi
Tieto Oyj	1,09	19 051	19 100	Suomi
Tokmanni Group Corp	8,07	34 105	34 105	Suomi
Tulikivi Oyj	9,03	441	441	Suomi
UPM-Kymmene Oyj	0,71	48 104	83 417	Suomi
Uutechnic Group Oyj	0,05	10	10	Suomi
Valmet Corp	2,40	37 610	64 620	Suomi
Vincit Oyj	5,70	3 363	3 363	Suomi
Wulff-Yhtiöt Oyj	5,07	592	592	Suomi
Wärtsilä Oyj B	0,87	53 020	71 559	Suomi
YIT Oyj	1,33	14 309	14 309	
Kotimaiset noteeratut osakkeet ja osuudet yhteensä		1 021 642	1 324 479	
Ulkomaiset noteeratut osakkeet				
3i Group PLC	0,03	2 877	2 877	Yhdistynyt kuningaskunta
3SBio Inc	0,08	2 239	2 239	Kiina
888 Holdings PLC	0,20	1 419	1 439	Gibraltari
A2A SpA	0,07	3 106	3 365	Italia
ABB Ltd	0,02	6 150	6 150	Sveitsi
Abcam PLC	0,05	1 242	1 288	Yhdistynyt kuningaskunta
ABN AMRO Group NV	0,01	1 748	1 748	Alankomaat
Accor SA	0,01	1 404	1 404	Ranska
Acerinox SA	0,06	1 438	1 438	Espanja
ACS Actividades de Construccion y Servicios SA	0,05	4 980	4 980	Espanja
Adecco SA	0,04	2 747	2 747	Sveitsi
Adidas AG	0,02	5 154	8 637	Saksa
Aegon NV	0,04	3 033	3 033	Alankomaat
Aena SME S.A.	0,01	1 843	1 843	Espanja
Ageas	0,04	3 093	3 093	Belgia
Air Liquide	0,02	9 425	10 621	Ranska
Akka Technologies	0,12	1 109	1 109	Belgia
Akzo Nobel NV	0,02	3 309	3 577	Alankomaat
ALD SA	0,04	1 572	1 572	Ranska
Alfa Laval AB	0,01	1 092	1 092	Ruotsi
Alibaba Group Holding Ltd	0,00	7 590	7 590	Kiina

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Allianz SE	0,03	23 660	24 391	Saksa
Alstom SA	0,01	947	1 103	Ranska
Alten	0,06	1 596	1 596	Ranska
Altri SGPS SA	0,18	2 175	2 175	Portugali
Amadeus IT Holding SA	0,02	3 390	5 370	Espanja
AMG Advanced Metallurgical Group NV	0,15	1 314	1 314	Alankomaat
Amundi SA	0,01	1 113	1 113	Ranska
Anglo American PLC	0,02	4 720	5 759	Yhdistynyt kuningaskunta
Anheuser-Busch InBev NV	0,01	10 621	10 621	Belgia
Antofagasta PLC	0,03	2 188	2 188	Yhdistynyt kuningaskunta
AP Moller - Maersk A/S A	0,02	1 917	1 917	Tanska
APERAM	0,07	1 349	1 349	Luxemburg
ArcelorMittal	0,02	4 005	4 005	Luxemburg
Arkema	0,07	3 965	3 965	Ranska
Aroundtown SA	0,01	1 057	1 057	Saksa
ARRIS International PLC	0,11	5 184	5 184	Yhdysvallat
Ashtead Group PLC	0,04	3 392	3 392	Yhdistynyt kuningaskunta
ASML Holding NV	0,02	12 916	14 115	Alankomaat
Aspen Insurance Holdings Ltd	0,24	5 115	5 362	Bermuda
Assa Abloy Ab B	0,02	3 109	3 109	Ruotsi
Assicurazioni Generali SpA	0,03	6 320	6 320	Italia
Associated British Foods PLC	0,01	1 637	1 637	Yhdistynyt kuningaskunta
AstraZeneca PLC	0,03	20 197	22 801	Yhdistynyt kuningaskunta
athenahealth Inc	0,11	5 218	5 218	Yhdysvallat
Atlantia SpA	0,01	1 801	1 801	Italia
Atlas Copco AB A	0,02	3 256	3 687	Ruotsi
Atlas Copco AB B	0,03	1 995	1 995	Ruotsi
Atos Origin SA	0,02	1 366	1 366	Ranska
Attendo AB	2,97	26 067	36 837	Ruotsi
Austevoll Seafood ASA	0,07	1 268	1 544	Norja
Aviva PLC	0,02	3 379	3 379	Yhdistynyt kuningaskunta
Axa Sa	0,03	12 146	12 146	Ranska
Axfood Ab	0,04	1 370	1 370	Ruotsi
Bajaj Finance Ltd	0,08	6 618	16 024	Intia
Baloise Holding AG	0,02	1 179	1 179	Sveitsi
Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA	0,02	6 217	6 217	Espanja
Banco de Sabadell SA	0,05	2 655	2 655	Espanja
Banco Santander Central Hispano Sa	0,03	21 284	21 284	Espanja

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Barclays PLC	0,03	9 940	9 940	Yhdistynyt kuningaskunta
Barratt Developments PLC	0,08	4 027	4 027	Yhdistynyt kuningaskunta
BASF SE	0,03	15 390	15 390	Saksa
Bayer AG	0,03	15 554	15 554	Saksa
Bayerische Motoren Werke AG Com	0,01	3 000	3 000	Saksa
Bayerische Motoren Werke AG Pref	0,07	2 379	2 379	Saksa
BE Semiconductor Industries NV	0,19	2 856	2 856	Alankomaat
Bechtle AG	0,05	1 415	1 415	Saksa
Beiersdorf AG	0,01	3 149	3 284	Saksa
Bellway PLC	0,08	2 815	2 815	Yhdistynyt kuningaskunta
Berkeley Group Holdings PLC	0,11	5 632	5 632	Yhdistynyt kuningaskunta
Betsson AB	0,38	3 333	3 333	Ruotsi
BHP Group PLC	0,02	7 593	8 126	Yhdistynyt kuningaskunta
Bilia AB	0,21	1 707	1 707	Ruotsi
BNP Paribas	0,03	14 639	14 639	Ranska
Bobst Group SA	0,13	1 290	1 290	Sveitsi
Boliden AB	0,05	2 473	2 473	Ruotsi
Bouygues SA	0,01	1 381	1 381	Ranska
Bovis Homes Group PLC	0,22	2 815	2 815	Yhdistynyt kuningaskunta
BP PLC	0,03	31 514	31 514	Yhdistynyt kuningaskunta
bpost SA	0,07	1 129	1 129	Belgia
Brenntag AG	0,02	1 172	1 172	Saksa
British Land Co Plc	0,02	1 120	1 120	Yhdistynyt kuningaskunta
BT Group PLC	0,02	5 872	5 872	Yhdistynyt kuningaskunta
BTG PLC	0,15	5 289	5 289	Yhdistynyt kuningaskunta
Bunzl PLC	0,02	1 677	1 790	Yhdistynyt kuningaskunta
Burberry Group PLC	0,04	2 887	2 943	Yhdistynyt kuningaskunta
CaixaBank SA	0,01	2 284	2 284	Espanja
Capgemini SA	0,02	2 800	2 800	Ranska
Carlsberg A/S	0,02	1 997	1 997	Tanska
Carnival PLC	0,02	1 525	1 525	Yhdistynyt kuningaskunta
Carrefour SA	0,01	1 742	1 742	Ranska
CECONOMY AG	0,10	1 143	1 143	Saksa
Centamin PLC	0,11	1 527	1 527	Jersey
Centrica PLC	0,04	3 206	3 206	Yhdistynyt kuningaskunta
China Construction Bank Corp	0,00	3 242	3 242	Kiina
China International Travel Service Corp Ltd	0,02	3 439	3 439	Kiina
China Mengniu Dairy Co Ltd	0,03	3 401	3 401	Hongkong

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
China Petroleum & Chemical Corp	0,02	3 927	3 927	Kiina
Christian Hansen Holding A/S	0,02	1 259	1 536	Tanska
Cie de Saint-Gobain	0,03	4 284	4 284	Ranska
Cineworld Group PLC	0,04	1 611	1 669	Yhdistynyt kuningaskunta
CNH Industrial NV	0,02	1 607	1 607	Yhdistynyt kuningaskunta
CNOOC Ltd	0,00	2 968	2 968	Kiina
CNP Assurances	0,01	1 855	1 855	Ranska
Coca-Cola European Partners PLC	0,01	1 488	1 758	Yhdistynyt kuningaskunta
Coca-Cola HBC AG	0,01	1 116	1 116	Sveitsi
Coloplast A/S	0,01	1 695	1 936	Tanska
Commerzbank AG	0,04	2 551	2 551	Saksa
Compagnie Financiere Richemont SA	0,02	5 870	5 870	Sveitsi
Compagnie Generale des Etablissements Michelin	0,03	4 346	4 346	Ranska
Compass Group PLC	0,02	5 616	5 875	Yhdistynyt kuningaskunta
Computacenter PLC	0,18	2 289	2 289	Yhdistynyt kuningaskunta
Continental Ag	0,01	2 672	2 672	Saksa
Covestro AG	0,05	4 227	4 227	Saksa
Credit Agricole SA	0,02	4 219	4 219	Ranska
Credit Suisse Group AG	0,02	4 927	4 927	Sveitsi
Crest Nicholson Holdings plc	0,27	2 548	2 548	Yhdistynyt kuningaskunta
CRH PLC	0,02	3 904	3 904	Irlanti
Croda International	0,02	1 221	1 387	Yhdistynyt kuningaskunta
CSPC Pharmaceutical Group Ltd	0,06	4 582	4 582	Kiina
CTS Eventim AG & Co KGaA	0,04	1 403	1 403	Saksa
Dabur India Ltd	0,05	4 433	4 861	Intia
Daimler Ag	0,02	9 704	9 704	Saksa
Danone SA	0,02	8 359	8 359	Ranska
Danske Bank A/S	0,03	4 840	4 840	Tanska
Dassault Systemes Sa	0,02	3 779	4 193	Ranska
DCC PLC	0,02	1 322	1 322	Irlanti
Deutsche Bank Ag-Registered	0,02	2 751	2 751	Saksa
Deutsche Boerse AG	0,03	6 152	6 637	Saksa
Deutsche Lufthansa AG	0,04	3 250	3 954	Saksa
Deutsche Post AG	0,02	4 748	4 748	Saksa
Deutsche Telekom AG	0,02	13 388	13 577	Saksa
Deutsche Wohnen AG	0,02	2 298	2 853	Saksa
Deutz Ag	0,19	1 190	1 190	Saksa
Diageo Plc	0,03	18 304	20 594	Yhdistynyt kuningaskunta

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Dialog Semiconductor PLC	0,09	1 022	1 466	Saksa
DiaSorin SpA	0,03	1 267	1 293	Italia
D'ieteren SA/NV	0,09	1 650	1 650	Belgia
Dignity PLC	0,30	1 169	1 169	Yhdistynyt kuningaskunta
Direct Line Insurance Group PLC	0,05	2 437	2 437	Yhdistynyt kuningaskunta
Dixons Carphone PLC	0,07	1 102	1 102	Yhdistynyt kuningaskunta
DNB ASA	0,02	5 190	5 190	Norja
DNO ASA	0,22	2 998	2 998	Norja
DS SMITH PLC	0,03	1 482	1 482	Yhdistynyt kuningaskunta
DSV A/S	0,02	1 952	2 175	Tanska
Dunelm Group PLC	0,19	2 350	2 350	Yhdistynyt kuningaskunta
E.ON Ag	0,02	3 533	3 819	Saksa
Edenred	0,02	1 139	1 520	Ranska
EI Group PLC	0,18	1 644	1 644	Yhdistynyt kuningaskunta
Eiffage SA	0,04	2 621	2 648	Ranska
Electricite De France	0,00	1 335	1 625	Ranska
Electro Scientific Industries Inc	0,64	5 421	5 751	Yhdysvallat
Electrocomponents PLC	0,05	1 316	1 316	Yhdistynyt kuningaskunta
Electrolux Ab B	0,07	3 655	3 655	Ruotsi
Elia System Operator SA/NV	0,05	1 698	1 856	Belgia
EMS-Chemie Holding AG	0,02	1 935	1 935	Sveitsi
Enagas SA	0,05	2 788	2 788	Espanja
Ence Energia y Celulosa SA	0,11	1 465	1 465	Espanja
Endesa SA	0,02	4 425	4 592	Espanja
Enel SpA	0,02	9 008	10 661	Italia
Energias de Portugal SA	0,01	1 523	1 570	Portugali
Engie SA	0,02	4 601	4 601	Ranska
ENI SpA	0,02	8 960	8 960	Italia
Epiroc AB	0,04	1 084	1 084	Ruotsi
Equinor ASA	0,01	5 108	5 947	Norja
Eramet	0,08	1 226	1 226	Ranska
Erste Bank der Oesterreichischen Sparkassen AG	0,03	3 583	3 583	Itävalta
EssilorLuxottica SA	0,02	7 653	7 833	Ranska
Essity AB	0,02	2 588	2 588	Ruotsi
Esterline Technologies Corp	0,17	5 283	5 420	Yhdysvallat
Europris ASA	0,67	2 563	2 593	Norja
Eutelsat Communications	0,10	3 866	3 866	Ranska
Evolution Gaming Group AB	0,07	1 279	1 279	Ruotsi

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Evonik Industries AG	0,02	2 299	2 299	Saksa
Exor NV	0,01	1 031	1 031	Alankomaat
Experian Group Ltd	0,02	3 329	3 933	Irlanti
Faurecia	0,04	1 699	1 699	Ranska
Ferguson PLC	0,02	2 621	2 621	Sveitsi
Ferrari NV	0,02	2 859	3 464	Italia
Ferrexpo PLC	0,36	4 650	4 650	Sveitsi
Ferrovial SA	0,01	1 764	1 764	Espanja
Fiat Chrysler Automobiles NV	0,01	2 170	2 750	Yhdistynyt kuningaskunta
Fielmann Ag	0,03	1 427	1 427	Saksa
Forbo Holding AG	0,06	1 325	1 325	Sveitsi
Fraport AG Frankfurt Airport Services Worldwide	0,04	2 135	2 200	Saksa
Freenet AG	0,06	1 404	1 404	Saksa
Fresenius Medical Care AG & Co KGaA	0,01	2 457	2 457	Saksa
Fresenius SE & Co KGaA	0,02	5 051	5 051	Saksa
Fuchs Petrolub AG	0,07	1 863	1 863	Saksa
G4S PLC	0,06	2 214	2 214	Yhdistynyt kuningaskunta
G5 Entertainment AB	1,04	1 149	1 149	Ruotsi
Galliford Try PLC	0,25	1 909	1 909	Yhdistynyt kuningaskunta
Galp Energia SGPS SA	0,03	3 055	3 055	Portugali
Games Workshop Group PLC	0,20	1 796	2 261	Yhdistynyt kuningaskunta
Geberit AG	0,02	2 527	2 527	Sveitsi
Gecina Sa	0,06	5 266	5 266	Ranska
Gemalto NV	0,11	5 070	5 195	Alankomaat
Genmab A/S	0,02	1 349	1 767	Tanska
Getlink	0,02	936	1 103	Ranska
Givaudan SA	0,02	3 391	3 751	Sveitsi
GlaxoSmithKline Plc	0,03	23 973	23 973	Yhdistynyt kuningaskunta
Glencore International PLC	0,02	9 687	9 687	Sveitsi
Go-Ahead Group PLC	0,19	1 410	1 410	Yhdistynyt kuningaskunta
Godrej Consumer Products Ltd	0,07	5 386	7 597	Intia
Grafton Group PLC	0,09	1 542	1 542	Irlanti
Grifols SA	0,01	1 374	1 374	Espanja
Groupe Bruxelles Lambert SA	0,01	1 235	1 235	Belgia
H Lundbeck A/S	0,03	2 120	2 120	Tanska
Hamburger Hafen und Logistik AG	0,17	2 013	2 013	Saksa
Hammerson Plc	0,14	4 031	4 031	Yhdistynyt kuningaskunta
Hannover Rueckversicherung AG	0,02	3 035	3 110	Saksa

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Hargreaves Lansdown PLC	0,01	1 092	1 183	Yhdistynyt kuningaskunta
Hays PLC	0,06	1 307	1 307	Yhdistynyt kuningaskunta
HDFC Bank Ltd	0,02	11 509	14 798	Intia
HeidelbergCement AG	0,02	1 598	1 598	Saksa
Heineken Holding NV	0,01	1 709	1 709	Alankomaat
Heineken Nv	0,01	3 806	4 025	Alankomaat
Henkel AG & Co KGaA Com	0,01	2 724	2 724	Saksa
Henkel AG & Co KGaA Pref	0,01	2 494	2 494	Saksa
Hennes & Mauritz Ab B	0,01	2 166	2 166	Ruotsi
Hera SpA	0,07	2 554	2 703	Italia
Hermes International	0,01	4 487	4 506	Ranska
Hexagon AB	0,01	2 070	2 070	Ruotsi
Hochtief AG	0,03	2 167	2 167	Saksa
Howden Joinery Group PLC	0,05	1 361	1 361	Yhdistynyt kuningaskunta
HSBC Holdings PLC	0,03	44 906	44 906	Yhdistynyt kuningaskunta
Iberdrola SA	0,02	10 005	11 126	Espanja
ICICI Bank Ltd	0,01	3 614	3 614	Intia
Inchcape Plc	0,12	3 025	3 025	Yhdistynyt kuningaskunta
Indivior PLC	0,17	1 573	1 573	Yhdistynyt kuningaskunta
IndusInd Bank Ltd	0,10	11 735	11 735	Intia
Industria de Diseno Textil SA	0,01	6 136	6 136	Espanja
Infineon Technologies AG	0,03	5 384	5 384	Saksa
Informa PLC	0,02	1 772	1 772	Sveitsi
Infosys Ltd	0,01	4 959	4 959	Intia
ING Groep Nv -CVA	0,03	12 417	12 417	Alankomaat
Intercontinental Hotels Group PLC	0,02	1 726	1 726	Yhdistynyt kuningaskunta
Interpump Group SpA	0,06	1 193	1 744	Italia
Intertek Group PLC	0,02	1 306	1 742	Yhdistynyt kuningaskunta
Intesa Sanpaolo SpA	0,03	7 229	9 967	Italia
Investec PLC	0,04	1 304	1 304	Yhdistynyt kuningaskunta
Investor AB	0,02	3 358	3 358	Ruotsi
Ipsen SA	0,02	2 111	2 243	Ranska
IPSOS	0,25	2 320	2 320	Ranska
Iren SpA	0,07	1 492	1 909	Italia
Italgas SpA	0,05	1 771	1 855	Italia
ITV PLC	0,04	2 232	2 232	Yhdistynyt kuningaskunta
J D Wetherspoon PLC	0,13	1 404	1 691	Yhdistynyt kuningaskunta
J Sainsbury PLC	0,02	1 047	1 047	Yhdistynyt kuningaskunta

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Jardine Lloyd Thompson Group PLC	0,11	5 136	5 136	Yhdistynyt kuningaskunta
JD Sports Fashion PLC	0,07	2 756	2 756	Yhdistynyt kuningaskunta
Jenoptik AG	0,09	1 217	1 217	Saksa
Jeronimo Martins SGPS SA	0,03	1 926	1 926	Portugali
Jiangsu Hengrui Medicine Co Ltd	0,01	2 960	2 960	Kiina
JM AB	0,26	3 048	3 048	Ruotsi
John Laing Group PLC	0,10	1 759	1 767	Yhdistynyt kuningaskunta
Johnson Matthey PLC	0,02	1 218	1 218	Yhdistynyt kuningaskunta
Jubilant Foodworks Ltd	0,27	5 404	5 653	Intia
Julius Baer Group Ltd	0,02	1 399	1 399	Sveitsi
Jungheinrich Ag	0,11	1 155	1 155	Saksa
Kambi Group PLC	0,22	855	1 219	Malta
KBC Groep NV	0,01	2 863	2 863	Belgia
Kering	0,02	6 127	8 106	Ranska
Kerry Group PLC	0,02	2 457	2 760	Irlanti
Kindred Group PLC	0,15	2 703	2 703	Malta
Kingfisher Plc	0,02	1 001	1 001	Yhdistynyt kuningaskunta
Kingspan Group Plc	0,02	1 197	1 197	Irlanti
Kinnevik Investment AB	0,04	1 765	1 765	Ruotsi
Klepierre	0,01	1 108	1 108	Ranska
Koninklijke Ahold Delhaize NV	0,03	6 339	7 237	Alankomaat
Koninklijke DSM NV	0,02	2 607	2 607	Alankomaat
Koninklijke KPN NV	0,02	1 731	1 731	Alankomaat
Korian SA	0,07	1 713	1 797	Ranska
Kuehne + Nagel International AG	0,02	2 527	2 527	Sveitsi
Kweichow Moutai Co Ltd	0,00	3 440	3 440	Kiina
LafargeHolcim Ltd	0,02	3 510	3 510	Sveitsi
Land Securities Group Plc	0,09	5 747	5 747	Yhdistynyt kuningaskunta
Legal & General Group PLC	0,04	5 715	5 715	Yhdistynyt kuningaskunta
Legrand SA	0,02	2 646	2 646	Ranska
Lindt & Spruengli AG PART	0,04	2 337	2 463	Sveitsi
Lloyds Tsb Group Plc	0,03	14 070	14 070	Yhdistynyt kuningaskunta
Logitech International SA	0,03	1 353	1 353	Sveitsi
London Stock Exchange Group PLC	0,03	4 729	4 745	Yhdistynyt kuningaskunta
Lonza Group Ag-Reg	0,02	2 950	3 385	Sveitsi
Loomis AB	0,09	1 740	1 740	Ruotsi
Loreal Sa	0,01	8 514	13 305	Ranska
LVMH Moet Hennessy Louis Vuitton Sa	0,02	16 830	20 668	Ranska

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
M6-Metropole Television	0,16	2 896	2 896	Ranska
Mahindra & Mahindra Ltd	0,02	2 117	2 117	Intia
Maire Tecnimont SpA	0,14	1 437	1 437	Italia
Mapfre SA	0,02	1 631	1 631	Espanja
Mediaset Espana Comunicacion SA	0,07	1 281	1 281	Espanja
Mediobanca SpA	0,04	2 379	2 379	Italia
Meggitt PLC	0,06	2 395	2 395	Yhdistynyt kuningaskunta
Melexis NV	0,07	1 362	1 362	Belgia
Merck KGaA	0,02	2 339	2 339	Saksa
Merlin Properties Socimi SA	0,10	4 882	4 882	Espanja
Micro Focus International PLC	0,02	1 357	1 357	Yhdistynyt kuningaskunta
Mitchells & Butlers PLC	0,13	1 627	1 627	Yhdistynyt kuningaskunta
Moncler SpA	0,03	2 420	2 420	Italia
Mondi PLC	0,06	4 311	4 311	Yhdistynyt kuningaskunta
Moneysupermarket.com Group PLC	0,08	1 318	1 318	Yhdistynyt kuningaskunta
Morgan Advanced Materials PLC	0,20	1 638	1 638	Yhdistynyt kuningaskunta
Mowi ASA	0,02	1 424	1 561	Norja
MTU Aero Engines AG	0,02	1 271	1 657	Saksa
Muenchener Rueckversicherungs AG	0,02	5 419	5 731	Saksa
Mycronic AB	0,15	1 442	1 637	Ruotsi
National Express Group PLC	0,08	1 614	1 614	Yhdistynyt kuningaskunta
National Grid PLC	0,02	5 767	5 767	Yhdistynyt kuningaskunta
Naturgy Energy Group SA	0,01	1 463	1 568	Espanja
NCC AB	0,12	1 510	1 510	Ruotsi
Neopost SA	0,28	2 295	2 295	Ranska
Nestle Sa	0,03	54 753	65 899	Sveitsi
NetEnt AB	0,18	1 328	1 328	Ruotsi
Newsun Resources Ltd	0,45	5 151	5 182	Kanada
Next PLC	0,04	2 412	2 412	Yhdistynyt kuningaskunta
NN Group NV	0,04	4 158	4 158	Alankomaat
Nobia AB	0,16	1 303	1 303	Ruotsi
Nolato AB	0,16	1 337	1 337	Ruotsi
Norddeutsche Affinerie AG	0,06	1 215	1 215	Saksa
Norsk Hydro Asa	0,03	2 441	2 441	Norja
Novartis Ag	0,03	47 811	47 811	Sveitsi
Novo-Nordisk A/S B	0,03	15 645	20 582	Tanska
Novozymes A/S B	0,03	1 946	3 064	Tanska
NXP Semiconductors NV	0,02	4 422	4 422	Alankomaat

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
NxStage Medical Inc	0,17	2 451	2 842	Yhdysvallat
Oesterreichische Post AG	0,06	1 316	1 316	Itävalta
OMV AG	0,03	3 964	3 964	Itävalta
Orange SA	0,02	5 680	5 680	Ranska
Oriflame Cosmetics SA	0,25	2 710	2 710	Luxemburg
Orkla Asa	0,02	1 121	1 121	Norja
Orsted A/S	0,01	1 839	2 220	Tanska
Pacific Biosciences of California Inc	0,53	5 106	5 106	Yhdysvallat
Paddy Power Betfair PLC	0,02	1 220	1 220	Irlanti
Pagegroup PLC	0,26	4 248	4 248	Yhdistynyt kuningaskunta
Pandora A/S	0,08	2 955	2 955	Tanska
Partners Group Ag	0,02	2 281	3 127	Sveitsi
Peab AB	0,17	3 195	3 195	Ruotsi
Pearson PLC	0,02	1 426	1 647	Yhdistynyt kuningaskunta
Pernod-Ricard SA	0,02	5 004	6 120	Ranska
Pershing Square Holdings Ltd.	0,63	15 429	15 429	Guernsey
Persimmon PLC	0,08	5 519	5 519	Yhdistynyt kuningaskunta
Pets at Home Group Plc	0,39	2 508	2 508	Yhdistynyt kuningaskunta
Peugeot SA	0,02	3 567	3 639	Ranska
Pfeiffer Vacuum Technology AG	0,12	1 306	1 306	Saksa
Philips Electronics Nv	0,02	5 632	5 854	Alankomaat
Ping An Insurance Group Co of China Ltd	0,01	4 784	5 672	Kiina
Playtech Plc	0,09	1 270	1 270	Mansaari
Porsche Automobil Holding SE	0,02	1 590	1 590	Saksa
PostNL NV	0,12	1 148	1 148	Alankomaat
ProSiebenSat.1 Media AG	0,06	1 994	1 994	Saksa
Prudential PLC	0,02	8 170	8 170	Yhdistynyt kuningaskunta
Prysmian SpA	0,06	2 659	2 659	Italia
PTT Exploration & Production PCL	0,03	3 370	3 370	Thaimaa
PTT Global Chemical PCL	0,04	3 518	3 518	Thaimaa
Publicis Groupe	0,03	3 524	3 524	Ranska
Puma Ag	0,03	2 087	2 087	Saksa
Qiagen NV	0,02	1 237	1 352	Alankomaat
QinetiQ Group PLC	0,08	1 465	1 465	Yhdistynyt kuningaskunta
Radico Khaitan Ltd	0,45	3 014	3 014	Intia
Raiffeisen Bank International AG	0,03	1 874	1 874	Itävalta
Randgold Resources Ltd	0,02	1 389	1 389	Jersey
Randstad NV	0,03	2 368	2 368	Alankomaat

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Rational Ag	0,02	1 393	1 393	Saksa
Reckitt Benckiser Group PLC	0,02	10 760	10 760	Yhdistynyt kuningaskunta
Red Electrica Corp SA	0,02	1 468	1 697	Espanja
Red Hat Inc	0,02	5 142	5 142	Yhdysvallat
Redrow PLC	0,15	3 030	3 030	Yhdistynyt kuningaskunta
Reliance Industries Ltd	0,01	8 869	10 068	Intia
RELX NV	0,01	2 409	2 409	Alankomaat
RELX PLC	0,01	4 993	5 050	Yhdistynyt kuningaskunta
REN - Redes Energeticas Nacionais SGPS SA	0,11	1 798	1 798	Portugali
Renault Sa	0,02	3 425	3 425	Ranska
Renishaw PLC	0,04	1 535	1 535	Yhdistynyt kuningaskunta
Repsol SA	0,02	3 848	3 857	Espanja
Rio Tinto PLC	0,03	14 644	14 963	Yhdistynyt kuningaskunta
Roche Holding Ag	0,03	34 356	41 773	Sveitsi
Rockwool International A/S	0,05	1 200	1 341	Tanska
Royal Bank of Scotland Group PLC	0,01	2 344	2 344	Yhdistynyt kuningaskunta
Royal Dutch Shell NA	0,02	23 685	23 829	Alankomaat
Royal Dutch Shell Plc A GBP	0,04	41 042	41 042	Alankomaat
Royal Mail PLC	0,06	1 713	1 713	Yhdistynyt kuningaskunta
Royal Unibrew A/S	0,04	961	1 357	Tanska
RSA Insurance Group PLC	0,02	1 185	1 185	Yhdistynyt kuningaskunta
RTL Group SA	0,02	1 667	1 667	Luxemburg
RWE Ag	0,02	1 960	1 977	Saksa
Sacyr SA	0,15	1 436	1 436	Espanja
Sage Group Plc	0,02	1 465	1 465	Yhdistynyt kuningaskunta
Salmar ASA	0,03	844	1 315	Norja
Samsung Electronics Co Ltd	0,00	5 149	5 149	Korean tasavalta
Samsung SDI Co Ltd	0,03	3 085	3 085	Korean tasavalta
Sandvik Ab	0,03	4 187	4 187	Ruotsi
Sanofi	0,02	23 355	23 355	Ranska
SAP Ag	0,02	23 103	23 412	Saksa
Saras SpA	0,09	1 394	1 394	Italia
SAS AB	0,22	1 672	1 672	Ruotsi
Schaeffler AG	0,13	1 651	1 651	Saksa
Schindler Holding AG PART	0,03	2 444	2 444	Sveitsi
Schindler Holding AG REG	0,01	1 067	1 067	Sveitsi
Schneider Electric Sa	0,02	6 561	6 561	Ranska
SCHRODERS PLC	0,02	1 313	1 313	Yhdistynyt kuningaskunta

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
SCOR SE	0,02	1 165	1 292	Ranska
Scottish & Southern Energy PLC	0,02	2 469	2 469	Yhdistynyt kuningaskunta
Segro PLC	0,02	1 292	1 339	Yhdistynyt kuningaskunta
SES SA	0,02	1 224	1 224	Luxemburg
Severn Trent PLC	0,05	2 561	2 561	Yhdistynyt kuningaskunta
SGS SA	0,02	3 499	3 499	Sveitsi
Shimao Property Holdings Ltd	0,04	3 263	3 263	Hongkong
Shire Ltd	0,02	10 562	10 976	Irlanti
Siemens Ag	0,02	19 874	19 874	Saksa
Siemens Healthineers AG	0,00	1 064	1 103	Saksa
Signify NV	0,11	2 928	2 928	Alankomaat
Sika Ag -Bearer	0,03	3 717	4 344	Sveitsi
Siltronic AG	0,20	4 331	4 331	Saksa
SimCorp A/S	0,06	1 339	1 517	Tanska
Sixt SE	0,07	1 500	1 500	Saksa
Skandinaviska Enskilda Banken AB	0,03	5 231	5 231	Ruotsi
Smith & Nephew PLC	0,02	2 536	2 879	Yhdistynyt kuningaskunta
Smiths Group PLC	0,02	1 214	1 214	Yhdistynyt kuningaskunta
Smurfit Kappa Group PLC	0,05	2 698	2 698	Irlanti
Snam Rete Gas SpA	0,03	3 461	3 482	Italia
Societa Iniziative Autostradali e Servizi SpA	0,06	1 693	1 693	Italia
Societe BIC SA	0,08	3 369	3 369	Ranska
Societe Generale	0,02	4 295	4 295	Ranska
Societe Television Francaise 1	0,10	1 465	1 465	Ranska
SodaStream International Ltd	0,18	5 198	5 265	Israel
Sodexo	0,01	1 629	1 629	Ranska
Software AG	0,05	1 221	1 221	Saksa
Solvay SA	0,03	2 907	2 907	Belgia
Sonova Holding AG	0,02	1 484	1 592	Sveitsi
Sopra Steria Group	0,08	1 359	1 359	Ranska
Spectris PLC	0,05	1 393	1 393	Yhdistynyt kuningaskunta
Ssab Svenskt Stal AB	0,15	1 391	1 391	Ruotsi
St James's Place PLC	0,02	1 123	1 123	Yhdistynyt kuningaskunta
Standard Chartered PLC	0,02	3 847	3 847	Yhdistynyt kuningaskunta
Standard Life Aberdeen PLC	0,03	2 362	2 362	Yhdistynyt kuningaskunta
STMicroelectronics NV	0,03	3 146	3 146	Sveitsi
Straumann Holding AG	0,01	1 138	1 138	Sveitsi
Suez Environnement SA	0,03	2 388	2 388	Ranska

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Swedbank AB	0,03	6 469	6 469	Ruotsi
Swedish Orphan Biovitrum AB	0,03	1 354	1 354	Ruotsi
Svenska Handelsbanken A	0,03	5 613	5 628	Ruotsi
Swiss Life Holding AG	0,04	3 815	4 550	Sveitsi
Swiss Prime Site AG	0,02	1 078	1 078	Sveitsi
Swiss Re Ltd	0,02	4 908	4 908	Sveitsi
Swisscom AG	0,01	2 101	2 172	Sveitsi
Symrise Ag	0,02	962	1 600	Saksa
Tata Consultancy Services Ltd	0,01	7 242	7 242	Intia
Tate & Lyle PLC	0,04	1 354	1 386	Yhdistynyt kuningaskunta
Taylor Wimpey PLC	0,08	3 925	3 925	Yhdistynyt kuningaskunta
Tecan Group AG	0,07	1 333	1 333	Sveitsi
Technogym SpA	0,07	1 382	1 382	Italia
Tele2 AB	0,02	1 015	1 106	Ruotsi
Telecom Italia SpA Savings	0,05	1 179	1 179	Italia
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	0,02	3 550	4 695	Ruotsi
Telefonica Sa	0,02	6 970	6 970	Espanja
Telenor Asa	0,02	3 938	4 014	Norja
Teleperformance	0,02	1 509	1 622	Ranska
Telia Company Ab	0,01	2 167	2 317	Ruotsi
Temenos Group AG	0,02	1 271	1 271	Sveitsi
Tencent Holdings Ltd	0,00	10 914	14 146	Kiina
Terna Rete Elettrica Nazionale SpA	0,03	3 017	3 191	Italia
TESARO Inc	0,15	5 317	5 317	Yhdysvallat
Tesco PLC	0,02	4 182	4 182	Yhdistynyt kuningaskunta
The Navigator Company S.A.	0,09	2 446	2 446	Portugali
The Swatch Group Ag Bearer	0,02	1 578	1 578	Sveitsi
ThyssenKrupp AG	0,01	1 313	1 313	Saksa
Titan Co Ltd	0,06	6 534	6 656	Intia
Total Sa	0,03	32 827	32 827	Ranska
TransMontaigne Partners LP	0,90	5 174	5 174	Yhdysvallat
Tribune Media Co	0,11	3 814	3 872	Yhdysvallat
TUI AG	0,02	1 439	1 439	Saksa
UBISOFT Entertainment	0,01	1 060	1 107	Ranska
u-blox Holding AG	0,27	1 342	1 342	Sveitsi
UBS Group AG	0,02	8 417	8 417	Sveitsi
UCB SA	0,01	1 629	1 813	Belgia
Umicore SA	0,02	1 405	1 469	Belgia

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Unibail-Rodamco-Westfield	0,02	3 766	3 766	Ranska
UniCredit SpA	0,03	7 043	7 043	Italia
Unilever NV	0,02	10 863	14 742	Alankomaat
Unilever PLC	0,04	21 718	21 718	Yhdistynyt kuningaskunta
United Utilities PLC	0,02	1 129	1 129	Yhdistynyt kuningaskunta
Valeo SA	0,04	2 656	2 656	Ranska
Veolia Environnement	0,04	3 610	3 610	Ranska
Vestas Wind Systems A/S	0,02	2 455	2 590	Tanska
Vesuvius PLC	0,11	1 544	1 666	Yhdistynyt kuningaskunta
Whitbread PLC	0,02	1 643	1 890	Yhdistynyt kuningaskunta
Victrex PLC	0,06	1 215	1 215	Yhdistynyt kuningaskunta
William Hill PLC	0,09	1 306	1 306	Yhdistynyt kuningaskunta
Vinci SA	0,02	7 821	9 495	Ranska
Wirecard Ag	0,02	2 322	3 136	Saksa
Vivendi	0,02	4 121	4 452	Ranska
WM Morrison Supermarkets PLC	0,02	1 073	1 073	Yhdistynyt kuningaskunta
Vodafone Group Plc	0,02	10 635	10 635	Yhdistynyt kuningaskunta
Volkswagen AG Pref	0,02	5 186	5 186	Saksa
Wolters Kluwer NV	0,02	2 393	3 017	Alankomaat
Volvo AB	0,04	6 602	6 602	Ruotsi
Vonovia SE	0,02	3 322	3 866	Saksa
WPP PLC	0,03	3 831	3 831	Yhdistynyt kuningaskunta
Yara International Asa	0,01	1 197	1 197	Norja
Zurich Insurance Group AG	0,03	12 908	13 315	Sveitsi
Muut ulkomaiset noteeratut osakkeet		114 079	116 566	
Ulkomaiset noteeratut osakkeet yhteensä		2 252 350	2 380 655	
Osakerahastot				
Capman Public Market Fund FCP-SIF CA1	36,03		70	Luxemburg
Evli Eurooppa B	0,10	56 276	65 798	Suomi
Evli GEM B USD	0,16	26 780	26 780	Suomi
Fidelity FAST Asia Fund	0,09	89 072	92 927	Luxemburg
Fondita Nordic Micro Cap B	0,03	3 814	9 797	Suomi
iShares China Large-Cap ETF (USD)	0,05	68 433	68 433	Yhdysvallat
iShares Core MSCI Emerging Markets ETF USD	3,66	138 092	140 915	Yhdysvallat
iShares Core S&P 500 ETF (USD)	0,34	201 743	252 709	Yhdysvallat
iShares Edge MSCI Min Vol Emerging Markets ETF	0,07	163 462	163 462	Yhdysvallat
iShares Edge MSCI USA Min Vol	0,03	155 216	167 497	Yhdysvallat
iShares Edge MSCI USA Value Weighted Index	0,11	157 182	157 182	Yhdysvallat

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
iShares Emerging Markets Index Fund	0,05	57 823	57 823	Irlanti
iShares Japan Index Fund (IE) Flexible Class JPY	0,28	45 349	45 349	Irlanti
iShares MSCI Brazil ETF	0,01	38 200	38 200	Yhdysvallat
iShares MSCI South Korea ETF	0,01	15 936	15 936	Yhdysvallat
iShares MSCI Taiwan Capped ETF	0,01	13 532	13 532	Yhdysvallat
iShares MSCI USA Momentum Factor	0,05	151 059	166 321	Yhdysvallat
iShares Russell 2000 ETF	0,00	58 472	58 472	Yhdysvallat
LähiTapiola Hyvinvointi A	0,53	20 058	36 134	Suomi
Mandatum Life Slim Tail Equity Fund B2 USD	0,00	20 225	20 418	Luxemburg
Nomura Nikkei 225 ETF	0,00	159 440	159 440	Japani
Nomura TOPIX ETF	0,00	216 039	216 039	Japani
SPDR S&P 500 Index Trust Series 1	0,00	235 732	235 732	Yhdysvallat
SSGA Enhanced Emerging Markets Equity Fund I USD	0,57	114 784	116 611	Luxemburg
T. Rowe Price Funds SICAV - US Smaller Companies Equity I USD	0,15	48 758	100 064	Luxemburg
UB Aasia REIT Plus K	0,19	10 000	18 780	Suomi
UBS Global Emerging Markets Opportunity Fund	0,03	88 250	88 250	Irlanti
Vanguard Emerging Markets Stock Index(Ins) USD	0,01	162 824	167 412	Irlanti
Vanguard REIT ETF	0,00	2 133	2 133	Yhdysvallat
Vanguard S&P 500 Index Fund ETF Class (USD)	0,00	222 376	253 895	Yhdysvallat
Vanguard Total Stock Market ETF	0,00	111 467	111 467	Yhdysvallat
Osakerahastot yhteensä		2 852 525	3 067 577	
Korkorahastot				
Aktia Emerging Market Local Currency Bond+ D	9,25	97 618	104 690	Suomi
Aktia Emerging Market Local Currency Frontier Bond+	11,97	76 191	78 876	Suomi
Ashmore Emerging Markets Local Currency Bond Fund I EUR	0,02	101 087	101 087	Luxemburg
Aviva Global High Yield Bond Fund I USD	0,00	27 688	27 688	Luxemburg
Barings Capital Global Loan Fund Tranche A USD Acc	0,00	21 686	36 910	Irlanti
Barings Capital Global Loan Fund Tranche B USD Acc	0,00	17 505	21 197	Irlanti
Barings Emerging Markets Local Debt Fund	0,10	107 127	107 127	Irlanti
Barings Emerging Markets Sovereign Debt Fund A USD	0,22	8 565	8 781	Irlanti
Barings Global Senior Secured Bond D USD	0,07	23 362	23 362	Irlanti
BlackRock Global Funds - Emerging Markets Bond X2 USD	0,08	36 781	38 602	Luxemburg
BlackRock Global Funds - Emerging Markets Corporate Bond X2 USD	1,40	22 531	33 789	Luxemburg
BlackRock Global Funds - Global High Yield Bond I2 USD	0,09	42 832	42 832	Luxemburg
BlueBay Investment Grade Absolute Return Bond Fund - I - EUR	0,02	50 752	50 752	Luxemburg
BlueBay Investment Grade Bond I Fund	0,01	49 186	49 689	Luxemburg

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Clareant European Loan Fund Class IIA EUR	0,00	19 314	23 499	Luxemburg
Evli High Yield Yrityslaina B	0,01	22 142	27 438	Suomi
Fidelity European High Yield Fund I-ACC-EUR	0,00	11 698	12 020	Luxemburg
GAM Multibond Local Emerging Bond Fund C EUR Unhedged	0,01	53 815	59 373	Luxemburg
Global Evolution Funds Frontier Markets I USD	0,04	79 969	79 969	Luxemburg
GMO Emerging Country Debt Investment Fund	0,05	51 633	54 489	Irlanti
iShares Core Euro Corporate Bond UCITS ETF (EUR)	0,00	1 264	1 277	Irlanti
iShares Euro High Yield Corporate Bond UCITS ETF	0,00	1 000	1 000	Irlanti
iShares iBoxx \$ Investment Grade Corporate Bond ETF	0,00	985	985	Yhdysvallat
iShares iBoxx USD High Yield Corporate Bond ETF	0,00	708	708	Yhdysvallat
M&G European Loan Fund C EUR	0,01	26 111	26 111	Irlanti
Man GLG Global Emerging Markets Debt Total Return I US	0,03	97 845	97 845	Irlanti
Man GLG Global Emerging Markets Local Currency Rates Fund I C EUR	0,20	43 019	43 019	Irlanti
Muzinich Bondyield ESG Fund Institutional Hedged EUR Acc	0,07	16 745	21 898	Irlanti
Neuberger Berman Emerging Market Debt - Hard Currency Fund USD I2 Acc	0,48	66 246	67 208	Irlanti
Neuberger Berman Emerging Markets Debt -Local Currency Fund- EUR I2 Unhedged Acc Class	0,19	47 012	51 788	Irlanti
NN L US Credit I Cap USD	0,00	17 512	17 512	Luxemburg
Nomura Funds - US High Yield Bond I - USD	0,00	10 484	10 484	Irlanti
Nordea 1 SICAV - US Corporate Bond Fund -BI USD	0,15	44 606	44 606	Luxemburg
Nordea 1 SICAV European High Yield Bond Fund X EUR	0,02	20 384	27 275	Luxemburg
Nordea 1 SICAV US High Yield Bond Fund X USD	0,16	25 257	25 257	Luxemburg
Pimco Diversified Income Duration Hedged Fund Inst USD A	0,34	49 439	49 915	Irlanti
Pimco Emerging Markets Corporate Bond Fund Inst USD Acc	0,56	14 259	14 510	Irlanti
Pimco Global High Yield Bond Fund Institution Acc	0,04	38 643	43 729	Irlanti
Pimco US High Yield Bond Fund USD Inst Acc	0,06	35 172	41 558	Irlanti
Schroder International Euro Corporate Bond Fund I Acc	0,02	48 927	53 115	Luxemburg
T. Rowe Price Funds SICAV - Global High Yield Bond I USD	0,11	38 263	51 441	Luxemburg
Korkorahastot yhteensä		1 565 366	1 673 413	
Pääomarahastot				
Adelis Equity Partners Fund II AB		3 978	3 978	Ruotsi
Advent International GPE VII		13 285	22 960	Yhdysvallat
Advent International GPE VIII		29 205	33 011	Yhdistynyt kuningaskunta
Aino Holdingyhtiö Ky		18 678	18 678	Suomi
Altor Fund II (No. 1) Limited Partnership		1 510	1 510	Jersey
Altor Fund III (No. 2) Limited Partnership		9 622	12 732	Jersey
Altor Fund IV (No. 2) AB		10 929	13 285	Ruotsi
Amanda III Eastern Private Equity Ky		3 800	3 800	Suomi

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
American Securities Partners VI, L.P.		6 020	19 024	Yhdysvallat
American Securities Partners VII, L.P.		35 760	35 760	Yhdysvallat
Antin Infrastructure Fund III L.P.		14 259	14 259	Yhdistynyt kuningaskunta
Apax Europe VII - B, L.P.		5 782	5 782	Yhdistynyt kuningaskunta
Apax IX EUR L.P.		21 722	26 002	Guernsey
Apax VIII - A L.P.		35 263	38 332	Guernsey
Ardian LBO Fund VI A		24 028	24 582	Ranska
Ares Capital Europe IV (E) Unlevered		9 681	9 810	Luxemburg
Armada Mezzanine Fund IV L.P.		4 442	5 049	Suomi
Auda Capital IV (Cayman) LP (USD)			887	Caymansaaret
AXA LBO Fund IV FCPR			4 537	Ranska
AXA LBO Fund IV Supplementary FCPR			1 340	Ranska
AXA LBO Fund V Core			10 012	Ranska
AXA LBO Fund V Supplementary		4 665	7 658	Ranska
AXA Secondary Fund V L.P.		210	12 463	Yhdistynyt kuningaskunta
AXA Secondary Fund VII L.P.		17 225	23 256	Yhdistynyt kuningaskunta
Barings Global Credit Fund (LUX) SCsp		28 390	28 735	Luxemburg
Berkshire Fund IX, L.P.		17 177	17 177	Yhdysvallat
Berkshire Fund VIII-A L.P.		14 599	14 599	Yhdysvallat
Bowmark Capital Partners IV, L.P.		5 993	5 993	Yhdistynyt kuningaskunta
Bowmark Capital Partners V, L.P.		12 108	12 290	Yhdistynyt kuningaskunta
Bridgepoint Europe III E, L.P.		2 176	2 176	Yhdistynyt kuningaskunta
Bridgepoint Europe IV F L.P.		5 519	8 803	Yhdistynyt kuningaskunta
Bridgepoint Europe V C L.P.		33 499	37 928	Yhdistynyt kuningaskunta
Capvis Equity III L.P.		4 925	4 925	Jersey
Capvis Equity IV L.P.		16 458	16 458	Jersey
Capvis III Co-Investors Arena L.P.		11 103	14 289	Jersey
Cheyne European Strategic Value Credit Fund		3 750	3 774	Yhdistynyt kuningaskunta
Comvest Capital IV (Luxembourg) Feeder Fund, SCSp		27 131	27 652	Luxemburg
Conor Technology Fund I Ky		461	993	Suomi
Crown Opportunities Fund Ky			7 889	Suomi
Danske Private Equity Partners V (USD - A) K/S		6 480	8 816	Tanska
Danske Private Equity Partners V New (USD - A) K/S		8 015	8 015	Tanska
Dasos FS Partnership SCSp		10 000	16 711	Luxemburg
Dasos LT Partnership SCSp		20 000	20 000	Luxemburg
Dasos Timberland Fund II		25 897	30 493	Luxemburg
Dover Street IX Cayman L.P.		24 727	28 439	Yhdysvallat
Dover Street VIII L.P.		15 691	20 789	Yhdysvallat

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
EQT Infrastructure III SCSp		6 718	7 481	Luxemburg
EQT VII (No. 2) L.P.		31 344	34 879	Yhdistynyt kuningaskunta
Equistone Partners Europe Fund VI		2 482	2 482	Luxemburg
E-Tuuli Ky		20 856	20 856	Suomi
First State Investments European Diversified Infrastructure FCP-SIF		18 237	22 432	Luxemburg
First State Investments European Diversified Infrastructure Fund II SCSp		50 000	51 457	Luxemburg
Folmer Equity Fund II, Ky		529	529	Suomi
FSN Capital IV L.P.		13 954	13 954	Jersey
FSN Capital V L.P.		4 267	4 267	Jersey
Genstar Capital Partners VIII, L.P.		11 967	14 186	Yhdysvallat
Genstar VIII Opportunities Fund I (EU), L.P.		10 993	12 402	Yhdysvallat
GHO Capital Fund I L.P.		25 700	29 965	Caymansaaret
GTCR FUND XII L.P.		8 206	8 206	Yhdysvallat
H.I.G. Whitehorse Offshore Loan Feeder Fund		33 938	34 262	Yhdysvallat
Hayfin Special Opportunities Fund II		31 473	33 066	Yhdistynyt kuningaskunta
Hellman & Friedman Capital Partners VIII, L.P.		25 262	29 633	Yhdysvallat
Hermes GPE Global Secondary Feeder I LP		5 442	9 853	Yhdistynyt kuningaskunta
Hermes GPE Global Secondary Feeder II LP		8 131	10 359	Yhdistynyt kuningaskunta
HgCapital 7E L.P.		22 993	29 609	Yhdistynyt kuningaskunta
HPS Specialty Loan Fund IV, L.P.		22 192	23 108	Yhdysvallat
ICG Senior Debt Partners II		27 090	28 904	Luxemburg
ICG Senior Debt Partners III		11 987	12 448	Luxemburg
iCON Infrastructure Partners IV, L.P.		9 678	9 678	Guernsey
Industri Kapital 2007 Limited Partnership		777	777	Yhdistynyt kuningaskunta
Industrie & Finance Investissements 2 FCPR		1 527	2 438	Ranska
Intera Fund II Ky		4 784	17 850	Suomi
Intera Fund III Ky		13 239	13 800	Suomi
Juuri Rahasto I Ky		9 771	9 771	Suomi
Kasvurahastojen Rahasto II Ky		5 991	6 065	Suomi
Kasvurahastojen Rahasto III Ky		753	753	Suomi
Kasvurahastojen Rahasto Ky		5 445	7 433	Suomi
Kayne Senior Credit Fund III		42 767	44 704	Luxemburg
L&C Timberlands L.P.		47 770	53 061	Yhdysvallat
Levine Leichtman Capital Partners V, L.P.		29 996	33 471	Yhdysvallat
Levine Leichtman Capital Partners VI-A, L.P.		9 446	9 909	Yhdysvallat
Lexington Capital Partners VIII		30 958	35 806	Yhdysvallat
Lifeline Ventures Fund III Ky		2 312	2 335	Suomi
Lindsay Goldberg III L.P.			3 710	Yhdysvallat

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Lindsay Goldberg IV L.P.		24 460	34 304	Yhdysvallat
LT Fund Investments		60 000	75 648	Luxemburg
Macquarie European Infrastructure Fund II		1 663	2 031	Yhdistynyt kuningaskunta
MB Equity Fund IV Ky		13 765	15 601	Suomi
MB Equity Fund V Ky		7 711	7 711	Suomi
Monroe Capital Private Credit Fund II		33 219	33 725	Irlanti
Nexit Infocom II L.P.			5 684	Guernsey
Nordic Capital VII Alpha, L.P.		2 591	2 591	Jersey
Nordic Mezzanine Fund II Limited Partnership		832	1 209	Yhdistynyt kuningaskunta
Nordic Mezzanine Fund III Limited Partnership		4 934	9 986	Yhdistynyt kuningaskunta
Open Ocean Fund 2015 Ky		883	883	Suomi
Open Ocean Opportunity Fund One Ky		522	522	Suomi
Palvelurahasto I Ky		33	1 079	Suomi
Partners Group Direct Mezzanine 2011 S.C.A. SICAR		13 459	17 470	Luxemburg
Partners Group Secondary 2011 (EUR) L.P. Inc		9 347	14 256	Guernsey
Partners Group U.S. Venture 2004, L.P.		2 362	2 362	Yhdysvallat
Platinum Equity Capital Partners III, L.P.		14 518	15 766	Yhdysvallat
Platinum Equity Capital Partners IV, L.P.		31 003	32 653	Yhdysvallat
Power Fund II Ky		1 577	1 577	Suomi
Proventus Capital Partners IV B AB		2 000	2 000	Ruotsi
Rocket Internet Capital Partners Growth Fund		13 296	19 741	Luxemburg
Sentica Buyout IV		7 722	7 941	Suomi
Sentica Buyout V Ky		5 797	6 490	Suomi
Silverfleet Capital Partners II LP		23 411	23 411	Yhdistynyt kuningaskunta
Sponsor Fund IV		9 014	9 406	Suomi
Stonepeak Infrastructure Fund III		3 623	3 623	Yhdysvallat
Top Tier Venture Capital III, L.P.		2 183	2 183	Yhdysvallat
Top Tier Venture Capital IV, L.P.		3 729	7 734	Yhdysvallat
TPG Partners VI, LP		14 975	15 951	Yhdysvallat
TPG Partners VII, L.P.		43 129	53 674	Yhdysvallat
TSG 7 A L.P.		18 453	20 122	Yhdysvallat
TSG 7 B L.P.		1 515	1 515	Yhdysvallat
Vaaka Partners Buyout Fund III Ky		4 012	4 256	Suomi
Waterland Private Equity Fund VI		18 022	24 580	Alankomaat
Waterland Private Equity Fund VII		1 807	1 807	Alankomaat
Wind Power Central Norway SCS		43 536	45 368	Luxemburg

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Vista Equity Partners Fund IV, L.P		11 485	30 850	Yhdysvallat
Vista Equity Partners Fund V-A		47 074	62 537	Caymansaaret
Vista Equity Partners Fund VI-A, L.P		46 768	49 509	Caymansaaret
Vitruvian Investment Partnership III		7 002	7 002	Yhdistynyt kuningaskunta
Muut pääomarahastot		12 215	21 082	
Pääomarahastot yhteensä		1 736 785	2 067 392	
Kiinteistösijoitusrahastot				
Aberdeen Property Funds SICAV Pan-Nordic		921	921	Luxemburg
Agore Kiinteistöt Ky		53 975	54 905	Suomi
Avara Asuinkiinteistörahasto I Ky		2 297	2 297	Suomi
BlackRock Europe Property Fund III		542	542	Yhdistynyt kuningaskunta
Blackstone Real Estate Debt Strategies High-Grade L.P		22 523	23 626	Yhdysvallat
Capman Hotels RE Ky		23 671	31 705	Suomi
CBRE European Industrial Fund CV		26 041	26 041	Alankomaat
CBRE Office Fund The Netherlands		12	12	Alankomaat
DOF Development Fund CV		27	27	Luxemburg
Erikoissijoitusrahasto Fennica Toimitilat I		9 649	9 649	Suomi
Erikoissijoitusrahasto Fennica Tontit		10 000	10 288	Suomi
European Added Value Fund, L.P		154	154	Yhdistynyt kuningaskunta
Exilion Asemahotellit Ky		29 203	29 203	Suomi
Henderson Central London Office Fund II LP		1 801	8 292	Yhdistynyt kuningaskunta
Herbert Park ICAV		4 532	4 532	Irlanti
ICG-Longbow UK Real Estate Debt Investments III S.a.r.l.		13 152	13 152	Luxemburg
ICG-Longbow UK Real Estate Debt Investments V SCSp		9 805	9 828	Luxemburg
Kauppakeskus Hansa Ky		15 140	15 818	Suomi
LähiTapiola Asuntorahasto Prime Ky		19 183	20 785	Suomi
Morgan Stanley Prime Property Fund, LLC.		53 808	62 260	Yhdysvallat
Nordika II Fastigheter AB		9 667	15 212	Ruotsi
PBW II Real Estate Fund S.A.		4 568	4 568	Luxemburg
Prologis European Logistics Fund FCP-FIS		27 162	30 278	Luxemburg
Real Estate Debt & Secondaries Ky		8 440	8 440	Suomi
Rockspring Peripheral Europe Limited Partnership			230	Yhdistynyt kuningaskunta
Scandinavian Property Fund - Unleveraged		43 251	43 615	Luxemburg
Sentinel Real Estate Fund, LP		49 403	55 105	Yhdysvallat
Standard Life Investments UK Shopping Centre Feeder Fund L.P		15 099	15 099	Jersey
Tapiola KR III Ky		60 118	62 426	Suomi
Tapiola KR IV Ky			1 763	Suomi

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Tishman Speyer European Core Fund FCP-SIF		39 269	42 064	Luxemburg
Tishman Speyer European Strategic Office Fund Scots Feeder L.P.			2 491	Yhdistynyt kuningaskunta
TT Holdings SCSp		30 016	33 713	Luxemburg
UBS Trumbull Property Fund LP		46 687	47 523	Yhdysvallat
UK Property Income Fund II		21 669	21 669	Yhdistynyt kuningaskunta
Vierumäen Hotelli kiinteistö Ky		5 750	5 750	Suomi
Kiinteistösijoitusrahastot yhteensä		657 536	713 981	
Hedge-rahastosijoitukset				
Anchorage Capital Partners Offshore Ltd Class K		89 431	100 852	Caymansaaret
BFAM Asian Opportunities Fund Ltd Class D USD		25 281	27 140	Caymansaaret
Blue Mountain Credit Alternatives Fund Ltd		6 704	10 798	Caymansaaret
Brevan Howard Global Volatility Fund Ltd A3 EUR		7 000	7 235	Caymansaaret
Canyon Value Realization Fund (Cayman) Ltd Holdbac		3 439	3 495	Caymansaaret
Capula Global Relative Value Fund Ltd Class E		118 555	158 183	Caymansaaret
Davidson Kempner International C3 Holdback		7 309	7 458	Brittiläiset Neitsytsaaret
Elliot International Ltd Class B		44 368	87 112	Caymansaaret
Field Street Offshore Fund Ltd Class A2 Main		79 802	79 802	Caymansaaret
GoldenTree Offshore Fund Ltd. Class C		2 200	4 687	Caymansaaret
GoldenTree Offshore Ltd C Series 242 Holdback		768	777	Caymansaaret
GoldenTree Offshore Ltd C Series 266 holdback		1 525	1 542	Caymansaaret
GoldenTree Select Offshore Ltd A Series 1 Holdback		943	958	Caymansaaret
HBK Multi-Strategy Offshore Fund Ltd. Class A		15 079	16 134	Caymansaaret
High Restoration Capital Partners Offshore L.P.		2 793	8 692	Yhdysvallat
Hudson Bay International Fund Ltd. Holdback		2 204	2 241	Irlanti
IPM Systematic Macro Fund Class C EUR		106 199	119 332	Caymansaaret
Kepos Alpha Fund Ltd. Class A		75 169	75 169	Caymansaaret
King Street Capital Ltd. Class A		12 867	13 275	Brittiläiset Neitsytsaaret
King Street Capital Ltd. Class S series 185		632	632	Brittiläiset Neitsytsaaret
Man AHL Thorium Limited		172 972	186 168	Caymansaaret
Marathon Special Opportunities Fund Holdback		1 585	1 585	Caymansaaret
Marshall Wace Market Neutral TOPS Fund Class B EUR		78 599	96 049	Irlanti
Marshall Wace TOPS China A Share UCITS Fund H EUR		7 508	7 508	Irlanti
Millennium International Ltd. Class EE		82 464	130 204	Caymansaaret
Old Peak Asia Fund Ltd Class A USD		23 562	23 562	Caymansaaret
Pharo Gaia Fund Ltd. Class B Series 13 EUR		25 000	25 041	Caymansaaret
Pharo Gaia Fund Ltd. Class B Series 8 EUR		70 000	85 167	Caymansaaret
Pharo Macro Fund Ltd. Class B		65 916	84 969	Caymansaaret

1 000 euroa	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Markkina-arvo 31.12.2018	Kotivaltio
Pine River Fund Ltd. Class A		4 614	5 427	Yhdysvallat
Prudence Enhanced Income Fund		24 661	24 661	Caymansaaret
Samlyn Offshore Ltd. Class AS		82 492	88 868	Caymansaaret
Silver Point Capital Offshore Fund Ltd.		70 410	92 080	Caymansaaret
The Children's Investment Fund Class G1 EUR		19 903	19 903	Caymansaaret
Two Sigma Absolute Return Cayman Fund Ltd. Class A1		109 764	172 754	Caymansaaret
Wexford Offshore Spectrum Fund		2 118	4 677	Caymansaaret
Viking Global Equities III Ltd. Class H		54 464	80 979	Caymansaaret
Muut hedge-rahastosijoitukset		4 940	5 675	
Hedge-rahastosijoitukset yhteensä		1 503 238	1 860 792	
Elon muut sijoitukset yhteensä:		11 700 556	13 378 148	
Muut sijoitukset, tytäryhtiöt				
Kotimaiset ei-noteeratut osakkeet ja osuudet				
Soittokunnanpolun Pysäköinti Oy		414	414	Suomi
Herttoniemen Pysäköinti Oy		9	9	Suomi
Ruukinpuiston Pysäköinti Oy		134	134	Suomi
Kiinteistö Oy Espoon Biiliparkki		3 449	3 449	Suomi
Vaneritorin Parkki Oy		83	83	Suomi
Nelikkokujan autopaikotus Oy		355	355	Suomi
Jätkäsaaren Pysäköinti Oy		771	771	Suomi
Jätkäsaaren jätteen putkikeräys Oy		945	945	Suomi
Stella Business Park Oy		1 415	1 415	Suomi
Stella Park		1 363	1 363	Suomi
Kiinteistö Oy Uusi Maapohja		109	109	Suomi
Muut osakkeet		5	5	Suomi
Tytäryhtiöiden muut sijoitukset yhteensä:		9 051	9 051	
Yhteensä:		11 709 607	13 387 199	

Omistuksista eritelty kirjanpitoarvoltaan yli 1000 euron omistukset.

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
11. LAINASAAMISET				
Muut lainasaamiset vakuuden mukaan eriteltyinä				
Pankkitakaus	62 501	67 096	62 501	67 096
Takausvakuutus	39 597	55 205	39 597	55 205
Muu vakuus	71 565	34 421	71 565	34 421
Jäljellä oleva hankintameno	173 663	156 723	173 663	156 723
Ei-vakuudelliset jäljellä oleva hankintameno yhteensä	233 751	220 024	233 751	220 024
Eläkelainasaamisten yhteismäärä				
Muut kiinnelainasaamiset	321	345	321	345
Muut lainasaamiset	105 280	120 507	105 280	120 507
Jäljellä oleva hankintameno yhteensä	105 601	120 852	105 601	120 852
Lähipiirilainat				
Konserniin kuuluville yhtiöille myönnetyt lainat	595 823	546 647		
Omistusyhteisyrityksille myönnetyt lainat	69 346	114 346	69 346	114 346
Muut lähipiirilainat	122 605	156 556	122 605	156 556

Lainojen alkuperäinen laina-aika on enintään 20 vuotta.

Lainat on myönnetty joko kiinteäkorkoisina tai markkinakorkoon sidottuina.

Lainojen vakuutena on kiinteistö- tai laitoskiinnityksiä, ellei ole kyse pääomalinasta.

Lainojen alkuperäinen laina-aika on enintään 10 vuotta.

Lainojen korkoperusteina on pääasiassa TyEL-lainakorko ja euribor-korko.

1 000 euroa

	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
12. AVOIMET ARVOPAPERILAINASOPIMUKSET				
Lainaksi annetut arvopaperit				
Määrä	88 055		88 055	
Käypä arvo	167 898		167 898	
Jäljellä oleva hankintameno	164 188		164 188	

Lainaksi annetut arvopaperit ovat sekä noteerattuja osakkeita että joukkovelkakirjalainoja.

Kaikki lainat ovat alle vuoden mittaisia.

Lainauksen vakuudeksi saatujen panttien käypä arvo on esitetty vakuudet ja vastuut-liitetiedossa.

1 000 euroa	Aineettomat oikeudet 2018	Muut pitkävaikuttiset menot 2018	Keskeneräiset hankinnat pitkävaikuttteisista menoista 2018	Ennakkomaksut 2018	Koneet ja kalusto 2018	Muut aineelliset hyödykkeet 2018
13. AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET, EMOYHTIÖ						
Hankintameno 1.1.	14 529	32 817	143	1 857	6 608	380
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-1 480	-1 553			-207	
Lisäykset	230	55	1 819	822	1 215	
Vähennykset				-162	-594	
Siirrot erien välillä		1				
Hankintameno 31.12.	13 279	31 320	1 962	2 517	7 023	380
Kertyneet poistot 1.1.	-9 762	-18 719			-2 511	
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	1 480	1 553			207	
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		-1			301	
Tilikauden poistot	-2 528	-4 823			-1 040	
Kertyneet poistot 31.12.	-10 811	-21 990			-3 044	
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 468	9 330	1 962	2 517	3 979	380

1 000 euroa	Aineettomat oikeudet 2018	Muut pitkävaikuttiset menot 2018	Keskeneräiset hankinnat pitkävaikuttteisista menoista 2018	Ennakkomaksut 2018	Koneet ja kalusto 2018	Muut aineelliset hyödykkeet 2018
13. AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET, KONSERNI						
Hankintameno 1.1.	14 592	32 817	143	1 857	6 608	380
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-1 480	-1 553			-207	
Lisäykset	230	55	1 819	822	1 216	
Vähennykset				-162	-594	
Siirrot erien välillä		1				
Hankintameno 31.12.	13 342	31 320	1 962	2 517	7 024	380
Kertyneet poistot 1.1.	-9 762	-18 719			-2 511	
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	1 480	1 553			207	
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		-1			301	
Tilikauden poistot	-2 528	-4 823			-1 040	
Kertyneet poistot 31.12.	-10 811	-21 990			-3 044	
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 531	9 330	1 962	2 517	3 980	380

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
14. MUUT SIIRTOSAAMISET JA SIIRTOVELAT				
Muut siirtosaamiset				
Saamiset rahastoista	585	2 724	585	2 724
Osingot ulkomaisista sijoituksista	10 457	7 550	10 457	7 550
Saamiset kustannustenjako	49 514	9 646	49 514	9 646
Avoimet kauppahintasaamiset	9 734	10 000	9 734	10 000
Muut siirtosaamiset	3 033	2 992	4 677	5 168
Yhteensä	73 323	32 912	74 967	35 088
Siirtovelat				
Siirtovelat johdannaisista	19 861	18 739	19 861	18 739
Velat kustannustenjako	3 245	41 433	3 245	41 433
Muut siirtovelat	20 650	19 723	27 879	22 487
Yhteensä	43 757	79 894	50 985	82 659

1 000 euroa	1.1.2018	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2018
15. OMA PÄÄOMA, EMOYHTIÖ				
Oman pääoman muutokset				
Pohjarahasto	6 694			6 694
Muut rahastot	92 802	5		92 807
Edellisten tilikausien voitto	1 842			1 842
Tilikauden voitto/tappio	5	6	-5	6
Yhteensä	101 343	11	-5	101 349
Oman pääoman jakautuminen ehdotetun voitonjaon jälkeen				
Vakuutuksenottajien osuus ehdotetun voitonjaon jälkeen	101 349			
Voitonjakokelpoiset varat				
Tilikauden voitto	6			
Muu vapaa oma pääoma				
Muut rahastot	92 807			
Kertyneet voittovarot	1 842			
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	94 655			

1 000 euroa	1.1.2018	Lisäykset	Vähennykset	31.12.2018
15. OMA PÄÄOMA, KONSERNI				
Oman pääoman muutokset				
Pohjarahasto	6 694			6 694
Rakennusrahasto	88			88
Arvonkorotusrahasto	185			185
Lainanlyhennysrahasto	84			84
Muut rahastot	93 030	5		93 035
Edellisten tilikausien voitto	-8 546	10 999	-19 500	-17 046
Tilikauden voitto/tappio	10 999	11 263	-10 999	11 263
Yhteensä	102 534	22 267	-30 499	94 303
Oman pääoman jakautuminen ehdotetun voitonjaon jälkeen				
Vakuutuksenottajien osuus ehdotetun voitonjaon jälkeen	94 303			
Voitonjakokelpoiset varat				
Tilikauden voitto	11 263			
Muu vapaa oma pääoma				
Muut rahastot	93 035			
Kertyneet voittovarot	-17 046			
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	87 252			

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
16. VAKUUTUSTEKNINEN VASTUUVELKA				
Vakuutusmaksuvastuu				
Vastaiset eläkkeet	10 047 032	9 350 580	10 047 032	9 350 580
Osittamaton lisävakuutusvastuu	1 312 093	1 468 802	1 312 093	1 468 802
Ositettu lisävakuutusvastuu	72 328	72 483	72 328	72 483
Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu	-144 550	411 984	-144 550	411 984
Vakuutusmaksuvastuu yhteensä	11 286 904	11 303 849	11 286 904	11 303 849
Korvausvastuu				
Alkaneet eläkkeet	9 144 783	8 830 605	9 144 783	8 830 605
Korvausvastuu yhteensä	9 144 783	8 830 605	9 144 783	8 830 605
Vakuutustekninen vastuuelka yhteensä	20 431 687	20 134 453	20 431 687	20 134 453

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
17. VAKUUDET JA VASTUUSITOUUMUKSET				
OMASTA PUOLESTA ANNETUT VAKUUDET				
Johdannaiskaupan vakuudeksi annetut pantit	19 513	75 770	19 513	75 770
Annetut kiinnitykset ulkopuolisista lainoista			26 500	26 500
JOHDANNAISSOPIMUKSISTA JOHTUVAT VASTUUT				
EI-SUOJAAVAT JOHDANNAISET				
Korkojohdannaiset				
Termini- ja futuurisopimukset, avoimet				
Kohde-etuus arvo	-2 000 275	-637 490	-2 000 275	-637 490
Käypä arvo		-3		-3
Optiosopimukset, avoimet				
Ostetut optiot				
Kohde-etuus arvo	389 839		389 839	
Käypä arvo	22 434		22 434	
Asetetut optiot				
Kohde-etuus arvo	-1 123 864		-1 123 864	
Käypä arvo	-699		-699	
Koronvaihtosopimukset, avoimet				
Kohde-etuus arvo	125 159	96 227	125 159	96 227
Käypä-arvo	1 235	-82	1 235	-82
Valuuttajohdannaiset				
Terminisopimukset, avoimet				
Kohde-etuus arvo	-6 341 880	-6 958 355	-6 341 880	-6 958 355
Käypä arvo	49 261	69 398	49 261	69 398
Optiosopimukset, avoimet				
Ostetut optiot				
Kohde-etuus arvo	-661 379	215 611	-661 379	215 611
Käypä arvo	7 392	3 453	7 392	3 453
Asetetut optiot				
Kohde-etuus arvo	90 415	-1 524	90 415	-1 524
Käypä arvo	-3 121	-493	-3 121	-493

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
Osakejohdannaiset				
Termiini- ja futuurisopimukset, avoimet				
Kohde-etuus arvo	186 674	700 395	186 674	700 395
Käypä arvo		-1 141		-1 141
Optiosopimukset, avoimet				
Ostetut optiot				
Kohde-etuus arvo	-2 070 980	-878 689	-2 070 980	-878 689
Käypä arvo	167 676	65 795	167 676	65 795
Asetetut optiot				
Kohde-etuus arvo	-987 344	-928 678	-987 344	-928 678
Käypä arvo	-137 986	-53 126	-137 986	-53 126
Luottoriskijohdannaiset				
Luottoriskinvaihtosopimukset, avoimet				
Kohde-etuus arvo	-83 913	-134 807	-83 913	-134 807
Käypä arvo	-4 849	-14 607	-4 849	-14 607
Muut johdannaiset				
Termiini- ja futuurisopimukset, avoimet				
Kohde-etuus arvo	-12 210	503	-12 210	503
Käypä arvo		35		35
<p>Ilmoitamme vuoden 2018 tilinpäätöksestä lähtien johdannaissopimusten käyvät arvot ns. clean-arvoina, ilman kertynyttä korkoa. Muutokset on tehty myös vertailulukuihin.</p> <p>Suljettujen ja erääntyneiden johdannaisten tulos on kirjattu täysimääräisesti tulosvaikutteisesti.</p>				
VASTAANOTETUT VAKUUDET				
Johdannaiskaupan vakuudet	52 370	25 610	52 370	25 610
Arvopaperilainauksen vakuudeksi saadut vakuudet				
Panttien käypä arvo	174 941		174 941	
SIJOITUSSITOUMUKSET				
Pääomarahastot	1 936 983	1 801 919	1 936 983	1 801 919
Rahastosijoitukset	42 445		42 445	
Kiinteistösijoitusrahastot	289 027	130 963	289 027	130 963

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Konserni 2018	Konserni 2017
LEASING- JA VUOKRAVASTUU				
Leasing-vastuu alkaneella tilikaudella	131	76	131	76
Leasing-vastuu seuraavilla tilikausilla	451	282	451	282
MUUT VASTUUSITOUUMUKSET				
Arvonlisäverolain 188 § mukainen vastuu verovelvollisuusryhmän alv-velasta	2 396	2 741	2 396	2 741
Arvonlisäverolain 120 § mukainen palautusvastuu verovelvollisuusryhmän kiinteistöinvestoinneista	50 051	44 718	50 051	44 718
Takaussitoumukset konserniyhtiöiden puolesta			318	396
KIINNITYKSET KIINTEISTÖÖN JA VUOKRAOIKEUTEEN				
Kiinnitetyt panttivelkakirjat				18 729
VUOKRAOIKEUTTA VASTAAN ANNETUT KIINNITYKSET				
Kiinnitetyt panttivelkakirjat			189	343
MUUT PANTIT				
Talletukset			297	297
VUOKRATONTTEIHIN ANNETUT KIINNITYKSET			148	148
Yhtiöllä ei ole vastuita eikä vastuusitoumuksia vakuutusyhtiön lähipiiriin kuuluville.				
Yhtiöllä ei ole lähipiiriliiketoimia jotka olisi tehty muita kuin tavanomaisia kaupallisia ehtoja noudattaen.				

1 000 euroa	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017
18. VAKAVARAIUSPÄÄOMA, EMOYHTIÖ		
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	101 349	101 343
Tilinpäätössiirtojen kertymä	828	811
Omaisuuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	2 537 130	3 265 410
Osittamaton lisävakuutusvastuu	1 312 093	1 468 802
Aktivoidut vakuutusten hankintamenot ja aineettomat hyödykkeet	-16 277	-20 865
	3 935 123	4 815 500
Työeläkevakuutusyhtiölain 17 §:n vähimmäispääomavaatimus	810 429	1 013 399

1 000 euroa	Konserni 2018	Konserni 2017
18. PITKÄAIKAISET LAINAT, KONSERNI		
Pitkäaikainen vieras pääoma muille kuin saman konsernin yrityksille, joka erääntyy myöhemmin kuin 5 vuoden kuluttua	21 522	19 590

Konsernirakenne 31.12.2018

Konserniin kuuluvat seuraavat yhtiöt:

Asunto Oy Asematie 13
Asunto Oy Bulevardi 32
Asunto Oy Espoon Kalaonnetie 3
Asunto Oy Espoon Moodi
Asunto Oy Espoon Nelikkokuja 5
Asunto Oy Espoon Puistopiha
Asunto Oy Espoon Punakaneli
Asunto Oy Espoon Ratsukatu 4
Asunto Oy Espoon Viirikuja 1
Asunto Oy Helsingin Aleksis Kiven katu 11
Asunto Oy Helsingin Henrikintie 5
Asunto Oy Helsingin Kerttulipuisto
Asunto Oy Helsingin Kokkokalliontie 1
Asunto Oy Helsingin Kokkokalliontie 3
Asunto Oy Helsingin Kokkokalliontie 5
Asunto Oy Helsingin Kokkokalliontie 9
Asunto Oy Helsingin Konalantie 7
Asunto Oy Helsingin Konalantie 9
Asunto Oy Helsingin Linnankoskenkatu 4
Asunto Oy Helsingin Puuskakuja 23
Asunto Oy Helsingin Puuskarinne 7
Asunto Oy Helsingin Yliskyläntie 2
Asunto Oy Jyväskylän Schaumanin Puistotie 19
Asunto Oy Jyväskylän Suuruspääntie 8
Asunto Oy Järvenpään Kartanontie 15
Asunto Oy Järvenpään Paja
Asunto Oy Järvenpään Sahankaari 13
Asunto Oy Keravan Lintulammenkatu 5 A
Asunto Oy Keravan Palokorvenkatu 9
Asunto Oy Keravan Solina
Asunto Oy Kotkan Kirkkokatu 4
Asunto Oy Lahden Purserinsaari
Asunto Oy Lappeenrannan Pikisaarenranta
Asunto Oy Oulun Hallituskatu 25
Asunto Oy Pitäjänmäentie 35
Asunto Oy Rovaniemen Lapintapiola

Asunto Oy Slottsveden Helsinki
Asunto Oy Tampereen Lapinkaari 18
Asunto Oy Tampereen Lapinniemen Majakka
Asunto Oy Tampereen Sammonkatu 66
Asunto Oy Tampereen Sarvijaakonkatu 13 ja 19
Asunto Oy Tampereen Sarvijaakonkatu 14
Asunto Oy Tampereen Sarvijaakonkatu 15–17
Asunto Oy Tapiolan Caritas, Oulu
Asunto Oy Tervatori
Asunto Oy Turun Itäinen Rantakatu 68
Asunto Oy Turun Purseripuisto
Asunto Oy Turun Merimiehenkatu 7
Asunto Oy Vantaan Kilterinkuja 4
Asunto Oy Vantaan Kilterinkuja 6
Asunto Oy Vantaan Kilterinkuja 8
Asunto Oy Vantaan Kilterinkuja 10
Asunto Oy Vantaan Kulonpohja
Asunto Oy Vantaan Lammasrinne 2
Asunto Oy Vantaan Lähettilääntie 1
Asunto Oy Vantaan Martinteeri
Asunto Oy Vantaan Neilikkatie 15
Asunto Oy Vantaan Tikkurilan Verso
Dynamo Business Park Oy
Jalava-Kodit Oy
Kampintalo Oy
Kiinteistö Oy Annankatu 32
Kiinteistö Oy Dynamo
Kiinteistö Oy Espoon Revontulentie 7
Kiinteistö Oy Espoon Swing Plus A
Kiinteistö Oy Espoon Swing Plus C
Kiinteistö Oy Espoon Tietäjätie 14
Kiinteistö Oy Haapaniemenkatu 5
Kiinteistö Oy Hauki
Kiinteistö Oy Helsingin Erottajankulma
Kiinteistö Oy Helsingin Paperitie 7
Kiinteistö Oy Hotelli Keurusselkä
Kiinteistö Oy Järvenkynys

Kiinteistö Oy Kaartinkaupungin Helmi
Kiinteistö Oy Kampinmäki
Kiinteistö Oy Kasarmintorin Kauppakeskus
Kiinteistö Oy Kouvolan Tapiola
Kiinteistö Oy Kuparitalo 1
Kiinteistö Oy Kytälän Keskus
Kiinteistö Oy Linnanrakentajantie 4
Kiinteistö Oy Oulun Cinematori
Kiinteistö Oy Oulun Hotellitori
Kiinteistö Oy Pendoliino
Kiinteistö Oy Pitkäsillanranta 3
Kiinteistö Oy Rauman Hakunintie 12
Kiinteistö Oy Rauman Hakunintie 26
Kiinteistö Oy Robert Huberin tie 7
Kiinteistö Oy Stella Nova
Kiinteistö Oy Stella Solaris
Kiinteistö Oy Tampereen Hämeenkatu 7
Kiinteistö Oy Tampereen Tornihotelli
Kiinteistö Oy Tapiolankynys
Kiinteistö Oy Turun Ovakonkatu 2
Kiinteistö Oy Valimontie 27
Kiinteistö Oy Vantaan Hakintie 7
Kiinteistö Oy Vantaan Rajatorpantie 8
Kiinteistö Oy Vantaan Kilterinkaari 8
Kiinteistö Oy Vantaan Kilterinkujanparkki
Kiinteistö Oy Vantaanportin Maamerkki
Kiinteistö Oy Vantaanportin Seisake
Kiinteistö Oy Verkko
Kokkokallion Pysäköinti Oy
Lappeenrannan Kulmatalo Oy
Lehmus-Kodit Oy
Exilion Capital Oy
Exilion Real Estate I Ky
Kiinteistö Oy Elielin liikerakennus
Kiinteistö Oy Itämerentori
Kiinteistö Oy Kluuvikatu 8

Probus Holding Oy
Asunto Oy Helsingin Hiekkalaituri
Asunto Oy Sodankylän Kaivola
Asunto Oy Vuohelmi Helsinki
Avara Anterius Oy
Avara Aptus Oy
Avara Artus Oy
Avara Domus Oy
Avara Orientis Oy
Avara Probus Oy
Kiinteistö Oy Levin Kätkänkiisa
Kiinteistö Oy Ollinrinne
Simonkentän Hotelliikiinteistö Oy
Tammi-Kodit GP Oy
Tammi-Kodit Ky
Asunto Oy Kangasalan Finnentie 15
Asunto Oy Nokian Hinttalankatu 12
Asunto Oy Raison Kerttulantie 18
Asunto Oy Raison Kruunuvoudinkatu
Asunto Oy Raison Martinkatu 5 ja 7
Asunto Oy Tampereen Aapelinraitti 3
Asunto Oy Tampereen Aapelinraitti 5
Asunto Oy Tampereen Aapelinraitti 7
Asunto Oy Tampereen Alasniitynkatu 23
Asunto Oy Tampereen Hussankatu 31
Asunto Oy Tampereen Insinöörikatu 80
Asunto Oy Tampereen Junailijankatu 1
Asunto Oy Tampereen Melakatu 5
Asunto Oy Tampereen Oraskuja
Asunto Oy Tampereen Peltovainionkatu 16
Asunto Oy Tampereen Uittotunnelinkatu
Asunto Oy Tampereen Vaakonraitti 8
Asunto Oy Tampereen Vestonkatu 59
Asunto Oy Tampereen Vestonkatu 67
Asunto Oy Ylöjärven Asemantie 10

Elon riskienhallinta

Riskienhallinta sisäisen valvonnan osana

Elon riskienhallinta on osa yhtiön sisäistä valvontaa. Sisäisen valvonnan tarkoitus on tuottaa riittävä varmuus yhtiön

- toiminnan taloudellisuudesta, tehokkuudesta ja tuloksellisuudesta;
- asetettujen päämäärien ja tavoitteiden saavuttamisesta;
- lakien, määräysten, toimintaperiaatteiden, hallintoelinten päätösten, sisäisten suunnitelmien, sääntöjen ja menettelytapojen noudattamisesta;
- toimintaan liittyvien riskien hallinnasta ja
- raportoinnin sekä muun johtamisinformaation luotettavuudesta

Elon riskienhallinnan järjestämisen lähtökohtana on viranomaisten säädösten noudattaminen sekä pyrkimys kehittyä soveltuvin osin kohti riskienhallinnan parhaita eurooppalaisia käytäntöjä. Riskienhallinnalla varmistetaan toiminnan jatkuvuus eri tilanteissa ja tuetaan yhtiötä toiminnan tavoitteiden ja kilpailuedun saavuttamisessa.

Elon periaatteiden mukaisesti kattavan riskienhallinnan tulee koskea kaikkia riskilajeja ja organisaation osia. Samoin riskienhallintaprosessien tulee olla systemaattisia, jatkuvia ja jatkuvasti kehittyviä. Kattava riskienhallintaprosessi sisältää seuraavia vaiheita: riskien tunnistaminen, riskien mittaaminen ja arviointi, toimenpiteet riskiaseman muuttamiseksi, riskeihin varautumiseksi ja riskien ennaltaehkäisemiseksi sekä riskien seuranta, valvonta ja raportointi.

Riskienhallinnan tulee erityisesti kattaa riskit, jotka liittyvät varojen ja vastuiden hallintaan, sijoituksiin, maksuvalmiuteen, keskittymärisktiin, operatiivisiin riskeihin, strategisiin riskeihin, mainerisktiin, yksittäisten riskien yhteisvaikutukseen ja ulkoisiin riskeihin.

Riskinkantokyky on se riskin määrä, jonka yhtiö kykenee ottamaan strategian ja liiketoimintatavoitteiden saavuttamiseksi. Keskeisimmin riskinkantokykyä kuvaa yhtiön vakavaraisuus, jolla varaudutaan sekä sijoitusriskejä että yhtiön vastuulla olevia vakuutusteknisiä riskejä vastaan. Yhtiön riskinkantokykyyn vaikuttaa myös yhtiön johtamisjärjestelmän ja riskienhallinnan laatu. Korkeatasoinen ja luotettava hallinto sekä sisäinen valvonta ja riskienhallinta lisäävät yhtiön riskinkantokykyä ja mahdollistavat suuremman riskinoton.

Riskinottohalu on se riskin määrä, jonka yhtiö on halukas ottamaan liiketoimintatavoitteiden saavuttamiseksi. Eri tavoin tapahtuva riskinotto tapahtuu hallituksen asettamissa rajoissa ja se mitoitetaan siten, ettei se vaaranna yhtiön toimintaa tai sen vakautta. Keskeisin yhtiön riskinottohalukkuutta koskeva valinta koskee yhtiön sijoitusten riskiasemaa ja vakavaraisuuden hallintaa.

Riskienhallinnan järjestäminen

Yhtiön riskienhallinnan vastuita ja eri osapuolten tehtäviä kuvataan Elossa sisäisen valvonnan kolmen tason (ns. puolustuslinjan) avulla.

Hallitus päättää yhtiön strategian ja liiketoiminnan tavoitteet. Elon hallituksella on kokonaisvastuu riskienhallinnan järjestämisestä. Hallitus vahvistaa riskienhallinnan yleiset periaatteet, vastuunjaon ja keskeiset linjaukset. Hallitus vahvistaa vuosittain tarkemmin riskejä koskevat tavoitteet ja rajoitteet riskienhallintasuunnitelmassa sekä sijoituksia koskien sijoitussuunnitelmassa. Osana riskienhallinta- ja strategiatyötä Elossa laaditaan vuosittain riski- ja vakavaraisuusarvio (ORSA, own risk and solvency assessment). Riski- ja vakavaraisuusarviossa kootaan yhteen erilaisia arvioita ja analyysejä yhtiön toimintaan olennaisesti vaikuttavista riskeistä ja näiden hallinnasta. Riski- ja vakavaraisuusarvio on osa yhtiön strategista päätöksentekoa, riskienhallintajärjestelmää sekä sijoitussuunnitelmaa laadintaa ja tukee näin hallituksen päätöksentekoa.

Myös liiketoiminnan suunnitelmat voivat sisältää riskejä koskevia tavoitteita, mittareita ja rajoitteita. Riskienhallinnallisia asioita käsitellään myös hallituksen tarkastusvaliokunnassa.

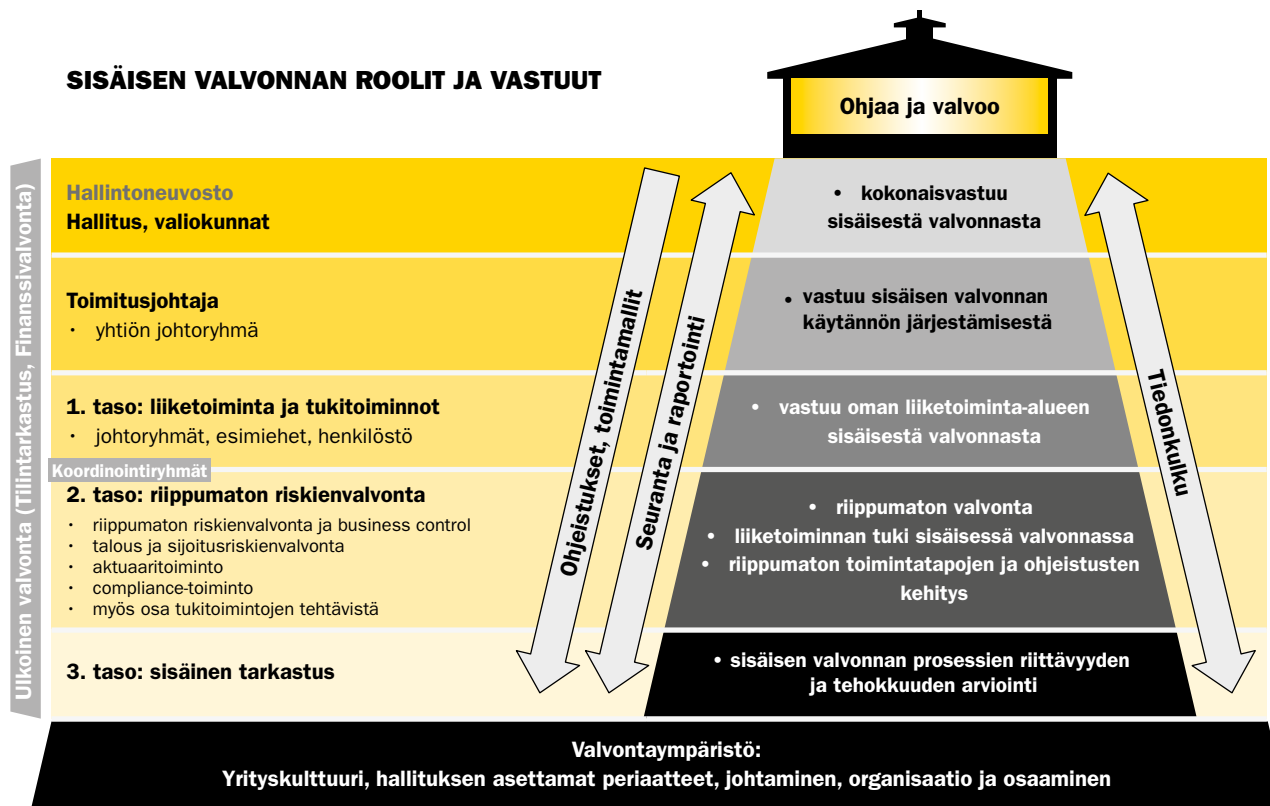
Hallitus seuraa säännöllisesti yhtiön riskienhallinnan tilaa ja keskeisimpien riskien kehitystä. Vakavaraisuudesta ja sijoitusriskeistä raportoidaan hallitukselle vakiomuotoisesti kuukausittain, ja kvartaaleittain hieman laajemmin. Operatiivisista riskeistä raportoidaan hallitukselle noin neljännesvuosittain. Vuosittain arvioidaan yhtiön riskien kokonaistilanne sekä laaditaan yhtiön riskienhallintasuunnitelma hallituksen vahvistettavaksi, minkä lisäksi riskien ja riskienhallinnan kokonaistilanteesta raportoidaan tilannekatsaus puolivuositain.

Yhtiön toimitusjohtaja vastaa hallitukselle yhtiön toiminnasta yhtiön riskit ja riskienhallinnan järjestäminen mukaan lukien.

Riskienhallinnan ensimmäisellä tasolla liiketoimintojen johtajat vastaavat toimitusjohtajalle vastualueensa liiketoiminnallisista ja operatiivisista riskeistä sekä tarvittavien riskienhallintatoimenpiteiden toteutuksesta, yhtiön riskienhallintapolitiikan, riskienhallintasuunnitelman ja riskienhallinnallisten ohjeiden noudattamisesta sekä riskien seurannasta.

Riskienhallinnan toisen tason muodostavat riippumattomat riskienvalvontatoiminnot. Yhtiön keskitettynä riippumattoman riskienvalvonnan toimintona toimii riippumaton riskienvalvonta

SISÄISEN VALVONNAN ROOLIT JA VASTUUT

ja business control -toiminto, joka arvioi yhtiön riskien ja riskienhallinnan tilaa kokonaisuudessaan, tukee riskienhallinnan kehitystyötä ja muun muassa valmistelelee yhtiön riskienhallintasuunnitelman hallituksen hyväksyttäväksi. Lisäksi joillakin riskien osa-alueilla on erilliset riippumatonta valvontaa hoitavat tahot. Vakavaraisuuden ja sijoitusriskien valvonta ja raportointi hoidetaan talous ja sijoitusriskienvalvonta -yksikössä. Aktuaaritoiminto valvoo vakuutus teknisiä riskejä ja osaltaan vakavaraisuutta.

Compliance-toiminnon tehtävänä on toiminnan lainmukaisuuden ja toimintaan liittyvien muiden ulkoisten ja sisäisten sääntöjen noudattamisen riippumaton valvonta sekä

hallituksen tukeminen luotettavan hallinnon järjestämisessä. Compliance-toiminto tekee tiivistä yhteistyötä sekä johdon että liiketoimintojen kanssa mm. tukien, tiedottaen ja kouluttaen oikeudellisiin riskeihin liittyvissä asioissa.

Kolmannen tason muodostaa sisäinen tarkastus. Sisäinen tarkastus arvioi riskienhallintaprosessien riittävyyttä ja tehokkuutta antamalla suosituksia niiden parantamiseksi ja konsulttoimalla niiden kehittämisessä.

Riskienhallinnan toteuttamiseksi yhtiössä toimii riskienhallinnallisia koordinointiryhmiä kokonaisvaltaisen riskienhallinnan, vakavaraisuuden ja sijoitusriskien hallinnan sekä turvallisuuden alueilla.

Riskienhallinnan luokittelu ja yleiset periaatteet

Elon riskienhallintasuunnittelussa ja dokumentaatioissa käytetään riskien luokittelussa kolmijakoa:

- strategiset riskit
- taloudelliset riskit
- operatiiviset riskit

Strategisia riskejä ovat muun muassa strategisen tahtotilan valintoihin tai markkina-aseman, kilpailutilanteen tai asiakaskäyttötymisen muutoksiin sekä yleiseen taloudelliseen kehitykseen liittyvät riskit. Tilanteesta riippuen taloudellinen tai operatiivinen riski saattaa muodostua strategiseksi riskiksi. Taloudelliset riskit liittyvät keskeisimmin vakavaraisuuteen ja sijoitustoiminnan riskeihin, riskikeskittyisiin, yhtiön liikekuluihin, maksuvalmiuteen ja vakuutustoiminnan riskeihin. Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka aiheutuvat prosesseista, henkilöstöstä, tietojärjestelmistä, ulkoisista tekijöistä tai tietoturvesta. Operatiivisten riskien yhteydessä käsitellään myös juridisia riskejä ja compliance-riskejä.

Riskienhallinnan periaatteiden mukaan Elossa pyritään sellaiseen yrityskulttuuriin, jossa sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kaikkea toimintaa, johtamisjärjestelmää ja päivittäistä päätöksentekoa. Myös yhtiön avoimuuteen ja luottamukseen perustuva yrityskulttuuri tukee riskienhallintaa. Lähtökohtana kaikissa olosuhteissa pidetään yhtiön vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden turvaamista.

Taloudelliset riskit

Vakavaraisuus

Työeläkeyhtiössä vaikuttavuudeltaan huomattavin riski kohdistuu vakavaraisuuden merkittävään heikkenemiseen, mikä voi tapahtua sijoitusriskien realisoituessa tai mikäli sijoitusten tuotot jäävät vastuuelvan tuottotavoitteesta merkittävästi. Elon tavoitteena on tuottava ja vastuullinen sijoitustoiminta sekä vakavaraisuuden turvaaminen. Sijoitustoimintaa ohjataan sijoitussuunnitelmaan sisältyvillä periaatteilla. Sijoitustoiminnan riskejä analysoidaan viranomaisen asettaman vakavaraisuuskehikon puitteissa ja yhtiön sisäisten riskimallien avulla. Sijoitusten riskillisyyden vaikuttaa tarvittavaan vakavaraisuuspääoman määrään. Sijoitustoimintaa rajoittavat myös sijoitussuunnitelman riskejä hajauttavat rajoitteet, vastuuelvan tuottovaatimus sekä vaade maksuvalmiuden turvaamisesta.

Vakavaraisuuspääoman avulla puskuroidaan työeläkeyhtiön sijoitusomaisuudessa ja vakuutusliikkeessä tapahtuvia heilahteluja. Lähtökohtana sijoitusriskien hallitsemiselle on, että yhtiön vakavaraisuus on turvattu riittävällä todennäköisyydellä. Vakavaraisuuspääoman tulee olla riittävän suuri, jotta sillä voidaan kattaa vastuuelvan katteena olevien omaisuusarvojen ja tuottojen odotettavissa olevat vaihtelut. Kokonaisriski on mitoitettu siten, että vakavaraisuuspääoma suhteessa vakavaraisuusvaatimukseen säilyisi turvaavalla tasolla myös riskien toteutuessa.

Työeläkeyhtiön vastuulla on sekä nykyisten että tulevien eläkkeiden maksu. Vastuut ovat pitkäaikaisia, minkä vuoksi sijoitustoiminnan tulee olla pitkäjänteistä ja turvaavaa. Tuottojen aikaansaaminen edellyttää riskin ottamista, ja yhtiö mitoitaa riskinottohalukkuutensa joka hetki suhteessa riskinottokykyyn.

Vakavaraisuuspääoman, ensisijaisesti osittamattoman lisävakuutusvastuun ja sijoitusten arvostuserien, on tarkoitus toimia puskurina sijoitustoiminnan mahdollisten tappioiden varalta, mutta osittamatonta lisävakuutusvastuuta käytetään myös vakuutustoiminnan riskiliikkeen tuloksen puskurina. Mikäli sijoitustoiminnan tuotot ylittävät vastuuelvalle vaadittavan tuoton, kasvattaa ylittävä osa vakavaraisuuspääomaa. Jos sijoitustoiminnan tuotot ovat vaadittua tuottoa alemmat, puretaan kertynyttä vakavaraisuuspääomaa vastaava määrä. Vastaavasti mikäli riskiliikkeen maksut ylittävät vastaavat menot, osittamaton lisävakuutusvastuu kasvaa ja päinvastoin.

Elon vakavaraisuutta seurataan viranomaisen määrittämän vakavaraisuuskehikon avulla. Vakavaraisuuden keskeisinä tunnuslukuina raportoidaan vakavaraisuuspääoma, vakavaraisuusaste ja vakavaraisuusasema.

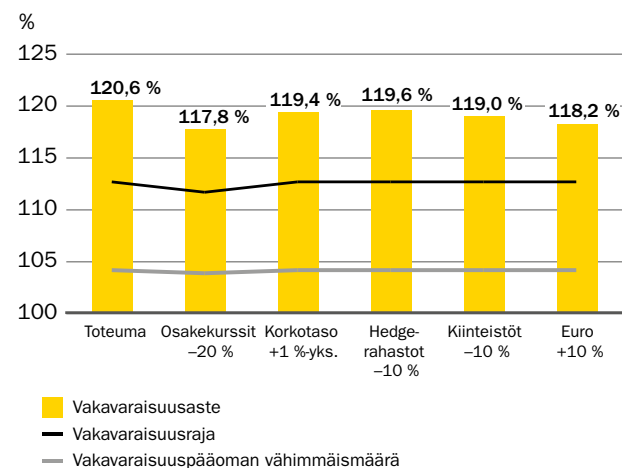
Vakavaraisuustilannetta seurataan myös yhtiön kehittämällä omilla malleilla, joilla on tarkoitus kuvata sijoitusten todellista riskiä viranomaiskehikkoa tarkemmin. Mallien avulla tehdään vakavaraisuuden herkkyyksianalyseja, seurataan riskilukujen kehitystä ja arvioidaan vakavaraisuuden tulevaa kehitystä hyödyntäen erilaisia talouden skenaarioita.

Elossa käytössä oleva riskienhallintaa tukeva ja vakavaraisuuden hallintaa täydentävä skenaariomalli pohjautuu toteutuneisiin talouden tunnuslukuihin ja niiden välisiin yhteyksiin. Malliin on implementoitu Suomen yksityisen sektorin työeläkejärjestelmän vakavaraisuuskehikko, ja siinä on pyritty huomioimaan järjestelmän vakuutustekniset

erityispiirteet. Skenaariomallin perustana on historiallisten havaittujen muuttujien kattava analyysi, jonka avulla pyritään luomaan mahdollisia ja olennaisia vakavaraisuuteen vaikuttavia skenaarioita.

Elon vakavaraisuuspääoma vuoden 2018 lopussa oli 3 935,1 miljoonaa euroa ja sen suhde vakavaraisuuslaskennassa käytettävään vastuuelkaan oli 120,6 prosenttia. Vakavaraisuusraja oli 2 431,3 miljoonaa euroa. Vakavaraisuuspääoma oli 1,6-kertainen vakavaraisuusrajaan nähden.

Vakavaraisuuden herkkyyksianalyysi 31.12.2018

Stressitestissä tarkastellaan yksittäisten riskikomponenttien vaikutusta vakavaraisuuteen. Muiden kuin stressattavien omaisuuslajien tuottojen oletetaan pysyvän stressissä muuttumattomina.

Sijoitusriskit

Sijoitustoiminnan riskien hallinta on osa Elon ydinprosesseja ja keskeinen osa sijoitusstrategiaa. Riskille asetetaan yhtiön sijoitusstrategiaa ja -tavoitteita kuvaavat rajoitteet ja hajautustavoitteet siten, että yhtiön vakavaraisuus ei vaarannu hyväksyttävällä turvaavuuksella.

Hallituksen vuosittain vahvistamassa sijoitussuunnitelmassa määritellään mm.

- Yhtiön sijoitustoiminnan periaatteet ja strategiset tavoitteet
- Riskienhallinnalliset tavoitteet ja riskinottohalukkuus, rajoitteet esim. koskien hajautusta ja likviditeettiä
- Johdannaisten käytön periaatteet
- Perusallokaation (sijoitusten jakauman eri omaisuuslajeihin), tuottotavoitteet ja valtuudet poiketa perusallokaatiossa
- Sijoitukseen liittyvät merkittävimmät riskit, kuten markkina-, luotto- ja likviditeettiriski
- Johdannaisinstrumenttien käytön periaatteet

Sijoitussuunnitelmaan sisältyvillä limiiteillä ja päätösvaltuuksilla pyritään varmistamaan sijoitusten riskien riittävä hajauttaminen ja välttämään keskittymäriskien syntymistä. Sijoitusraportointi ja limiittien valvonta tapahtuu sijoitustoiminnasta riippumattomasti.

Elo käyttää sijoitusluokkien päätöksenteossa ja omaisuuslajien allokaation suunnittelussa tukena yhtiössä kehitettyä analyysimallia, joka sisältää odotetut tuotot, hajonnat sekä sijoituslajien yhteisriippuvuudet. Laskennassa huomioidaan myös työeläkealan yleinen vakavaraisuuden kehitys. Mallin avulla tarkastellaan erilaisia allokaatioita ja markkinatilanteita, jotta tarkastellulla aikavälillä päästäisiin yhtiön kannalta todennäköisesti parhaaseen yhtiön vakavaraisuuden mahdollistamaan tuottoon. Markkinoita ja sijoitusympäristöä seurataan jatkuvasti ja riskinottomahdollisuudet huomioidaan joka hetki riskinottohalukkuutta määritettäessä.

Sijoitustoiminnan kannalta keskeisiä riskitekijöitä ovat markkinariskit, luotto- ja vastapuoliriskit, likviditeettiriski sekä operatiiviset riskit. Markkinariskeillä tarkoitetaan sijoitusten tappion mahdollisuutta markkinahintojen tai volatiliiteetin muutosten vaikutuksesta. Markkinariskejä ovat osake-, korko-, valuutta-, hyödyke- ja kiinteistöjen arvon muutoksesta aiheutuvat riskit.

Osakesijoitusten markkinariski muodostuu osakkeiden hintojen ja volatiliiteetin muutoksista markkinoilla. Tätä niin sanottua systemaattista osakeriskiä voi syntyä yleisen taloudellisen tilanteen muutoksista ja äkillisistä markkinahäiriöistä. Osakkeiden markkinoista riippumaton, esimerkiksi yksittäisestä yrityksestä tai toimialasta riippuva riski on epäsystemaattista riskiä. Osakkeiden epäsystemaattista riskiä voidaan vähentää hajauttamalla sijoituksia useaan sijoituskohteeseen, eri toimialoille ja maantieteellisesti usealle eri alueelle. Osakkeisiin sisältyvää riskiä voidaan rajoittaa sijoitusten myymisen lisäksi suojaavilla osake- ja osakeindeksijohdannaisilla.

Korkoriskiä syntyy yleisen korkotason muutosten vaikutuksesta korkosijoituksiin. Korkoriskiä hallitaan muuttamalla sijoitusten jakautumista korkokäyrälle sijoituslimiittien

puiteissa sekä käteissijoituksilla että johdannaisilla. Luottoriskiä hallitaan hajauttamalla sijoituksia eri toimialoille, luottoluokkiin ja maantieteellisesti. Joukkovelkakirjalainojen luottoriskiä hallitaan sekä rajoittamalla yksittäisiä sijoituksia luottoluokittain että tietyn luottoluokan yhteenlaskettua osuutta joukkolainasalkusta. OTC-johdannaisten vastapuoliriskin hallitsemiseksi Elo käyttää ISDA:n hyväksymiä standardisopimuksia ja rajoittaa avoimen vastapuoliriskin määrää vakuusmenettelyllä.

Elon sijoitusten riskejä valvotaan jatkuvasti sijoitustoiminnasta riippumattoman tahon toimesta. Markkinariskien hallitsemiseksi tehdään säännöllisesti muun muassa stressitestejä ja tuottolaskelmia erilaisissa skenaarioissa sekä enimmäistappiolaskelmia. Säännölliseen raportointiin ja seurantaan kuuluu myös omaisuuslajille tai sijoituskohteelle tyyppisten riskilukujen tarkastelu.

Sijoitustoiminnan jakauma ja tuotto 31.12.2018

	Perusjakauma		Riskijakauma		Tuotto	Volatiliiteetti
	milj. e	%	milj. e	%	%	%
Korkosijoitukset	8 441,9	37,4	6 302,0	27,9	-0,8	
Lainasaamiset	560,2	2,5	560,2	2,5	2,8	
Joukkovelkakirjalainat	6 435,1	28,5	6 327,4	28,0	-1,2	2,6
Julkisyhteisöjen joukkovelkakirjalainat	3 221,1	14,3	3 160,5	14,0	-0,9	
Muiden yhteisöjen joukkovelkakirjalainat	3 214,0	14,2	3 166,9	14,0	-1,5	
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset sis. sij. kohdistuvat saamiset ja velat	1 446,6	6,4	-585,5	-2,6	-0,5	
Osakesijoitukset	9 251,4	40,9	9 303,7	41,2	-4,7	
Noteeratut osakkeet	6 802,4	30,1	6 854,7	30,3	-10,2	9,2
Pääomasijoitukset	2 067,4	9,1	2 067,4	9,1	16,0	
Noteeraamattomat osakkeet	381,7	1,7	381,7	1,7	10,6	
Kiinteistöisijoitukset	3 002,8	13,3	3 002,8	13,3	5,8	
Suorat kiinteistöisijoitukset	2 284,4	10,1	2 284,4	10,1	5,7	
Kiinteistöisijoitusrahastot ja yhteissijoitusyritykset	718,4	3,2	718,4	3,2	6,3	
Muut sijoitukset	1 899,2	8,4	1 887,0	8,4	1,6	
Hedge-rahastosijoitukset	1 860,8	8,2	1 860,8	8,2	1,7	3,6
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0	-12,2	-0,1	-	
Muut sijoitukset	38,4	0,2	38,4	0,2	-	
Sijoitukset yhteensä	22 595,3	100,0	20 495,6	90,7	-1,4	3,1
Johdannaisten vaikutus			2 099,8	9,3		
Yhteensä	22 595,3	100,0	22 595,3	100,0		

Valuuttajohdannaisten tuotto on arvioitu omaisuuslajeille raportointikauden aikana keskimääräisen valuuttamääräisen omaisuuden suhteessa. Kokonaistuottoprosentti sisältää sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut. Joukkolainojen modifioitu duraatio on 3,7 vuotta. Avoin valuuttapositio on 20,6 % markkina-arvosta.

Vakuutusriskit

Vakuutusmaksu ja vastuovelka sisältävät yhtiön omalla vastuulla olevaa liikettä, ns. riskiliikettä, sekä yhteisellä vastuulla olevaa tasausliikettä.

Keskeiset vakuutusriskit syntyvät vakuutusmaksua määrättäessä käytettyjen ennusteiden poikkeamisesta toteumamenosta erityisesti uusien myönnettävien eläkkeiden ja muiden vastaavien kulujen osalta. Vastuuelkaperusteita määrättäessä keskeiset vakuutusriskit syntyvät käytettyihin ennusteisiin nähden erilaisesta toteutuvasta eläkkeiden kestosta pitkällä aikavälillä. Turvaamisvaatimukset täyttävät maksu- ja vastuuelkaperusteet ovat kaikille työeläkeyhtiöille samat, ja ne vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö. Niiden asianmukaisuutta tutkitaan Telan laskuperustejaoksessa ja sen alaryhmissä. Laki edellyttää laskuperusteiden kehittämisessä yhtiöiden välistä yhteistyötä. Kukin yhtiö tekee vuosittain riskiperusteiden riittävyysanalyysit. Yhteisiin perusteisiin liittyy riski siitä, että yksittäisen yhtiön tulos voi periaatteessa olla systemaattisesti muita yhtiöitä huomompi esimerkiksi yhtiön vakuutettujen yritysten toimialajakauman muista yhtiöistä poikkeavan kannanrakenteen vuoksi.

Vakuutuskannan rakenne voi myös johtaa yhteisen maksun hoitokustannusosan osalta vastaavanlaiseen tilanteeseen.

Työeläkeyhtiöt valmistelevat ja hakevat yhdessä vakuutusmaksun, vastuuelan ja tuottovaatimuksen perusteet. Elo osallistuu laskuperusteiden valmisteluun vakuutusmatematikon johdolla. Työeläkelaitosten yhteistyö on säädetty pakolliseksi.

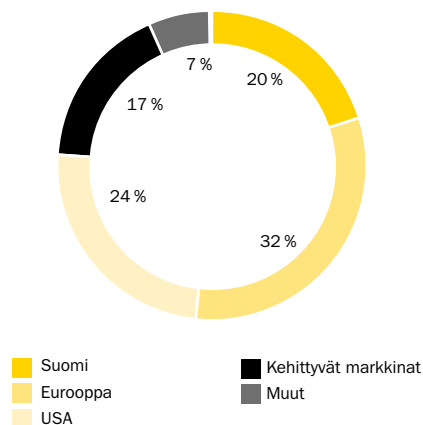
Elon vuoden 2018 omalla vastuulla olevasta vakuutusliikkeestä pääosa koostui työntekijän eläkelain (TyEL) mukaisesta eläkevakuutuksesta. Sen lisäksi yhtiöllä oli TEL:n mukaista lisäeläkevakuutusta ja yrittäjän eläkelain (YEL) mukaista eläkevakuutusta.

TyEL:n mukainen eläkevakuutus

TyEL:n mukaisessa eläkevakuuttamisessa yhtiön riskit liittyvät vanhuuseläkkeisiin, työkyvyttömyyseläkkeisiin ja vakuutusmaksujen luottotappioihin. Perhe-eläkkeissä ja osittaisessa vanhuuseläkkeessä ei ole yhtiön vastuulle tulevaa osaa.

Vanhuuseläkkeessä yhtiön riski on siinä, että vakuutetut ja eläkkeensaajat elävät kauemmin kuin laskuperusteissa on oletettu. Riskiä kuitenkin pienentää merkittävästi se, että yleiseen eliniän pitenemiseen liittyvät perustemuutokset ovat yhteisellä vastuulla, ja ne kustannetaan tasausliikkeestä.

Noteerattujen osakesijoitusten maantieteellinen jakauma 31.12.2018

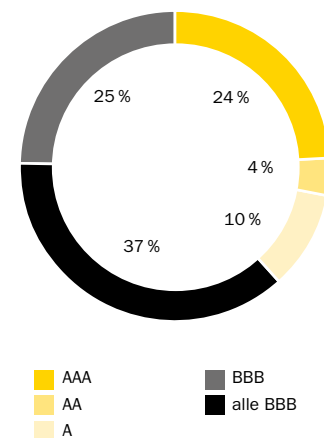

Työkyvyttömyyseläkkeissä riskinä on vakuutusmaksun riittävyys eläketapausten kustannuksiin. Mikäli työkyvyttömyyseläkkeiden odotettu menotaso nousee, seuraavaa maksuperustetta korjataan ylöspäin. Keskimääräisestä poikkeava riski on kuitenkin yhtiön vastuulla. Suurtyönantajilla on maksuluokkiin perustuva hinnoittelu ja siinä yhtiön riskinä on se, että hinnoittelun perusteena olevat vuodet, jotka ovat usean vuoden takaa, eivät enää kerro vakuutusnotajan todellista työkyvyttömyysriskiä. Lisäriski on se, että maksuluokan noustessa vakuutusnottaja siirtyy toiseen yhtiöön, jolloin yhtiöön jäävien varausten on riitettävä tuleviin työkyvyttömyysmenoihin.

Vakuutusmaksujen luottotappiot ovat yhtiön vastuulla. Vakuutusmaksussa on maksutappio-osa, jolla on tarkoitus kattaa tämä riski. Tässäkin yhtiön riski liittyy siihen, miten hyvin vakuutusmaksun maksutappio-osa kuvaa vakuutuksen todellista riskiä.

Vakuutusliikkeeseen liittyviin riskeihin on varauduttu vakavaraisuuspääomalla ja tasausvastuulla. Yhtiökohtaisen riskiliikkeen tulos vaikuttaa suoraan vakavaraisuuspääomaan. Eläkelaitosten yhteisellä vastuulla oleva vakuutusliikkeen positiivinen tulos viedään tasausvastuuseen ja vastaavasti

Joukkovelkakirjalainojen luottoluokitusjakauma 31.12.2018

negatiivinen tulos katetaan sieltä. Yhtiöllä ei ole tarvetta jälleenvakuuttaa riskejä.

Työeläkeyhtiö ei voi vaikuttaa myönnettyihin vanhuuseläkkeisiin. Sen sijaan yhtiö edistää työkykyä ylläpitävää toimintaa. Tavoitteena on pitää huolta työkyvystä ennakoivasti, jotta tarvetta myöntää työkyvyttömyyseläkkeitä ei tulisi. Maksutappioita pyritään välttämään, joskaan yhtiö ei voi kieltäytyä myöntämästä haettua vakuutusta. Olemassa olevien vakuutusten osalta maksutappioita pyritään vähentämään tehokkaalla perinnällä.

TEL:n mukainen lisäeläkevakuutus

TEL:n mukaisissa lisäeläkkeissä yhtiöllä on operatiivinen vastuu ja rahoitus on järjestetty jakojärjestelmän kautta.

YEL:n mukainen perusvakuutus

Elolla on vastuuta YEL:n mukaisesta perusvakuutuksesta vain operatiiviselta osalta. Liike on yhteisellä vastuulla ja Suomen valtiolla on viime käden kustannusvastuu eläkkeistä.

YEL:n mukainen lisäeläkevakuutus

Myös YEL:n mukaisissa lisäeläkkeissä yhtiöllä on operatiivinen vastuu ja rahoitus on järjestetty jakojärjestelmän kautta.

Yhteisellä vastuulla oleva tasausliike

Eläkelaitosten yhteisellä vastuulla on rahastoimaton osa eläkemenosta. Kunkin vuoden maksussa oleva osuus tasauseläkemenosta rahoitetaan saman vuoden TyEL-maksun tasausosalla sekä tasausvastuulla. Vuosittaista eläkemenoa puskuroidaan yhtiön vastuovelkaan sisältyvällä tasausvastuulla. Yhteisellä vastuulla olevien eläkkeiden rahoitus ei aiheuta riskejä yksittäiselle eläkelaitokselle, vaan niiden rahoitukseen liittyvän riskin kantavat vakuutetut ja vakuutusnottajat. Yhtiöllä on kuitenkin operatiivinen vastuu yhteisellä vastuulla olevista eläkkeistä.

Muita taloudellisia riskejä

Maksuvalmius- eli likvideettiriskillä tarkoitetaan yhtiön oman maksuvalmiuden heikentymistä ja likvidien varojen riittämättömyyttä kattaa menoja. Maksuvalmiusriskin hallinta perustuu tulevien ja lähtevien maksujen ennustamiseen eri aikajäniteillä sekä likvidisyysvaateen huomioon ottamiseen sijoitussalkun sijoitusten rakenteessa. Maksuvalmiuden hallintaa helpottaa se, että eläkkeiden kuukausittaisten maksujen ennustaminen on tehty tarkalla tasolla.

Malliriski liittyy päätöksenteossa käytettäviin malleihin, jotka ovat hyvin yksinkertaistettuja todellisuuden kuvauksia. Malliriskiä hallitaan muun muassa testaamalla tuloksia eri aineistoilla ja olettamuksilla sekä mallien systemaattisella arvioinnilla ja validoinnilla, jotta saadaan riittävän syvä ja laaja ymmärrys mallien rakenteesta ja oletuksista.

Yhtiön tehokkuuteen ja liikekuluihin liittyy riski yhtiön liikekulujen hallinnasta. Liikekulujen hallinta sisältyy yhtiön toiminnan johtamiseen ja sen seurantaan sekä projekteissa että päivittäisessä liiketoiminnassa.

Keskittymäriskiä saattaa aiheutua laajasta toiminnasta yhden vastapuolen kanssa tai sijoituksista yhteen toimialaan. Riskiä hallitaan keskittymien rajoittamisella, kuten sijoitusten hajautustavoitteilla.

Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan virheellisen toiminnan aiheuttamaa riskiä. Elossa operatiiviset riskit luokitellaan syyn perusteella prosessi-, henkilöstö- ja tietojärjestelmäriskeihin sekä ulkoisista tekijöistä aiheutuviin riskeihin. Operatiivisten riskien yhteydessä käsitellään myös tietoturvariskejä, juridisia riskejä, maineriskiä ja compliance-asioita.

Kaikilta operatiivisilta riskeiltä ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista suojautua. Tavoitteena on luoda kattava ja systemaattinen riskienhallintajärjestelmä, jonka avulla voidaan pienentää operatiivisten riskien todennäköisyyksiä tai vaikutuksia sekä varmistaa liiketoiminnan jatkuvuus.

Elon merkittävimmät operatiiviset riskit liittyvät tietojärjestelmiin sekä henkilöstön osaamiseen. Muun muassa eläkkeiden maksaminen oikein ja ajallaan sekä sijoitustoiminnan ja vakavaraisuuden varmistaminen ovat työeläkeyhtiön kriittisiä prosesseja, jotka vaativat tietojärjestelmiltä häiriötöntä toimintaa sekä henkilöstön laaja-alaista osaamista. Poikkeamia seurataan ja niihin puututaan välittömästi. Tietojärjestelmäriskejä seurataan säännöllisesti mm. hanke- ja tietohallinnon koordinoitiryhmässä, jossa edustettuina ovat Elon eri prosessit ja yksiköt. Henkilöstöriskiä hallitaan muun muassa koordinoitulla henkilöstösuunnittelulla ml. varahenkilösuunnittelu, panostuksella esimiestyöhön ja osamiskartoituksilla. Vuonna 2018 ei realisoitunut merkittäviä operatiivisia riskejä.

Eloa koskee lakisääteinen velvoite varautua erilaisiin olosuhteisiin toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi. Yhtiöllä on eri toimintoja koskeva jatkuvuussuunnitelma, joissa kuvataan menettelytavat esimerkiksi sähkökatkon tai tietoliikennehäiriön varalta. Varatilasuunnitelma vastaa toimitaloa koskeviin häiriöihin. Keskeisille tietojärjestelmille on laadittu toipumissuunnitelmat, joita päivitetään säännöllisesti. Samoin Elo osallistuu alan muiden toimijoiden kanssa pidettäviin yhteisiin toimintaharjoituksiin. Jatkuvuussuunnittelun tavoitteena on luoda edellytykset erityistilanteiden hallintaan sekä mahdollisimman hallittuun ja sujuvaan toipumiseen. Jatkuvuudenhallinnalla pyritään erityisesti varmistamaan kansalaisten toimeentulon turvaaminen eli eläkkeiden maksanta ja rahoitus kaikissa olosuhteissa

Operatiivisen riskienhallinnan keskeisiä prosesseja ovat riskikartoitukset (riskien ennakkoon tunnistaminen ja arviointi) ja poikkeamatapausten (toteutuneiden tai läheltä piti -tapauksen) seuranta. Riippumattoman riskienvalvonnan kaksi kertaa vuodessa fasilitoimissa riskikartoituksissa liiketoiminta tunnistaa toimintaansa liittyvät operatiiviset riskit, arvioi niiden vaikuttavuutta sekä määrittää riittävät kontrolli- ja hallintatoimenpiteet, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti. Poikkeamatapauksien (toteutunut riski tai läheltä piti- tilanne) kirjaaminen ja seuranta on vakiintunutta. Poikkeamatapauksia seurataan säännöllisesti johtoryhmissä, hanke- ja tietohallinnon koordinoitiryhmässä sekä riskienhallinnan koordinoitiryhmässä. Lisäksi poikkeamatapausanalyysi raportoidaan hallitukselle noin neljännesvuosittain operatiivisen riskiraportoinnin osana. Riskikartoituksien ja poikkeamaseurannan tuloksia hyödynnetään prosessien ja yksiköiden toiminnansuunnittelussa sekä yhtiön riskienhallintasuunnitelman laadinnassa.

Strategiset riskit

Elon toiminnansuunnittelun (strategia- tai vuosisuunnittelun) ja siihen liittyvän riskienhallintasuunnittelun yhteydessä arvioidaan yhtiön strategiset riskit tarvittavine toimenpiteineen. Strategisten riskien tunnistaminen ja riskienhallintakeinojen suunnittelu perustuvat yhtiön johdon liikkeenjohdolliseen kokemukseen. Elon merkittävimmät strategiset riskit vuonna 2018 liittyivät sijoitustoimintaan ja vakavaraisuuden hallintaan, kilpailutilanteeseen ja kumppaniyhteistyöhön. Hallituksen vahvistama riski- ja vakavaraisuusarvio (ORSA) on keskeinen osa yhtiön strategia- ja riskienhallintaprosessia.

Ulkoistetut toiminnot

Elo vastaa asiakkaalleen ulkoa hankkimiensa palveluiden riskeistä samoin kuin itse tuottamiensa palveluiden riskeistä. Keskeisiä ulkoisia palveluntuottajia ovat ICT-toimittajat (muun muassa Otso ja Tieto) ja strategiset jakelukanavakumppanit (LähiTapiola ja Fennia). Ulkoa ostettavien palveluiden riskienhallinnassa huomioidaan muun muassa tilaaja-toimittaja-mallin selkeys ja läpinäkyvyys, vastuiden ja palvelusältöjen selkeä sopiminen sekä palveluiden varmistaminen. Ulkoistamisessa noudatetaan Elon hallituksen vahvistamia ulkoistamisen periaatteita.

Hallituksen ehdotus voittovarojen käytöstä

Hallitus ehdottaa, että tilikauden ylijäämä 5 574,40 euroa siirretään käyttörahastoon.
Elolla ei ole takuupääomia.

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen 31.12.2018 allekirjoitukset

Espoossa 25. helmikuuta 2019

HALLITUS

Antti Aho

Ann Selin

Susa Nikula

Minna Helle

Jari Karlson

Antti Kuljukka

Janne Makkula

Jorma Malinen

Marjo Matikainen-Kallström

Erkki Moisander

Olavi Nieminen

Niklas Sonkin

Satu Huber
toimitusjohtaja

Mikko Karpoja, SHV
Vakuutusyhtiölain 6.
luvun 19 §:n mukainen
vakuutusmatemaatikko

Tunnusluvut

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo aloitti toimintansa 1.1.2014, jolloin Eläke-Fennia sulautui LähiTapiola Eläkeyhtiöön.

Tunnuslukutaulukoiden käsitteet ovat vastaavat kuin tuloslaskelmassa ja taseessa, jollei toisin määritellä. Kukin luvusta on erikseen viitospöörästetty ja näin ollen luvut eivät välttämättä

summaudu esitettyyn lopputulokseen. Omaisuuslajikohtaisissa tuotoissa valuuttajohdannaisten tuotto on arvioitu omaisuuslajeille keskimääräisen valuuttamääräisen omaisuuden suhteessa. Vuoden 2017 tuotto on muutettu vastaamaan nykykäytäntöä.

Tiivistelmä tunnusluvuista	2018	2017	2016	2015	2014
Vakuutusmaksutulo, milj. €	3 639,8	3 510,8	3 321,5	3 157,1	3 022,9
Maksetut eläkkeet ja muut korvaukset ¹⁾	3 634,6	3 444,2	3 310,7	3 146,8	3 057,0
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin, milj. €	-331,9	1 607,6	1 147,4	990,1	1 163,8
Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle, %	-1,4 %	7,4 %	5,6 %	5,0 %	6,2 %
Liikevaihto, milj. €	4 062,4	5 174,8	4 116,3	4 041,2	4 067,0
Kokonaisliikekulut, milj. €	133,3	134,6	129,9	126,3	128,3
Kokonaisliikekulut % liikevaihdosta	3,3 %	2,6 %	3,2 %	3,1 %	3,2 %
Hoitokustannustulolla katetut liikekulut, % TyEL-palkka- ja YEL-työtulosummasta	0,6 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %
Kokonaistulos, milj. €	-806,2	608,5	333,8	29,9	362,5
Vastuuvelka, milj.€	19 082,8	18 628,4	18 527,4	17 849,7	17 078,6
Vakavaraisuuspääoma, milj. € ²⁾	3 935,1	4 815,5	4 270,9	4 042,1	4 084,0
suhteessa vakavaraisuusrajaan	1,6	1,6	1,8	2,0	2,1
Eläkevarat, milj. € ³⁾	23 017,9	23 443,9	21 825,3	20 772,1	19 869,4
% vastuuvasta ³⁾	120,6 %	125,9 %	124,3 %	124,1 %	125,8 %
Siirto asiakashyvityksiin (%) TyEL-palkkasummasta ⁴⁾	0,54 %	0,57 %	0,49 %	0,52 %	0,51 %
TyEL-palkkasumma, milj. €	13 312,7	12 717,0	11 943,7	11 258,1	11 025,9
YEL-työtulosumma, milj. €	1 783,7	1 824,2	1 861,6	1 888,0	1 937,1
TyEL-vakuutuksia ⁵⁾	45 814	45 061	45 149	46 015	46 103
TyEL-vakuutettuja	440 154	424 461	407 622	398 217	398 079
YEL-vakuutuksia	83 724	83 978	84 578	85 054	87 350
Eläkkeensaajia	237 904	227 212	219 725	216 769	217 443

¹⁾ Tuloslaskelman maksetut korvaukset ilman korvaustoiminnan ja työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneita kuluja

²⁾ Laskettuna kunakin ajankohtana voimassa olleiden säädösten mukaisesti (vastaava periaate koskee myös muita vakavaraisuustunnuslukuja)

³⁾ STM asetuksen (614/2008) 11 §:n 10 kohdan mukainen vastuuvasta + vakavaraisuuspääoma. 2016 asti vastuuvasta + arvostuserot.

⁴⁾ Ilmoitetaan kahden desimaalin tarkkuudella

⁵⁾ Vakuutus sopimuksen tehneiden työnantajien vakuutukset

SIJOITUSTOIMINTA

Sijoitusjakauma käyvin arvoin

	Perusjakauma				Riskijaukuma ⁸⁾					
	31.12.2018		31.12.2017		31.12.2018		31.12.2017	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	% ¹⁰⁾	% ¹⁰⁾	% ¹⁰⁾	% ¹⁰⁾	% ¹⁰⁾
Korkosijoitukset yhteensä	8 441,9	37,4	8 834,2	38,3	6 302,0	27,9	35,6	37,4	39,1	42,3
Lainasaamiset ¹⁾	560,2	2,5	553,7	2,4	560,2	2,5	2,4	2,2	2,9	3,0
Joukkovelkakirjalainat	6 435,1	28,5	7 189,5	31,2	6 327,4	28,0	31,4	33,8	33,9	34,7
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1), 2)}	1 446,6	6,4	1 091,0	4,7	-585,5	-2,6	1,7	1,5	2,4	4,6
Osakesijoitukset yhteensä	9 251,4	40,9	9 142,8	39,7	9 303,7	41,2	43,8	38,0	35,9	35,3
Noteeratut osakkeet ³⁾	6 802,4	30,1	7 208,1	31,3	6 854,7	30,3	35,4	30,5	29,5	30,0
Pääomasijoitukset ⁴⁾	2 067,4	9,1	1 584,0	6,9	2 067,4	9,1	6,9	6,0	5,0	3,9
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	381,7	1,7	350,8	1,5	381,7	1,7	1,5	1,5	1,4	1,4
Kiinteistösijoitukset yhteensä	3 002,8	13,3	2 811,8	12,2	3 002,8	13,3	12,2	13,3	13,7	13,7
Suorat kiinteistösijoitukset	2 284,4	10,1	2 064,8	9,0	2 284,4	10,1	9,0	9,9	10,5	11,0
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	718,4	3,2	747,0	3,2	718,4	3,2	3,2	3,4	3,2	2,7
Muut sijoitukset	1 899,2	8,4	2 263,9	9,8	1 887,0	8,4	9,8	14,7	14,7	10,2
Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾	1 860,8	8,2	2 198,3	9,5	1 860,8	8,2	9,5	13,3	13,3	10,3
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0	0,0	0,0	-12,2	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Muut sijoitukset ⁷⁾	38,4	0,2	65,6	0,3	38,4	0,2	0,3	1,4	1,4	-0,1
Sijoitukset yhteensä	22 595,3	100,0	23 052,8	100,0	20 495,6	90,7	101,4	103,4	103,3	101,5
Johdannaisten vaikutus ⁹⁾					2 099,8	9,3	-1,4	-3,4	-3,3	-1,5
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	22 595,3	100,0	23 052,8	100,0	22 595,3	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Jvk-salkun modifioitu duraatio	3,7									

¹⁾ Sisältää kertyneet korot

²⁾ Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

³⁾ Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

⁴⁾ Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infrastruktuurisijoitukset

⁵⁾ Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

⁶⁾ Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

⁷⁾ Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

⁸⁾ Riskijaukuma voidaan esittää vertailukausilta sitä mukaan kun tietoa kertyy (ei taannehtivasti).

Mikäli luvut esitetään vertailukausilta ja kaudet eivät ole täysin vertailukelpoisia tulee tästä antaa tieto.

⁹⁾ Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen. Johdannaisten vaikutus voi olla +/-.

Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan.

¹⁰⁾ Suhteellinen osuus lasketaan käyttäen jakajana "Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä" -rivin loppusummaa.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle

Tuotto €/ % sit. pääomalle	Sijoitustoim. nettotuotot markkina-arvo ⁸⁾	Sitoutunut pääoma ⁹⁾	Tuotto- % sitoutuneelle pääomalle	Tuotto- % sitoutuneelle pääomalle	Tuotto- % sitoutuneelle pääomalle	Tuotto- % sitoutuneelle pääomalle	Tuotto- % sitoutuneelle pääomalle
	milj. euroa	31.12.2018 milj.euroa	%	31.12.2017 %	31.12.2016 %	31.12.2015 %	31.12.2014 %
Korkosijoitukset yhteensä	-75,0	9 056,3	-0,8	1,4	3,6	0,0	3,8
Lainasaamiset ¹⁾	14,6	523,0	2,8	2,6	2,9	3,5	3,1
Joukkovelkakirjalainat	-81,1	6 961,2	-1,2	1,5	4,1	-0,3	4,5
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1) 2)}	-8,5	1 572,1	-0,5	0,5	0,0	0,1	0,2
Osakesijoitukset yhteensä	-435,0	9 290,9	-4,7	16,6	9,3	13,0	9,8
Noteeratut osakkeet ³⁾	-740,8	7 263,7	-10,2	17,0	9,0	11,1	8,0
Pääomasijoitukset ⁴⁾	269,3	1 683,8	16,0	14,9	9,6	20,4	18,9
Noteeraamattomat osakkeet ⁵⁾	36,4	343,4	10,6	14,4	14,6	26,2	26,0
Kiinteistösijoitukset yhteensä	170,8	2 923,7	5,8	7,6	6,4	6,9	5,4
Suorat kiinteistösijoitukset	128,5	2 250,1	5,7	7,4	6,5	5,3	4,7
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	42,3	673,6	6,3	8,2	6,3	13,1	8,6
Muut sijoitukset	31,1	1 997,2	1,6	1,9	2,5	2,5	7,1
Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾	34,4	1 993,8	1,7	1,9	1,9	1,6	7,2
Hyödykesijoitukset	-2,4	0,3	-	-	-	-	-
Muut sijoitukset ⁷⁾	-0,9	3,1	-	-	-	-	-
Sijoitukset yhteensä	-308,1	23 268,1	-1,3	7,5	5,6	5,1	6,3
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-23,7	23 268,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	-331,9	23 268,1	-1,4	7,4	5,6	5,0	6,2

¹⁾ Sisältää kertyneet korot

²⁾ Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

³⁾ Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

⁴⁾ Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infrastruktuurisijoitukset

⁵⁾ Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

⁶⁾ Sisältää kaikentyyppiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

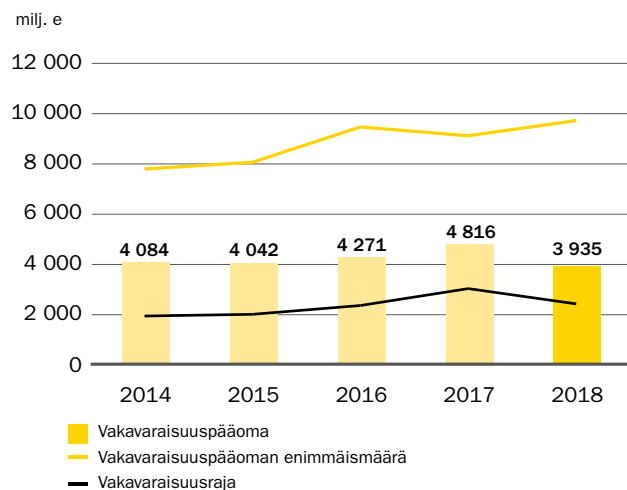
⁷⁾ Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

⁸⁾ Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat

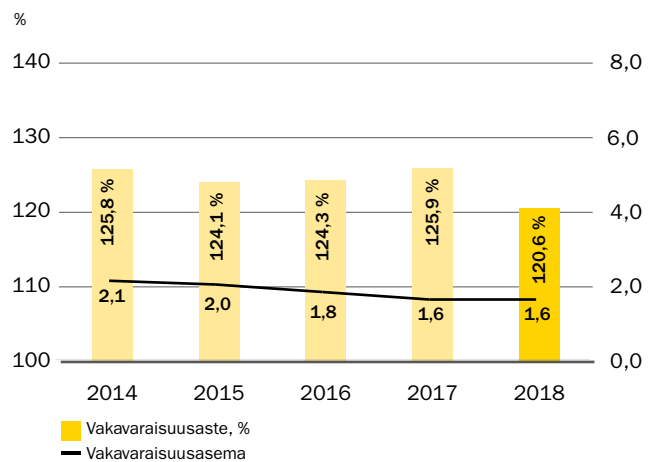
Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen/kulujen erotusta

⁹⁾ Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat

Vakavaraisuuspääoma ja sen rajat

Vakavaraisuuden kehitys

Vakavaraisuuspääoma ja sen rajat

	2018	2017	2016	2015	2014
Vakavaraisuusraja, milj. €	2 431,3	3 040,2	2 367,6	2 016,6	1 949,2
Vakavaraisuuspääoman enimmäismäärä, milj. €	9 725,2	12 160,8	9 470,6	8 066,2	7 796,9
Vakavaraisuuspääoma, milj. €	3 935,1	4 815,5	4 270,9	4 042,1	4 084,0
Vakavaraisuusaste % ¹⁾	120,6 %	125,9 %	124,3 %	124,1 %	125,8 %
Vakavaraisuusasema ²⁾	1,6	1,6	1,8	2,0	2,1

¹⁾ Eläkevarat suhteessa STM asetuksen (614/2008) 11 §:n 10 kohdan mukaiseen vastuovelkaan. Esitetään kaikki vuodet uudessa esitysmuodossa.

²⁾ Vakavaraisuuspääoma suhteessa vakavaraisuusrajaan

Tulosanalyysi

milj. euroa	2018	2017	2016	2015	2014
Tuloksen synty					
Vakuutusliikkeen tulos ¹⁾	-14,2	-13,3	-47,7	-1,5	-11,3
Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin	-827,4	592,7	349,3	-4,8	342,0
+Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin ²⁾	-331,9	1 607,6	1 147,4	990,1	1 163,8
-Vastuuvelan tuottovaatimus	-495,5	-1 014,9	-798,1	-994,8	-821,8
Hoitokustannustulos ³⁾	31,8	23,3	29,1	36,2	31,8
Muu tulos	3,6	5,8	3,2		
Kokonaistulos	-806,2	608,5	333,8	29,9	362,5
Tuloksen käyttö					
Vakavaraisuuden muutokseen	-878,0	536,4	275,1	-28,4	306,2
Vakavaraisuuspääomaan luettavan tasoitusmäärän muutokseen	0,0	0,0	-48,2	-1,6	-12,3
Osittamattoman lisävakuutusvastuun muutokseen	-149,8	568,9	-52,3	-158,5	163,5
Arvostuserojen muutokseen	-728,3	-32,5	375,5	131,6	151,7
Tilinpäätössiirtojen kertymän muutokseen	0,0	0,1	0,0	0,1	0,3
Tilikauden voittoon	0,0	0,0	0,0	0,0	2,9
Muuhun tasoitusmäärän muutokseen	0,0	0,0	0,5	0,2	
Siirtoon asiakashyvityksiin	71,9	72,1	58,3	58,2	56,4
Yhteensä	-806,2	608,5	333,8	29,9	362,5

¹⁾ Vakuutusliikkeen tulos raportoidaan erillisessä taulukossa

²⁾ Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin raportoidaan erillisessä taulukossa

³⁾ Hoitokustannustulos raporoidaan erillisessä taulukossa

Vakuutusliikkeen tulos

milj. euroa	2018	2017	2016	2015	2014
Yhtiön omalla vastuulla olevien liikkeiden vakuutusmaksutulo	596,0	564,7	410,1	423,0	424,8
Omalla vastuulla olevien liikkeiden vastuuvelan korko	472,6	431,6	419,3	405,2	387,4
Vakuutusliikkeen tulo	1 068,6	996,2	829,3	828,2	812,1
Maksetut rahastoidut eläkkeet	587,1	540,2	516,4	490,4	453,0
Maksutappiot	21,1	18,8	18,4	15,8	17,2
Omalla vastuulla olevien liikkeiden vastuuvelan muutos	474,6	450,4	392,0	323,5	353,3
Korvausmeno yhteensä	1 082,8	1 009,5	926,8	829,7	823,4
siirto vanhuuseläkevastuisiin (ns. kuolevuusperustetäydennys)			49,8		
Vakuutusliikkeen tulos	-14,2	-13,3	-47,7	-1,5	-11,3

Hoitokustannustulos

milj. euroa	2018	2017	2016	2015	2014
Vakuutusmaksun hoitokustannusosat	120,1	116,2	118,2	118,9	117,7
Korvausratkaisuista aiheutuvien liikekulujen kattamiseen käytettävissä olevat maksunosat	5,9	5,1	5,6	5,7	5,4
Muut tuotot	0,6	0,7	0,9	2,0	1,0
Hoitokustannustulo yhteensä	126,6	121,9	124,6	126,5	124,1
Toimintokohtaiset liikekulut ¹⁾	-94,8	-98,7	-95,6	-90,3	-92,2
Muut kulut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Liikekulut yhteensä	-94,8	-98,7	-95,6	-90,3	-92,2
Hoitokustannustulos	31,8	23,3	29,1	36,2	31,8
Liikekulut % hoitokustannustulosta	74,9 %	80,9 %	76,7 %	71,4 %	74,3 %

¹⁾ Ilman sijoitustoiminnan liikekuluja, työkyvyttömyysriskin hallintaosalla katettuja kuluja ja lakisääteisiä maksuja

Työkyvyttömyysriskin hallinta

milj. euroa	2018	2017	2016	2015	2014
Vakuutusmaksutulo; työkyvyttömyysriskin hallintaosa	3,8	3,6	3,4	3,2	3,1
Korvauskuluihin kirjatut työkyvyttömyysriskin hallintaosalla katetut kulut	2,8	2,1	2,6	5,5	4,8
Liikekuluihin kirjatut hoitokustannusosalla katetut työkyvyttömyysriskin hallitsemisesta aiheutuneet kulut ²⁾	0,0	0,9	0,9	0,0	0,0
Työkyvyttömyysriskin hallintaosalla katetut kulut / Työkyvyttömyysriskin hallintaosa, %	74,4 %	58,4 %	76,7 %	174,4 %	154,0 %

²⁾ Vuodesta 2016 lähtien ei sisällä yhtiön työsuhhteessa olevan oman henkilöstön työkyvyttömyysriskin hallintaan liittyviä henkilöstökuluja

Tunnuslukujen opas

Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo aloitti toimintansa 1.1.2014, jolloin Eläke-Fennia sulautui LähiTapiola Eläkeyhtiöön. Vertailukausien luvuissa on käytetty kyseisenä vuonna voimassa ollutta lainsäädäntöä.

Arvostuserot muodostuvat sijoitusten käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotuksesta.

Asiakashyvitys alentaa sopimustyönantajan TyEL-vakuutusmaksua.

Eläkevarat on vakavaraisuuspääoma ja vastuvelka yhteensä.

Hoitokustannustulos =

- + Vakuutusmaksun hoitokustannusosat
- + Korvausratkaisuista aiheutuvien liikelukujen kattamiseen käytettävissä olevat maksun osat
- + Muut tuotot
- Toimintokohtaiset liikekulut ilman sijoitustoiminnan hoitokuluja, korvauskuluihin kirjattuja työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneita kuluja ja lakisääteisiä maksuja
- Muut kulut

Hoitokustannustulos jaetaan kokonaisuudessaan asiakkaille tilinpäätöstä seuraavana vuonna.

Hoitokustannusosalla katetut työkyvyttömyysriskin hallitsemisesta aiheutuneet kulut näkyvät erikseen työkyvyttömyysriskin hallinnan erittelyssä. Sijoitustoiminnan hoitokulut katetaan sijoitustuotoista ja korvauskuluihin kirjatut työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneet kulut maksun työkyvyttömyysosalla.

Kokonaisliikekulut muodostuvat toimintokohtaisista liikekuluista sisältäen sijoitustoiminnan hoitokulut ja korvauskuluihin kirjatut työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneet kulut sekä lakisääteiset maksut ja muut kulut.

Kokonaistulos muodostuu vakuutusliikkeen tuloksesta, hoitokustannustuloksesta, muusta tuloksesta ja sijoitustoiminnan tuloksesta käyvin arvoihin.

Lakisääteiset maksut muodostuvat Eläketurvakeskuksen toiminnan kustannusosuudesta, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan oikeushallintomaksusta ja Finanssivalvonnan valvontamaksusta.

Liikevaihto = vakuutusmaksutulo ennen luottotappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta + sijoitustoiminnan nettotuotto kirjanpidossa + muut tuotot

Maksetut korvaukset =

- + Eläkkeensaajille maksetut eläkkeet
- + Maksetut/saadut kustannustenjaon korvaukset
- + Osuus työttömyysvakuutusrahaston (TVR) vakuutusmaksusta ja palkkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjaosta
- + Korvaustoiminnan hoitokulut
- + Työkyvyttömyysriskin hallinnasta aiheutuneet kulut

Muu tulos sisältää mm. muut tuotot ja kulut, vakuutusmaksujen, kustannustenjaokosuoritusten sekä Eläketurvakeskuksen kustannusosuuksien epätasaisesta jakautumisesta aiheutuneet korkoerät, poistettuihin YEL-maksuihin ja siirtymämaksuihin sisältyvät korot sekä lakisääteisistä maksuista tulevan tuloksen.

Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu

on vakuutusmaksuvastuun osa, jolla puskuroidaan osaa osakesijoituksista. Tämä vastuuvelan osa muuttuu sen mukaan, miten osaketuotot eläkejärjestelmässä keskimäärin toteutuvat.

Ositettu lisävakuutusvastuu muodostuu varoista, jotka on siirretty käytettäväksi vakuutusnottajille annettaviin asiakashyvityksiin.

Osittamaton lisävakuutusvastuu on osa yhtiön vakavaraisuuspääomaa ja sen avulla varaudutaan sijoitusten arvoissa tuloksen kautta tapahtuviin heilahteluihin ja vakuutusriskeihin. Osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen siirretään osa kokonaistuloksesta.

Sijoitusjakauma käyvin arvoihin -raportti

Perusjakauma tarkoittaa käteissijoitusten ja johdannaisten yhteenlaskettua markkina-arvoa.

Riskijakauma tarkoittaa käteissijoitusten ja johdannaisten deltakorjattujen (futuurien ja termiinien kohde-etuus sekä optioiden kohde-etuus kerrottuna option deltalla eli johdannaisen riskivaikutus) kohde-etuusarvojen yhteenlaskettua arvoa. Riskijakaumassa esitetään omalla rivillään johdannaisten vaikutus riski- ja perusjakauman erotukseen. Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvoin) lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon päivittäin tai kuukausittain aikapainotetut kassavirrat. Kauden tuotto lasketaan ns. mukautettua Dietzin kaavaa (aika- ja rahapainotettua kaavaa) käyttäen niin, että sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuina sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun. Sitoutunutta pääomaa laskettaessa otetaan huomioon rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat. Ilmoitetuissa omaisuuslajikohtaisissa tuotoissa valuuttajohdannaisten tuotto on arvioitu omaisuuslajeille raportointikauden aikana keskimääräisen valuuttamääräisen omaisuuden suhteessa.

Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin laskeaan vähentämällä vastuuvelan tuottovaatimus sijoitustoiminnan nettotuotosta käyvin arvoin. Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin saadaan laskemalla yhteen tuloslaskelman sijoitustoiminnan nettotuotot ja arvostuserojen muutos.

Tulosanalyysi kertoo tuloksen synnyn ja sen käytön. Tulos syntyy vakuutusliikkeen tuloksesta, hoitokustannustuloksesta, sijoitustoiminnan tuloksesta käyvin arvoin sekä muusta tuloksesta. Tulos käytetään vakavaraisuuden muutokseen ja siirtoon asiakashyvityksiin. Vakavaraisuuden muutos muodostuu osittamattoman lisävakuutusvastuun, arvostuserojen ja tilinpäätössiirtojen kertymän muutoksesta sekä siirrosta tilikauden voittoon.

Työkyvyttömyysriskin hallinta on työeläkeyhtiön asiakkaille tuottamaa työssä jaksamiseen ja työurien pidentämiseen liittyvää työkyvyttömyysriskin hallintaa, joka tarkoittaa esimerkiksi erilaista konsultointia, valmennusta ja työkaluja. Eläkelaitoksen tulee ilmoittaa, paljonko korvauskuluihin on tilikaudella kirjattu työkyvyn ylläpitoiminnan hoitokuluja ja paljonko vakuutusmaksutulo tilikaudelta sisältää työkyvyttömyysriskin hallintaosaa sekä edellä mainittujen erien suhde. Lisäksi eläkelaitoksen tulee ilmoittaa liikeyksiköksi kirjatut, hoitokustannusosalla katetut työkyvyttömyysriskin hallitsemisesta aiheutuneet kulut.

Vakavaraisuuspääomavaatimukset perustuvat riskiteoreettiseen tarkasteluun. Vakavaraisuuden tarkastelun perussuureena on ns. **vakavaraisuusraja**. Mitä riskipitoisempi yhtiön sijoitusjakauma on, sitä korkeampi on yhtiön vakavaraisuusraja ja sitä enemmän vakavaraisuuspääomaa se edellyttää. Vakavaraisuusrajaan vaikuttaa myös vakuutusriski. Vakavaraisuusrajan laskennassa otetaan huomioon kaikki olennaiset sijoitustoiminnan riskit sekä vakuutusriskit. Raja ilmoitetaan euroina. **Vakavaraisuuden** mittarina käytetään eläkevaroja suhteessa vastuuvelkaan eli vakavaraisuusastetta ja vakavaraisuuspääoman suhdetta vakavaraisuusrajaan eli vakavaraisuusosamaa. Vakavaraisuuspääoman vähimmäismäärä on yksi kolmasosa vakavaraisuusrajasta. Vakavaraisuuspääoman vähimmäismäärä on vakavaraisuusrajan kolminkertainen määrä, kuitenkin vähintään 40 % eläkevastuusta, josta on vähennetty osittamaton lisävakuutusvastuu ja erät, joita yrittäjän eläkelain 139 §:n 2 momentin

mukaan ei oteta huomioon vakuutusmaksuvastuussa. Jos vakavaraisuuspääoman määrä ylittää toisena vuonna enimmäismääränsä, tulee yhtiön tehdä ylimääräinen siirto asiakashyvityksiin.

Vakuutusliikkeen tulos lasketaan yhtiön vastuulla olevien eläkkeiden osalta vähentämällä maksun riskiosista yhtiön omalla vastuulla oleva eläkemeno. Vakuutusliikkeen tulos siirretään osittamattomaan lisävakuutusvastuuseen.

Vakuutusten, vakuutettujen ja eläkkeensaajien lukumäärät ovat tilinpäätöshetken mukaisia. TyEL- vakuutetuista, joiden tiedot ilmoitetaan työeläkevakuutusyhtiölle kuukausittain, laskeaan niiden lukumäärä, joilla on ollut ansioita viimeisen kuukauden aikana, kuitenkin siten, että jokainen tulee lasketuksi vain kerran. Perhe-eläkkeessä eläkkeensaajien lukumäärä lasketaan aina yhdeksi riippumatta edunsaajien lukumäärästä.

Vastuuvelan tuottovaatimus määräytyy vastuuvelan laskennassa käytettävän diskonttokoron (3 %), eläkevastuiden täydennyskertoimen, perustekorkovaatimuksen ja eläkelaitosten keskimääräisen osaketuoton perusteella. Osaketuottosidonnaisen eläkevastuun määrää nousi vuoden 2018 alusta 15 prosentista 20 prosenttiin.

Tilintarkastuskertomus

Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elon yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elon (y-tunnus 0201103-7) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1. – 31.12.2018. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntonamme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja

olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa 5.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisuuden riskit

Olemme täyttäneet kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa kuvatut velvollisuutemme tilinpäätöksen tilintarkastuksessa mukaan lukien näihin seikkoihin liittyvät veloitteemme. Tämän mukaisesti suoritimme suunnittelemanamme tilintarkastustoimenpiteet, jotka kohdistuivat arviomme mukaisesti riskeihin, jotka voivat johtaa tilinpäätöksen olennaiseen virheellisyyteen. Suorittamamme tilintarkastustoimenpiteet, ovat olleet perustana oheista tilinpäätöstä koskevalle lausunnillemme.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän on sisällynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon

tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riski.

Yhtiön tilinpäätöksen osalta ei ole EU-asetuksen 537/2014 10. artiklan 2 c -kohdassa tarkoitettuja merkittäviä olennaisen virheellisuuden riskejä

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonamme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnitteleamme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä

johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.

- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä

hankittuun tilintarkastusevidenssiin.

Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.

- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana 23.4.2014 alkaen yhtäjaksoisesti 5 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suorittaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Espoossa 25.2.2019

Ernst & Young Oy
tilintarkastusyhteisö

Ulla Nykky
KHT

Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo

Käyntiosoite: Revontulentie 7, 02100 Espoo

Postiosoite: Työeläkeyhtiö Elo, 00041 ELO

Puhelin: 020 703 50 Faksi: 020 703 5100

www.elo.fi